

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013	
2.1. ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ: Η ΝΕΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΩΡΟ.....	4
2.2. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ: ΣΤΟΧΟΣ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΙΑΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	9
2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΑΙ Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	11
2.4. ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΕ.	19
2.5. Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.	
2.5.1. <i>Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ SAPIR GROUP</i>	26
2.5.2. <i>Ο ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ GROUP: ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</i>	33
2.5.3. <i>ΜΙΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ</i>	39
3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ	
3.1. Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	41
3.2. Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	42
3.3. ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	46
3.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ: Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	49
3.5. ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	55
3.6. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ 2007-2013.....	57

3.7. ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ 5 ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ.....	60
3.7.1. ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ.....	60
3.7.2. ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, Δ. ΕΛΛΑΔΑΣ & ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ.....	61
3.7.3. ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ & ΗΠΕΙΡΟΥ.....	63
3.7.4. ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ.....	65
3.7.5. ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	66
3.8. Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ 2010.....	68
3.9. ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ.....	76
4. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
4.1. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΑΝ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....	80
4.2. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΕΠ ΜΕΤΡΗΜΕΝΟ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ.....	81
4.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΑΝ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ.....	83
4.4. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	85
4.5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ GROSS VALUE ADDED (GVA).....	86
4.6. CLUSTER ANALYSIS.....	89
4.6.1. <i>k-means</i>	89
4.6.2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ CLUSTER ANALYSIS ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ Α.....	90
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	103

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1 : Real GDP Growth Rate

Διάγραμμα 2: Labour Productivity per Hours Worked

Διάγραμμα 3: Total Employment Rate

Διάγραμμα 4: Ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας και της ΕΕ15

Διάγραμμα 5: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ

Διάγραμμα 6: Life Long Learning

Διάγραμμα 7: ICT expenditure- IT

Διάγραμμα 8 : Foreign languages in lower and upper secondary education

Διάγραμμα 9: Πρόβλεψη για τον πληθυσμό της Ελλάδας τα έτη 2005-2050

Διάγραμμα 10: Gross Domestic Expenditure on R&D

Διάγραμμα 11: Population at regional level as % of total country level population

Διάγραμμα 12: Population at regional level as a % of total country population

Διάγραμμα 13: Regional Gross Domestic Product

Διάγραμμα 14: Regional Gross Domestic Product

Διάγραμμα 15: Total Public Expenditure on Education as % of GDP the case of Greece

Διάγραμμα 16: Total Public Expenditure on Education as a % of GDP

Διάγραμμα 17: Final Funds provided by the central and regional level of government as a % of final funds provided by all levels of government combined

Διάγραμμα 18: Final Funds provided by the central level of government as a % of final funds provided by all levels of government combined

Διάγραμμα 19: Gross Value added as a % of ΕΕ15 & ΕΕ25

Διάγραμμα 20: Gross Value Added as a % of ΕΕ15 & ΕΕ25

Διάγραμμα 21: Gross Value Added as a % of ΕΕ15 & ΕΕ25

Διάγραμμα 22: Number of Cases in each Cluster

Διάγραμμα 23: Final Cluster Centers

Διάγραμμα 24: Cluster Membership

Διάγραμμα 25: Number of Cases in each Cluster

Διάγραμμα 26: Final Cluster Centers

Διάγραμμα 27: Cluster Membership

Διάγραμμα 28: Number of Cases in each Cluster

Διάγραμμα 29: Final Cluster Centers

Διάγραμμα 30: Cluster Membership

Διάγραμμα 31: Number of Cases in each Cluster

Διάγραμμα 32: Final Cluster Centers

Διάγραμμα 33: Cluster Membership

Διάγραμμα 34: Number of Cases in each Cluster

Διάγραμμα 35: Final Cluster Centers

Διάγραμμα 36: Cluster Membership

Διάγραμμα 37: Cluster 1

Διάγραμμα 38: Cluster 2

Διάγραμμα 39: Cluster 3

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια του «Χρυσού αιώνα», τα 30 χρόνια μεταξύ τα μέσα της δεκαετίας του 1940 και τα μέσα της δεκαετίας του 1970, η Ευρώπη βίωσε μια άνευ προηγουμένου περίοδο ανάπτυξης, σταθερότητας και κοινωνικής συνοχής. Η μεταπολεμική αναδόμηση δημιούργησε ένα οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, το οποίο διασφάλισε οι «τρεις πλευρές» να λειτουργούν αμοιβαία (Sapir, 2000). Αυτή η υπόσχεση μεταφράστηκε σε βασικά στοιχεία κοινωνικής προστασίας μαζί με ίσες ευκαιρίες σε εκπαίδευση και εργασία ανεξαρτήτως φύλου.

Ενώ η οικονομική σταθερότητα και η κοινωνική συνοχή ήταν σημαντικές για την Ευρωπαϊκή ανάπτυξη, η άμεση οικονομική ανάπτυξη ήταν απαραίτητη για να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα της οικονομικής σταθερότητας και του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Στο επίπεδο της ΕΕ έχει διαμορφωθεί ιστορικά ένα πρότυπο περιφερειακών ανισοτήτων, το οποίο έχει χαρακτηριστεί κατά καιρούς ως πρότυπο «κέντρου-περιφέρειας», ή πρότυπο «Βορρά-Νότου» και το οποίο έχει μείνει αναλλοίωτο τις τελευταίες δεκαετίες (Πετράκος, Ψυχάρης, 2004). Το χαρακτηριστικό αυτού του προτύπου ανάπτυξης είναι ότι οι πλέον ανεπτυγμένες περιοχές βρίσκονται σε μεγάλο βαθμό συγκεντρωμένες σε ένα άξονα που ξεκινάει από το Λονδίνο στο Βορρά και καταλήγει στη Βόρειο Ιταλία στο Νότο, περιλαμβάνοντας δυναμικές βιομηχανίες και μητροπολιτικές περιφέρειες της Ολλανδίας, του Βελγίου και της Γερμανίας. Στον αντίποδα αυτού του άξονα βρίσκονται οι περιμετρικές περιοχές της ΕΕ, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σχετικά χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης.

Σε επίπεδο χωρών οι ανισότητες των περιφερειών φαίνεται να παρουσιάζουν αντίρροπες δυναμικές. Από τη μία πλευρά, οι ανισότητες αυξάνουν στο εσωτερικό των χωρών και, από την άλλη, μειώνονται μεταξύ των κρατών-μελών. Αυτό, σε μεγάλο βαθμό, οφείλεται στο γεγονός ότι η σύγκλιση των χωρών της συνοχής επιτεύχθηκε κυρίως με την παραπέρα ενίσχυση των μητροπολιτικών κέντρων και των άλλων περιοχών που διέθεταν μια δυναμική (Πετράκος, Ψυχάρης, 2004).

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης και περιφερειακής σύγκλισης ήταν τα διαρθρωτικά ταμεία. Η αναμόρφωση και η ευρεία εφαρμογή των διαρθρωτικών ταμείων τη δεκαετία του '80 δημιούργησε μια νέα πρόκληση στον τομέα της εφαρμογής πολιτικών. Η διαφορετικότητα των διαρθρωτικών ταμείων έγκειται στο γεγονός ότι είχαν προκαθορισμένο στόχο, ο οποίος ήταν να

αναδιαμορφώσουν την υπάρχουσα κατάσταση αλλάζοντας τη προϋπάρχουσα υποδομή με τέτοιο τρόπο ώστε να προετοιμάσουν την Ευρωπαϊκή Οικονομία για τις αλλαγές που θα επέλθουν, την παγκοσμιοποίηση, την Ενιαία Αγορά και τη δημιουργία της ΟΝΕ(Bradley,2005). Εξαιτίας αυτού οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν δεν άπτονταν απλά της δημιουργίας ζήτησης, αλλά προωθούσαν τις οικονομικές και διαρθρωτικές αλλαγές, επιτάχυναν την ανάπτυξη για να οδηγήσουν τα κράτη-μέλη σε σύγκλιση.

Την τελευταία προγραμματική περίοδο 2007-2013 ο στόχος της ΕΕ επαναπροσδιορίστηκε με τη δέσμευση των κρατών-μελών να μετατρέψουν την ΕΕ στην «πιο δυναμική και ανταγωνιστική κοινωνία της γνώσης σε ένα κόσμο ικανό για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση, κοινωνική συνοχή και προστασία του περιβάλλοντος»(Lisbon Agenda).

Η είσοδος των δέκα νέων κρατών-μελών άλλαξε τα δεδομένα στον Ευρωπαϊκό χώρο. Τα νέα κράτη μέλη έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους. Είναι όλα φτωχότερα από το μέσο όρο των άλλων 15 χωρών της ΕΕ. Έχουν περιορισμένους πόρους αλλά πολύ μεγάλες ανάγκες σε έργα υποδομής και κοινωνικά προγράμματα. Αν και θα επιθυμούσαν να λάβουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, η ικανότητα τους να την απορροφήσουν μπορεί να είναι περιορισμένη.

Η προσχώρηση, αν και μακροχρόνια θα έχει θετικό αντίκτυπο, βραχυχρόνια δημιούργησε πρόβλημα σε ορισμένα κράτη-μέλη. Τα «φτωχά» κράτη-μέλη θα αντιμετωπίσουν το ζήτημα του στατιστικού αντίκτυπου, δηλαδή ενώ αναπτυξιακά θα παραμένουν σε υστέρηση από την ΕΕ15, θα εμφανίζουν ΑΕΠ μεγαλύτερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου και τυπικά δε θα χρήζουν οικονομικής ενίσχυσης.

Το θέμα της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης και των προοπτικών που έχει αυτή, σε συνδυασμό με την νέα «κατεύθυνση» της Ευρωπαϊκής Πολιτικής προς την Κοινωνία της Γνώσης έχει αποτελέσει σοβαρό θέμα συζήτησης στην επιστημονική κοινότητα, δεδομένων των συνθηκών και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η «Γηραιά Ήπειρος». Ο τρόπος επιλογής των περιφερειών προς ενίσχυση, οι τρεις νέοι Στόχοι, αλλά και τα Ταμεία που θα χρηματοδοτήσουν τις πολιτικές είναι μερικά από τα θέματα που απασχολούν την Κοινότητα.

Είναι κατάλληλες όμως οι πολιτικές που ασκούνται τόσα χρόνια στην Κοινότητα; Αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των ανισοτήτων ή απλά το καλύπτουν; Είναι στοχευμένες έτσι ώστε να μη σπαταλούνται οι πόροι που διαθέτονται μέσω των

ταμείων και αν όχι ποιος είναι ο ενδεδειγμένος τρόπος; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που απασχολούν τους αναλυτές.

Η κριτική που έχει ασκηθεί στις πολιτικές ως προς την κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εξαρτάται από την οπτική γωνία του αναλυτή, για αυτό και οι απόψεις διαφέρουν. Οι τάσεις είναι δύο, πως η Ένωση βιώνει ρυθμούς ανάπτυξης με αντίποδα την αντίθετη άποψη, πως οι περιφέρειες συνεχώς αποκλίνουν. Η απάντηση βρίσκεται στο γεωγραφικό επίπεδο εξέτασης NUTS. Κοινή παραδοχή είναι η ανάγκη να μεταβεί η Κοινότητα όχι μόνο σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ανάπτυξης αλλά να ενισχυθεί κυρίως η ευημερία.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η κατάσταση στην Κοινότητα, μέσω των διαφορετικών απόψεων των αναλυτών που έχουν ασχοληθεί, και να γίνει μια αξιολόγηση των πολιτικών. Ο Στόχος της Κοινωνίας της Γνώσης δε θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την παρούσα μελέτη, όπου γίνεται μια προσπάθεια να συσχετιστούν οι δαπάνες της εκπαίδευσης με την ανάπτυξη.

2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΝ ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013

2.1. Μεγέθυνση: η νέα πρόκληση στον Ευρωπαϊκό χώρο

Η ομορφιά του κοινοτικού οικοδομήματος έγκειται στην πρωτοτυπία και στην απλότητά του. Η μέθοδος του κτισίματος που χρησιμοποιείται, η εθελοντική ολοκλήρωση διάφορων λαών δεν είχε ποτέ επιχειρηθεί προηγουμένως στην ανθρώπινη ιστορία. (Μούσης 2001) Παρόλο που μοιάζει απλή στη σύλληψη, είναι πολύ δύσκολη στην εφαρμογή. Έγκειται στη σταδιακή δημιουργία αδιόρατων αλλά πολυάριθμων δεσμών με την εθελούσια υιοθέτηση νομικών πράξεων από όλα τα κράτη που συμμετέχουν στην επιχείρηση. Η απλότητα της μεθόδου κατασκευής εγγυάται στη στερεότητα του οικοδομήματος. Τα δεσμά που έχουν ήδη δημιουργηθεί μεταξύ των εθνών που παίρνουν μέρος στην κατασκευή είναι τόσο στερεά που δεν μπορούν πια να λυθούν. Μπορούν μόνο να σπάσουν, αλλά με τρομακτικό πολιτικό και οικονομικό κόστος για το κράτος που θα βρεθεί ξανά απομονωμένο. Το οικοδόμημα δεν μπορεί παρά να μεγαλώνει στο μέλλον: σε πλάτος με την ένταξη άλλων ευρωπαϊκών κρατών που θα δεχθούν τις υπάρχουσες προδιαγραφές και σε ύψος με την κατασκευή νέων ορόφων, που αποτελούν προχωρημένα στάδια ολοκλήρωσης.

Η δεκαετία του 1990 θεωρήθηκε ορόσημο στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η ώθηση προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση μέσω της δημιουργίας της Ενιαίας Αγοράς το 1985 δημιούργησε το ερέθισμα για συζήτηση στα μέλη της ΕΕ για να εξετάσουν τους τρόπους που θα άλλαζαν οι εσωτερικές και εξωτερικές σχέσεις μεταξύ τους ενόψει του 20^{ου} αιώνα. Θέτοντας ως στόχο για την δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς το έτος 1992 συμφωνήσαν τα κράτη-μέλη για την επίδραση της εφαρμογής της στους κατοίκους. (Hart, Hardy 1988) Η κοινή αγορά ορίστηκε σαν ένα στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, το οποίο, σύμφωνα με μια απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, «αποβλέπει στην εξάλειψη όλων των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ώστε να υπάρξει συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μια ενιαία αγορά, η οποία να πλησιάζει όσο γίνεται τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς». (Μούσης 2001)

Οι συνεχής συζητήσεις κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου οδήγησαν σε σύγχυση τον κόσμο, όσον αφορά τα αποτελέσματα της Ενιαίας Αγοράς.

Για το λόγο αυτό, ο Ιανουάριος του 1993 θεωρήθηκε το πιο σημαντικό σημείο της ιστορίας της ΕΕ από τη συνθήκη της Ρώμης το 1957.

Την 1^η Μαΐου 2004 η ΕΕ υποδέχτηκε δέκα νέα κράτη μέλη: την Κύπρο, την Τσεχία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβακία, τη Λιθουανία και την Σλοβενία. Αυτή ήταν η πέμπτη φορά που δέχτηκε η ΕΕ νέα μέλη και άλλαξε εντελώς το σκηνικό στον ευρωπαϊκό χώρο από 15 κράτη μέλη σε 25. Τέλος τον Ιανουάριο του 2007 εισήχθησαν στον Ευρωπαϊκό χώρο και δύο νέες χώρες, η Βουλγαρία και η Ρουμανία (Commission, 2003).

Η διαδικασία ενσωμάτωσης των νέων μελών εκτυλίσσεται σε διάφορα στάδια. Καταρχάς, τα νέα μέλη συμμετέχουν, ήδη από την πρώτη στιγμή, στις θεσμικές δομές της Ένωσης. Οι υπουργοί τους αποφασίζουν από κοινού με τους ομολόγους τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στέλνουν τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ η κάθε χώρα διορίζει ένα μέλος της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι γλώσσες τους γίνονται επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

Σ' ένα δεύτερο στάδιο, η προσχώρηση γίνεται μέσω της πρόσβασης σε προγράμματα και ταμεία της ΕΕ, στο πλαίσιο των οποίων οι περιορισμένοι πόροι της Ένωσης κατανέμονται έτσι ώστε να δίδεται προτεραιότητα σ' όσους έχουν τις περισσότερες ανάγκες¹. Έτσι, η ΕΕ μπόρεσε να χορηγήσει στο παρελθόν ειδική βοήθεια στις φτωχότερες χώρες και περιοχές της.

Η ιδιότητα του μέλους της ΕΕ συνεπάγεται, πέρα από τα δικαιώματα, και υποχρεώσεις και καθήκοντα. Στη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων κάθε νέο μέλος υιοθέτησε την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ (το λεγόμενο «κοινοτικό κεκτημένο»)². Όμως, η υιοθέτηση των κανόνων δεν αρκεί. Θα πρέπει και να εφαρμόζονται. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί ήδη και θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί από κοντά τη διαδικασία αυτή.

Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στην οικονομία της ΕΕ θα είναι σημαντικός, δεδομένου ότι μια μεγαλύτερη και πιο ολοκληρωμένη αγορά ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη τόσο για τα νέα όσο και για τα σημερινά κράτη μέλη.

Η μεγέθυνση όμως οδήγησε σε ποικίλες αντιδράσεις από τους κατοίκους της ΕΕ. Ενώ κάποιιοι από αυτούς καλωσόρισαν τα νέα κράτη μέλη και θεώρησαν πως ήταν μια σπουδαία ευκαιρία για την ΕΕ να γίνει δυνατή και να κινηθεί σε ένα νέο χώρο, άλλοι

¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions6_el.htm

² SCADPlus The challenge of enlargement.htm

αντέδρασαν αρνητικά καθώς θεώρησαν πως η παγκοσμιοποίηση θα οδηγήσει ουσιαστικά σε αλλοίωση των στοιχείων κοινωνικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας, σε ανασφάλεια και στον ανταγωνισμό που θα δημιουργηθεί στην αγορά εργασίας¹. Την αντιμετώπιση αυτής της αντίδρασης ανέλαβαν οι κυβερνήσεις, οι οποίες ενημέρωσαν τους κατοίκους για τα πλεονεκτήματα της μεγέθυνσης, ζήτησαν τη συνεργασία τους προσπαθώντας να πετύχουν ένα κλίμα ασφάλειας, σαφήνειας και ευρείας πληροφόρησης σε όλα τα επίπεδα, το οποίο θα συνεχιστεί για να διασφαλίσει και την ομαλή μετάβαση στα νέα δεδομένα.

Τελικά το ερώτημα είναι ποια είναι η συνεισφορά των νέων κρατών μελών στην ΕΕ; Ο αντίκτυπος ήταν δραματικός ή ο πλέον αποτελεσματικός;

Όλα τα ερωτήματα αυτά εξετάστηκαν και απαντήθηκαν κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και, μάλιστα, με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων στο ίδιο διάστημα². Εξάλλου, η ίδια η διεύρυνση θα φέρει μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία και, έτσι, οι σημερινές θετικές τάσεις θα συνεχιστούν³. Βραχυπρόθεσμα, έχουν συμφωνηθεί μεταβατικά μέτρα για την αντιμετώπιση του τυχόν αρνητικού αντίκτυπου που μπορεί να υπάρξει στην οικονομία ενός οποιουδήποτε κράτους μέλους. Οι χώρες που ήταν ήδη μέλη πριν από το 2004 θα μπορούν, για μια περίοδο επτά ετών το πολύ, να αποφασίζουν ελεύθερα πότε οι εργαζόμενοι των νέων κρατών μελών θα μπορούν να μπουν στις αγορές εργασίας τους.

Αντίστοιχα, μια μελέτη που έγινε για την ποσοτική αποτίμηση των συνολικών οικονομικών επιπτώσεων της διεύρυνσης παρουσίασε τα παρακάτω αποτελέσματα: οι μεγάλοι κερδισμένοι θα είναι η Γερμανία (34% του συνολικού οφέλους), η Γαλλία (19%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (14%).(Βαλντέν, 2000) Η Ιρλανδία και η Ελλάδα θα επωφεληθούν ελάχιστα, ενώ η Πορτογαλία θα υποστεί και μια μικρή ζημιά. Χονδρικοί υπολογισμοί με βάση τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν, ότι σε σχετικούς όρους η Σουηδία φαίνεται να είναι ο μεγαλύτερος κερδισμένος (0,3% του ΑΕΠ της), τα περισσότερα από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη κινούνται υπό τον κοινοτικό μέσο όρο (0,2%), ενώ η Ιταλία και οι τρεις χώρες που προαναφέρθηκαν ωφελούνται ελάχιστα (ή χάνουν λίγο στην περίπτωση της Πορτογαλίας). Τα κύρια αποτελέσματα που συνάγονται από τη μελέτη είναι καθυστερημένα: η ΕΕ15 συνολικά θα επωφεληθεί, κανένα κράτος-μέλος δεν προβλέπεται να χάσει (εκτός από την Πορτογαλία οριακά)

¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/e50008.htm>

² http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions3_el.htm#reformer

³ <http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/e50025.htm>

και σε σχετικούς όρους η κατανομή των κερδών θα είναι αναλογική. Οι προσχωρούσες χώρες θα επωφεληθούν πολύ περισσότερο, καθώς και οι γειτονικές.

Η ΕΕ αντιμετώπιζε την νέα μεγέθυνση σε δύο γύρους με δύο ομάδες από πέντε μετά-σοσιαλιστικές χώρες. Μετά τον πόλεμο του Κόσοβου αποφασίστηκε να δημιουργήσει μια ομάδα με όλα τα κράτη έτσι ώστε να προωθήσει ένα κλίμα ενότητας στα Βαλκάνια. (Welfens, 2001) Η διαδικασία προσχώρησης των νέων κρατών-μελών ξεκίνησε πριν καν η ΕΕ15 μπορέσει να αφομοιώσει τις ήδη υπάρχουσες αλλαγές, όπως την εφαρμογή της Ενιαίας Αγοράς και την εισαγωγή του Ευρώ. Η Commission υπό την προεδρεία του Prodi δαπάνησε μεγάλα ποσά ούτως ώστε να πραγματοποιηθεί η μεγέθυνση, ενώ την ίδια στιγμή είναι αδύνατο να δοθούν κεφάλαια για την ανακατασκευή του Κόσοβου. Για τους λόγους αυτούς τα κράτη-μέλη θα αντιληφθούν πως τη νέα προγραμματική περίοδο οι ενισχύσεις θα είναι περιορισμένες και πιο στοχοποιημένες καθώς θα πρέπει να δοθεί ανθρωπιστική βοήθεια στο Κόσοβο.

Τα νέα κράτη μέλη έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους. Είναι όλα φτωχότερα από το μέσο όρο των άλλων 15 χωρών της ΕΕ. Εκτός από τη Μάλτα και την Κύπρο, μόλις τώρα μετέβησαν σε δημοκρατία. Έχουν περιορισμένους πόρους αλλά πολύ μεγάλες ανάγκες σε έργα υποδομής και κοινωνικά προγράμματα. Αν και θα επιθυμούσαν να λάβουν όσο το δυνατόν περισσότερα από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, η απορροφητική τους ικανότητα μπορεί να είναι περιορισμένη. Δεν έχουν πρώην αποικίες αλλά έχουν ισχυρά συμφέροντα στους προς ανατολάς γείτονές τους, ενώ ενδέχεται να επιδιώξουν την ενίσχυση των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ έναντι χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Τα νέα κράτη-μέλη χρειάζονται μια επαναστατική προσέγγιση στα χωρικά και περιφερειακά τους προβλήματα για να επιτύχουν ανάπτυξη. (Gorzela, 2000) Αρχικά οι πολιτικές που θα ακολουθηθούν πρέπει να είναι συμπληρωματικές στους στόχους που έχουν τεθεί από τη χώρα στο σύνολό της. Οι στόχοι αυτοί θα δημιουργηθούν με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να οδηγήσουν τα νέα κράτη-μέλη στην ανάπτυξη και να συγκλίνουν με το μέσο όρο της ΕΕ. Επίσης η πόλωση της περιφερειακής ανάπτυξης πρέπει να αναγνωριστεί σαν ο μοναδικός τρόπος εθνικής ανάπτυξης. Η περιφερειακή πολιτική πρέπει να προγραμματιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθηθεί η αποτελεσματικότητα, γιατί μόνο έτσι θα επιταχυνθεί η ανάπτυξη και η αύξηση του κεφαλαίου, που είναι απαραίτητη για να αλλάξουν οι παρωχημένες οικονομικές δομές της Ανατολικής Ευρώπης. Οι περιφερειακές πολιτικές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης πρέπει

να επικεντρωθούν σε υποδομές που θα συνδέσουν χωρικά τα νέα κράτη-μέλη και θα βοηθήσουν τις διεθνείς σχέσεις. Δεν πρέπει να παραληφθεί η αναγκαιότητα να επικεντρωθούν πολιτικές που θα βοηθήσουν στην αναδόμηση των παραδοσιακά βιομηχανικών περιοχών, κάτι που θα έχει οικονομικές αλλά και πολιτικές συνέπειες.

Αυτό άραγε σημαίνει ότι η διευρυμένη Ένωση θα δημιουργήσει μια εσωτερική διαχωριστική γραμμή Ανατολής-Δύσης σε ορισμένα θέματα πολιτικής;

Είναι αλήθεια ότι στην ΕΕ των 15 ορισμένες συζητήσεις πολιτικής έχουν διχάσει τα μέλη της είτε σε χώρες Βορρά-Νότου είτε σε μεγάλες-μικρές χώρες. Η διαδικασία της ολοκλήρωσης Ανατολής-Δύσης στην Ευρώπη συνδέεται με αυξημένες χωρικές ανισότητες σε όλα τα επίπεδα, υποδηλώνοντας ότι, στη βάση των σημερινών πολιτικών, το κοινό Ευρωπαϊκό μας μέλλον θα είναι πολλαπλά διαιρεμένο. (Πετράκος, 2000) Μια ολοκλήρωση Βορρά-Νότου και Ανατολής-Δύσης που βασίζεται στην αγορά, θα οδηγήσει σε ένα μόνιμο διαχωρισμό στις οικονομικές δομές και στα επίπεδα ανάπτυξης, ενώ ένα σενάριο συνέχισης των τάσεων που θα σταθεροποιήσει τον κοινοτικό προϋπολογισμό στο 1,23% του ΑΕΠ, θα είναι εντελώς ακατάλληλο για την αντιμετώπιση της πραγματικότητας στην Ανατολή και σε κάποιες περιπτώσεις στο Νότο. Σε γενικές γραμμές, οι μικρές χώρες έχουν ενδεχομένως εντονότερη την ανάγκη, από ορισμένες μεγαλύτερες χώρες, να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους μέσω της θεσμικής δομής της ΕΕ. Αλλά, στα περισσότερα θέματα πολιτικής, τα κράτη μέλη έχουν το καθένα τη μια ή την άλλη άποψη ανεξαρτήτως μεγέθους.

Σε μια σειρά αναλύσεις έχει προσεχθεί ότι καθώς οι πολιτικές στις χώρες σε μετάβαση ομοιογενοποιούνται, τα αποτελέσματά τους διαφοροποιούνται περισσότερο, υποδεικνύοντας παράλληλα με την παραπάνω συζήτηση, ότι οι αποτυχίες έχουν μια έντονη διαρθρωτική διάσταση. (Πετράκος, 2000) Αυτό δείχνει ότι είναι απαραίτητος ένας επαναπροσανατολισμός της πολιτικής, όχι τόσο προς τα επιτυχημένα παραδείγματα, αλλά προς αυτούς που υστερούν στη διαδικασία ολοκλήρωσης-μετάβασης, καθώς η επιτυχία και η αποτυχία δεν είναι μόνο ζήτημα οικονομικής πολιτικής, αλλά κυρίως ζήτημα οικονομικής διάρθρωσης και γεωγραφίας. Ο μόνος τρόπος για να αποφευχθεί ένας μόνιμα διαιρεμένος οικονομικός χώρος είναι να υποστηριχθούν οικονομικά μεγάλες ιδέες με την απαραίτητη δύναμη και πολιτικές που θα αντισταθμίσουν για τα χωρικά μειονεκτήματα, την ανεπαρκή οικονομική διάρθρωση, την ελλιπή υποδομή και τους ανεπαρκείς μηχανισμούς για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, τόσο στην Ανατολή όσο και στο Νότο.

2.2. Στρατηγική της Λισσαβόνας: στόχος η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Τα τελευταία πενήντα χρόνια έχουν παρατηρηθεί σημαντικές αλλαγές στον παγκόσμιο χώρο με αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Ένωση να μην μπορεί να μείνει πίσω. Για το λόγο αυτό το 2000 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη-μέλη δεσμεύτηκαν να μετατρέψουν την ΕΕ στην πιο δυναμική και ανταγωνιστική κοινωνία της γνώσης σε ένα κόσμο ικανό για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση, κοινωνική συνοχή και προστασία του περιβάλλοντος. (Commission, (2005)24)

Η ανάγκη για αναμόρφωση του πλαισίου που προκύπτει είναι άμεση καθώς υπάρχουν προκλήσεις όπως οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες μετά τη διεύρυνση, η τεχνολογική εξέλιξη, η κοινωνία της γνώσης, η γήρανση του πληθυσμού, η αυξανόμενη μετανάστευση καθώς και οι ανταγωνιστικές αγορές που δημιουργούνται μέσω της παγκοσμιοποίησης.

Οι σταθερές μακροοικονομικές συνθήκες είναι απαραίτητες για να ενισχύσουν την προσπάθεια αύξησης της ανάπτυξης και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Οι προτεινόμενες αλλαγές της ΕΕ, οι κανονισμοί που καθορίζουν τις εθνικές πολιτικές σταθερότητας και ανάπτυξης, πρέπει να σταθεροποιήσουν την οικονομία, διασφαλίζοντας πως τα κράτη-μέλη θα δημιουργήσουν συνθήκες για μακροχρόνια ανάπτυξη.

Οι τομείς στους οποίους εστιάζει είναι οι παρακάτω:

➤ Πολιτική των επιχειρήσεων

Η στρατηγική της Λισσαβόνας σε συνεργασία με τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής στοχεύει στη διασφάλιση ανταγωνιστικών αγορών, στη βελτίωση της νομοθεσίας, στη διάνοιξη της εσωτερικής αλλά και εξωτερικής αγοράς και τέλος στην βελτίωση των υποδομών.

➤ Έρευνα και ανάπτυξη

Η Commission καλεί το δημόσιο αλλά και τον ιδιωτικό τομέα να επενδύσουν στην έρευνα και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών καθώς και να στηρίξουν τον τομέα της εκπαίδευσης, έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί το όραμα της κοινωνίας της γνώσης. Ο στόχος είναι να αυξηθούν οι δαπάνες και να αγγίξουν το 3% του ΑΕΠ μέχρι το 2010. Τα κίνητρα που αποφασίστηκε να δοθούν προς αυτή την κατεύθυνση είναι φορολογικές ελαφρύνσεις και προγράμματα που θα ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα.

➤ Απασχόληση και ανθρώπινοι πόροι

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή για την απασχόληση επιδιώκει την ευελιξία των εργατών και την αναπροσαρμογή τους στα νέα δεδομένα, την προσέλκυση επενδύσεων και τον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών συστημάτων και τέλος την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής μέσω των συνεχών επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και εκπαίδευση. Συνιστάται ρυθμιστική και διοικητική σύγκλιση σε διεθνές επίπεδο, ειδικά σε θέματα διεθνούς και υπερατλαντικού εμπορίου, χωρίς να παραλείπεται η διασφάλιση των κριτηρίων σύγκλισης σε θέματα εμπορικών σχέσεων με αναπτυσσόμενες αγορές όπως αυτές της Κίνας, της Ασίας και της Ινδίας.

➤ Αειφόρος ανάπτυξη και περιβάλλον

Το ευρωπαϊκό συμβούλιο του Goteborg συμπλήρωσε τη στρατηγική της Λισσαβόνας με ένα περιβαλλοντικό σκέλος, θέτοντας την οικονομική ανάπτυξη στην υπηρεσία του σεβασμού στο περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, η επιτροπή πρότεινε την αξιολόγηση της συμβολής των Διαρθρωτικών Ταμείων στην αειφόρο ανάπτυξη. Η εκτέλεση των έργων υποδομής, τα απόβλητα, ο τουριστικές δραστηριότητες είναι δυνατόν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Συνιστάται, λοιπόν, η επανεξέταση των ακολουθούμενων διαδικασιών για το σχεδιασμό και την επιλογή των έργων λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

➤ Κοινωνία της πληροφορίας

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης ενέκρινε το σχέδιο “e-Europe 2005”, στόχος του οποίου είναι η διάδοση της πρόσβασης στα ευρυζωνικά δίκτυα και στις υπηρεσίες που προσφέρονται μέσω του διαδικτύου και η μείωση του «ψηφιακού χάσματος» μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να ενισχύσουν οικονομικά τις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες και να στηρίξουν την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και κυρίως των σταθερών και ασύρματων υποδομών.

2.3. Ο ρόλος των Διαρθρωτικών Ταμείων και η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Η ύπαρξη των οικονομικών και περιφερειακών ανισοτήτων στην ΕΕ και κατ' επέκταση η ανάγκη αντιμετώπισής τους είναι ένα θέμα που υπάρχει στις συνειδήσεις των κρατών εδώ και πολλά χρόνια. Η συνθήκη της Ρώμης δεν δημιούργησε δεσμεύσεις για τη δημιουργία ενιαίας περιφερειακής πολιτικής στην Κοινότητα. Παρόλο που η ενιαία περιφερειακή πολιτική εφαρμόστηκε το 1975, υπήρχαν οικονομικά όργανα σχεδιασμένα έτσι που να στοχεύουν σε ενίσχυση των περιφερειακών ανισοτήτων, όπως το European Social Fund (ESF), το European Coal and Steel Community (ECSC), η European Investment Bank, και το European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF)(Bache, 1998) Τα όργανα αυτά, άλλες φορές αποτελεσματικά και άλλες όχι, αναμορφώθηκαν σταδιακά ανάλογα με τις ανάγκες που δημιουργούνταν στην ΕΕ και ανάλογα με τις πολιτικές που ήθελαν να χρησιμοποιήσουν για να οδηγηθούν σε σύγκλιση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013 δημιουργείται μια νέα «γενιά» περιφερειακής ανάπτυξης, όπου με το European Social Fund και τα προγράμματα σύγκλισης, η Commission προτείνει μια στρατηγική προσανατολισμένη στο ανθρώπινο κεφάλαιο και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Τα μελλοντικά προγράμματα θα συγκεντρώνονται σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και θα στοχεύουν συγκεκριμένα στους τομείς της απασχόλησης, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας.

Τον Ιούλιο 2004, η Επιτροπή υπέβαλε δέσμη πέντε προτάσεων σχετικά με τη μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής. Ένας πρώτος κανονισμός συγκεντρώνει τους γενικούς κανόνες, τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους και τα κριτήρια κατανομής τους για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής. Οι λοιποί κανονισμοί προβλέπουν ειδικές διατάξεις για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, τον νέο Ευρωπαϊκό Όμιλο Διασυνοριακής Συνεργασίας (ΕΟΔΣ), καθώς και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Η πρόταση σχετικά με το ΕΤΠΑ περιλαμβάνει ακόμη ειδικές διατάξεις όσον

αφορά τις αστικές και αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα¹.

Οι δράσεις του Ταμείου θα επικεντρώνονται σε ορισμένες θεματικές προτεραιότητες και ιδιαίτερα στην ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία, τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης και μια οικονομική ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον. Το Ταμείο συμβάλλει στη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων, υποδομών, τεχνικής βοήθειας καθώς και άλλων αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, όπως η παροχή υπηρεσιών στις επιχειρήσεις ή τα ταμεία εγγυήσεων.

Ακόμη, θα συγχρηματοδοτήσει ενέργειες στο πλαίσιο των τριών νέων στόχων της περιφερειακής πολιτικής, και συγκεκριμένα: της σύγκλισης, της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης, και της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας.

Οι τρεις νέοι στόχοι αναφέρονται:

«Σύγκλιση»

Στο πλαίσιο του στόχου «Σύγκλιση», το ΕΤΠΑ επικεντρώνει την παροχή βοήθειας στην υποστήριξη της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Τα προγράμματα στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό και στη διαφοροποίηση των περιφερειακών οικονομικών δομών, κυρίως στους ακόλουθους τομείς:

- έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη (Ε&ΤΑ), καινοτομία και επιχειρηματικότητα·
- κοινωνία της πληροφορίας·
- περιβάλλον·
- πρόληψη κινδύνων·
- τουρισμός·
- επενδύσεις στις μεταφορές·
- ενέργεια·
- επενδύσεις στην εκπαίδευση·
- επενδύσεις στην υγεία·
- άμεση ενίσχυση των επενδύσεων στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

«Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»

Για το στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση», οι ενισχύσεις επικεντρώνονται σε τρεις προτεραιότητες:

¹ SCADPlus European Regional Development Fund.htm

- καινοτομία και οικονομία της γνώσης, μέσω της ενίσχυσης της E&TA, της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας νέων χρηματοδοτικών μέσων για επιχειρήσεις έντασης γνώσης·
- περιβάλλον και πρόληψη των κινδύνων, για την εξυγίανση μολυσμένων χώρων γης, την ενθάρρυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας, την προώθηση των καθαρών δημόσιων αστικών μεταφορών και την ανάπτυξη σχεδίων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων·
- πρόσβαση σε μεταφορές και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, με την ενίσχυση των δευτερογενών δικτύων μεταφορών και την προώθηση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών.

«Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία»

Τέλος, όσον αφορά το στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία», οι ενισχύσεις που χορηγεί το ΕΤΠΑ επικεντρώνονται σε τρεις τομείς:

- ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων μέσω κοινών στρατηγικών. Πρόκειται κυρίως για ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της κοινής προστασίας του περιβάλλοντος, ανάπτυξη της συνεργασίας και μείωση της απομόνωσης. Επιπλέον, το ΕΤΠΑ είναι δυνατόν να συνεισφέρει στην προώθηση της ενοποίησης των διασυνοριακών αγορών εργασίας, των τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης, των ίσων ευκαιριών, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης, καθώς και της κοινής χρήσης ανθρωπίνων πόρων και εγκαταστάσεων για E&TA·
- καθιέρωση και ανάπτυξη διεθνικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της διμερούς συνεργασίας μεταξύ θαλάσσιων περιφερειών. Οι προτεραιότητες αφορούν τη διαχείριση των υδάτων, τη βελτίωση της πρόσβασης, την πρόληψη των κινδύνων και τη δημιουργία επιστημονικών και τεχνολογικών δικτύων·
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της περιφερειακής πολιτικής, με την προώθηση της δικτύωσης και της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Οι ενισχύσεις αυτές είναι γνωστές ως κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, αποτελούνται δε από τις **επενδυτικές ενισχύσεις** που χορηγούνται σε

μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και, σε ορισμένες, ολιγάριθμες, περιπτώσεις, από τις **ενισχύσεις λειτουργίας**, ενώ και στις δύο περιπτώσεις οι ενισχύσεις προορίζονται για συγκεκριμένες περιφέρειες με σκοπό την εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων.(Com(2006)54/08) Οι επενδυτικές ενισχύσεις αυξημένου ύψους που χορηγούνται σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις εδρεύουσες σε μειονεκτικές περιοχές και υπερβαίνουν το ύψος που επιτρέπεται για τις άλλες περιοχές θεωρούνται επίσης ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.

Αντιμετωπίζοντας τα μειονεκτήματα των μειονεκτικών περιοχών, οι κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα προάγουν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως συνόλου. Αυτή η γεωγραφική ιδιαιτερότητα διακρίνει τις περιφερειακές ενισχύσεις από τις άλλες οριζόντιες ενισχύσεις, όπως είναι οι ενισχύσεις για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, απασχόληση, κατάρτιση και περιβάλλον ενέργειες, οι οποίες επιδιώκουν άλλους στόχους κοινού ενδιαφέροντος, αν και μερικές φορές με μεγαλύτερο ποσοστό ενίσχυσης στις μειονεκτικές περιφέρειες, σε αναγνώριση των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

Οι περιφερειακές ενισχύσεις θα αποβούν αποτελεσματικές μόνο εφόσον χορηγούνται με φειδώ και αναλογικότητα, και θα εστιάζονται στις πλέον μειονεκτικές περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πιο συγκεκριμένα, τα επιτρεπόμενα ανώτατα όρια ενίσχυσης θα πρέπει να αποτυπώνουν τη σχετική σοβαρότητα των προβλημάτων που επηρεάζουν την ανάπτυξη της εκάστοτε περιφέρειας. Ακόμη, τα πλεονεκτήματα των ενισχύσεων ως προς την ανάπτυξη μιας μειονεκτικής περιφέρειας θα πρέπει να υπερκαλύπτουν τις προκύπτουσες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Σε ορισμένες, πολύ λίγες και σαφώς προσδιορισμένες περιπτώσεις, τα διαρθρωτικά προβλήματα μιας περιφέρειας είναι δυνατόν να είναι τόσο σοβαρά που οι περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις, μαζί με ένα εκτεταμένο σύστημα οριζόντιων ενισχύσεων, να μην είναι επαρκείς για να αποτελέσουν το έναυσμα για την αναπτυξιακή πορεία της περιφέρειας. Στις περιπτώσεις αυτές και μόνο, οι περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις είναι δυνατόν να συμπληρώνονται με ενισχύσεις λειτουργίας.

Βάσει των συμπερασμάτων των διαφόρων Ευρωπαϊκών Συμβουλίων, τα οποία κάνουν έκκληση για μείωση των κρατικών ενισχύσεων σε όλα τα επίπεδα, και ενόψει των ευρείας απήχησης ανησυχιών σχετικά με τη νόθευση του ανταγωνισμού η οποία

απορρέει από τις επενδυτικές ενισχύσεις προς μεγάλες επιχειρήσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι η συνολική πληθυσμιακή κάλυψη των κατευθυντήριων γραμμών για τις περιφερειακές ενισχύσεις της περιόδου 2007-2013 θα πρέπει να περιορισθεί σε ό,τι είναι αναγκαίο για την κάλυψη των πλέον μειονεκτικών περιφερειών, καθώς και ενός περιορισμένου αριθμού περιφερειών που μειονεκτούν σε σχέση με τον εθνικό μέσον όρο του αντίστοιχου κράτους μέλους. Έτσι, αποφάσισε να καθορίσει το όριο για τη συνολική πληθυσμιακή κάλυψη στο 42 % του πληθυσμού των σημερινών 25 κρατών μελών της ΕΕ, όριο που είναι παρόμοιο με εκείνο που είχε καθορισθεί για την Κοινότητα των 15 κρατών μελών το 1998.

Κατ' επέκταση θα θεωρηθούν συμβατές με την κοινή αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση.

Η Επιτροπή, λοιπόν, κρίνει ότι οι προϋποθέσεις πληρούνται εφόσον μια περιοχή, που αντιστοιχεί σε γεωγραφική μονάδα του επιπέδου II της NUTS, έχει κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), μετρούμενο σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ), χαμηλότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου.

Ορισμένες περιφέρειες έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ το οποίο υπερβαίνει το 75 % του κοινοτικού μέσου όρου λόγω της στατιστικής επίδρασης της διεύρυνσης. Πρόκειται για περιφέρειες του επιπέδου NUTS II οι οποίες έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ το οποίο υπερβαίνει το 75 % του μέσου όρου της ΕΕ-25, αλλά υπολείπεται του 75 % της ΕΕ-15.

Για να αποφευχθεί η υπονόμηση της προόδου που σημείωσαν κατά το παρελθόν αυτές οι περιφέρειες από τις επιπτώσεις της ταχύτατης αλλαγής λόγω διεύρυνσης, από την άποψη του ύψους των ενισχύσεων και της διαθεσιμότητας των ενισχύσεων λειτουργίας, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να συνεχίσουν να είναι επιλέξιμες για την παρέκκλιση, σε μεταβατική βάση και έως την 31η Δεκεμβρίου 2010.

Το 2010, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη θέση αυτών των περιφερειών βάσει του τριετούς μέσου όρου των πλέον πρόσφατων δεδομένων της EUROSTAT για το ΑΕΠ. Εάν το σχετικό ΑΕΠ κάποιας από τις περιφέρειες αυτές μειωθεί κάτω του 75 % του μέσου όρου της ΕΕ-25, η αντίστοιχη περιφέρεια θα συνεχίσει να είναι επιλέξιμη για την παρέκκλιση. Αλλιώς, οι περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου θα γίνουν, από την 1η Ιανουαρίου 2011, επιλέξιμες για την παρέκκλιση.

Τα κριτήρια για την επιλογή των περιφερειών από τα κράτη μέλη πρέπει να είναι επαρκώς ευέλικτα, έτσι ώστε να επιτρέπουν την ευρεία διαφοροποίηση των

περιπτώσεων στις οποίες οι εθνικές περιφερειακές ενισχύσεις είναι δυνατόν να δικαιολογηθούν, αλλά ταυτόχρονα πρέπει να είναι διαφανή και να παρέχουν επαρκή εγγύη ώστε οι περιφερειακές ενισχύσεις δεν θα νοθεύσουν τις συναλλαγές και τον ανταγωνισμό σε βαθμό αντίθετο προς την κοινή αγορά.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι δυνατόν να επιλέγονται από τα οικεία κράτη μέλη για τη χορήγηση περιφερειακών επενδυτικών ενισχύσεων δυνάμει της παρέκκλισης οι ακόλουθες περιφέρειες:

α) οι περιφέρειες οικονομικής ανάπτυξης·

β) οι περιφέρειες με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, όπως οι ζώνες που αποτελούνται κυρίως από γεωγραφικές περιφέρειες NUTS-II με πληθυσμιακή πυκνότητα μικρότερη των 8 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ή από γεωγραφικές περιοχές NUTS-III με πληθυσμιακή πυκνότητα μικρότερη των 12 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Ωστόσο, επιτρέπεται κάποια ελαστικότητα στην επιλογή των ζωνών αυτών, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

— Η ελαστικότητα στην επιλογή των ζωνών δεν θα πρέπει να συνεπάγεται αύξηση του πληθυσμού που καλύπτεται,

— Τα τμήματα NUTS III για τα οποία γίνεται χρήση της ελαστικότητας πρέπει να παρουσιάζουν πληθυσμιακή πυκνότητα χαμηλότερη των 12,5 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο,

— Πρέπει να συνορεύουν με περιοχές NUTS III στις οποίες να ισχύει το κριτήριο της χαμηλής πληθυσμιακής πυκνότητας

γ) οι περιφέρειες που συγκροτούν γειτονικές περιοχές με πληθυσμό τουλάχιστον 100.000 κατοίκους και εντάσσονται σε περιοχές είτε NUTS II είτε NUTS III, έχουν δε κατά κεφαλήν ΑΕΠ χαμηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ-25, ή ποσοστό ανεργίας υψηλότερο του 115 % του εθνικού μέσου όρου (και στις δύο περιπτώσεις, βάσει των στοιχείων της EUROSTAT για τα 3 πλέον πρόσφατα έτη)

δ) οι περιφέρειες NUTS III με πληθυσμό μικρότερο των 100.000 κατοίκους και κατά κεφαλήν ΑΕΠ χαμηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ-25, ή ποσοστό ανεργίας υψηλότερο του 115 % του εθνικού μέσου όρου (και στις δύο περιπτώσεις, βάσει των στοιχείων της EUROSTAT για τα 3 πλέον πρόσφατα έτη)

ε) τα νησιά και οι λοιπές περιφέρειες που χαρακτηρίζονται από παρόμοια γεωγραφική απομόνωση με κατά κεφαλήν ΑΕΠ χαμηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ-25, ή ποσοστό

ανεργίας υψηλότερο του 115 % του εθνικού μέσου όρου (και στις δύο περιπτώσεις, βάσει των στοιχείων της EUROSTAT για τα 3 πλέον πρόσφατα έτη)

στ) τα νησιά με λιγότερους των 5 000 κατοίκους και όσα άλλα οικιστικά συγκροτήματα έχουν λιγότερους των 5 000 κατοίκους και χαρακτηρίζονται από παρόμοια γεωγραφική απομόνωση

ζ) οι περιοχές NUTS III ή τμήματα των περιφερειών αυτών που γειτνιάζουν με περιφέρεια επιλέξιμη για ενίσχυση, καθώς και οι περιοχές NUTS III ή τμήματα των περιφερειών αυτών που έχουν χερσαία σύνορα ή θαλάσσια σύνορα μήκους μικρότερου των 30 χιλιομέτρων με χώρα μη μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή της ΕΖΕΣ

η) Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη είναι δυνατόν να υποδεικνύουν και άλλες περιφέρειες που συγκροτούν γειτονικές περιοχές και έχουν πληθυσμό τουλάχιστον 50 000 κατοίκους, αντιμετωπίζουν δε μείζονα διαρθρωτική αλλαγή ή σχετικά σοβαρή παρακμή σε σύγκριση με άλλες, παρόμοιες περιφέρειες. Εναπόκειται στα κράτη μέλη που επιθυμούν να κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας να αποδείξουν ότι η χορήγηση περιφερειακής επενδυτικής ενίσχυσης στην εκάστοτε περιφέρεια είναι δικαιολογημένη, μέσω ανεγνωρισμένων οικονομικών δεικτών και συγκρίσεων με την κατάσταση που επικρατεί στην Κοινότητα.

Οι περιφέρειες κράτους μέλους που είναι επιλέξιμες για περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις δυνάμει των παρεκκλίσεων και των ανώτατων ποσοστών ενισχύσεων για αρχικές επενδύσεις εγκεκριμένων για καθεμία περιφέρεια, αποτελούν από κοινού τον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων του οικείου κράτους μέλους. Ο χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων προσδιορίζει και τις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για επιχειρηματικές ενισχύσεις. Τα καθεστάτα ενισχύσεων λειτουργίας δεν καλύπτονται από τον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, αξιολογούνται δε κατά περίπτωση, βάσει της σχετικής κοινοποίησης του οικείου κράτους μέλους.

Σύμφωνα με τις προκείμενες κατευθυντήριες γραμμές, και ανάλογα με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση του οικείου κράτους μέλους, ο χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων θα αποτελείται από:

(1) τις περιφέρειες οι οποίες μπορούν να προσδιορισθούν βάσει των κριτηρίων και με το μέγιστο ποσοστό που τίθενται στις προκείμενες κατευθυντήριες γραμμές. Πρόκειται για τις περιφέρειες τις επιλέξιμες για την παρέκκλιση και για τις περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου.

(2) τις περιφέρειες οι οποίες πρόκειται να υποδειχθούν από τα κράτη μέλη προς επιλογή για περιφερειακή ενίσχυση.

Εννοείται ότι, εφόσον τηρούν τους όρους που τίθενται στις προκείμενες κατευθυντήριες γραμμές, εναπόκειται στα ίδια τα κράτη μέλη να αποφασίζουν αν επιθυμούν να χορηγήσουν περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις, και μέχρι ποιου ύψους. Έτσι, όσο το δυνατόν γρηγορότερα από τη δημοσίευση αυτών των κατευθυντήριων γραμμών κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να κοινοποιήσει στην Επιτροπή, έναν και μόνο χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, ο οποίος να καλύπτει ολόκληρη την επικράτειά του.

Για να εξασφαλισθεί η συνέχεια, η οποία είναι ουσιώδους σημασίας για τη μακροπρόθεσμη περιφερειακή ανάπτυξη, ο πίνακας των περιφερειών που θα κοινοποιηθεί από τα κράτη μέλη θα ισχύσει κατ' αρχήν για ολόκληρη την περίοδο 2007-2013. Ωστόσο, είναι δυνατόν να υποβληθεί σε ενδιάμεση επανεξέταση το 2010. Κάθε κράτος μέλος που θα επιθυμεί να τροποποιήσει τον πίνακα των επιλέξιμων για ενισχύσεις περιφερειών, ή τα εφαρμοστέα ποσοστά ενίσχυσης πρέπει να υποβάλει σχετική κοινοποίηση στην Επιτροπή πριν από την 1η Απριλίου 2010.

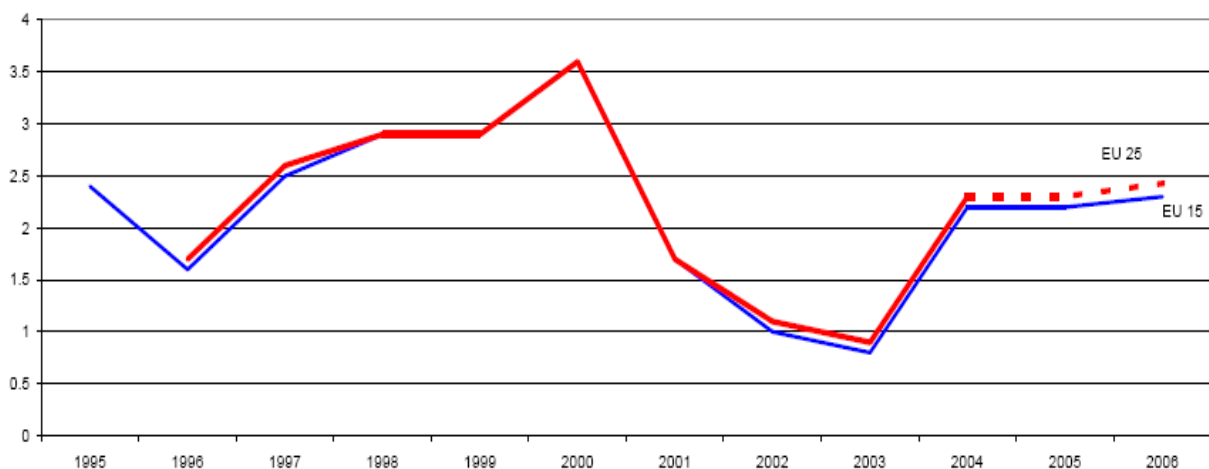
Τυχόν αλλαγές για μια περιφέρεια στο πλαίσιο αυτό δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν το 50 % της συνολικής κάλυψης που επιτρέπεται για το οικείο κράτος μέλος. Με την εξαίρεση των περιφερειών στατιστικού αντίκτυπου, οι περιφέρειες που θα απολέσουν την επιλεξιμότητά τους για περιφερειακές ενισχύσεις λόγω της ως άνω ενδιάμεσης επανεξέτασης δεν θα είναι επιλέξιμες για μεταβατικές ενισχύσεις. Ακόμη, τα κράτη μέλη είναι δυνατόν ανά πάσα στιγμή να ζητήσουν από την Επιτροπή να εντάξουν και άλλες περιφέρειες στον πίνακά τους, έως ότου εξαντληθεί η αντίστοιχη πληθυσμιακή κάλυψη.

2.4. Οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στη διευρυμένη ΕΕ

Κατά το 2005, η οικονομία της Ένωσης χαρακτηρίστηκε από τη μεγέθυνση που διατηρήθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Μεταξύ του 2000 και του 2004, η μεγέθυνση του ΑΕγχΠ στα 25 κράτη μέλη της ΕΕ ήταν κατά μέσο όρο λίγο μεγαλύτερη από 1½% ετησίως. Στο σύνολο της ΕΕ σημειώνονται σημαντικές διακυμάνσεις και οι καλύτερες επιδόσεις εντοπίζονται κυρίως μεταξύ των λιγότερο ευημερούντων κρατών μελών, ιδίως στις Βαλτικές χώρες και στη Σλοβακία, αλλά και στην Ελλάδα και στην Ιρλανδία, καθώς και στις υποψήφιες χώρες Ρουμανία και Βουλγαρία. Οι χαμηλότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης διαπιστώθηκαν σε πολλά από τα ευημερούντα σχετικά κράτη μέλη, όπως η Γερμανία, η Δανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες και η Πορτογαλία, καθώς και η Μάλτα, στα οποία η μεγέθυνση ήταν μικρότερη του 1% ετησίως.(Com(2006)281)

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα υπάρξει ανάκαμψη της μεγέθυνσης που θα ξεπεράσει το 2% σε όλη την ΕΕ μεταξύ του 2005 και του 2007. Η μεγέθυνση αναμένεται να υπερβεί το 3% ετησίως στα 16 από τα 25 κράτη μέλη, καθώς και στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία. Αντίθετα, η μεγέθυνση δεν αναμένεται να υπερβεί κατά πολύ το 2% - εάν το υπερβεί – στη Γερμανία, στην Ιταλία, στη Γαλλία, στο Βέλγιο, στις Κάτω Χώρες, στην Αυστρία, στη Δανία, στην Πορτογαλία και στη Μάλτα. Οι χώρες αυτές αντιπροσωπεύουν πάνω από το μισό του συνολικού πληθυσμού στην ΕΕ27.

Διάγραμμα 1 : Real GDP Growth Rate

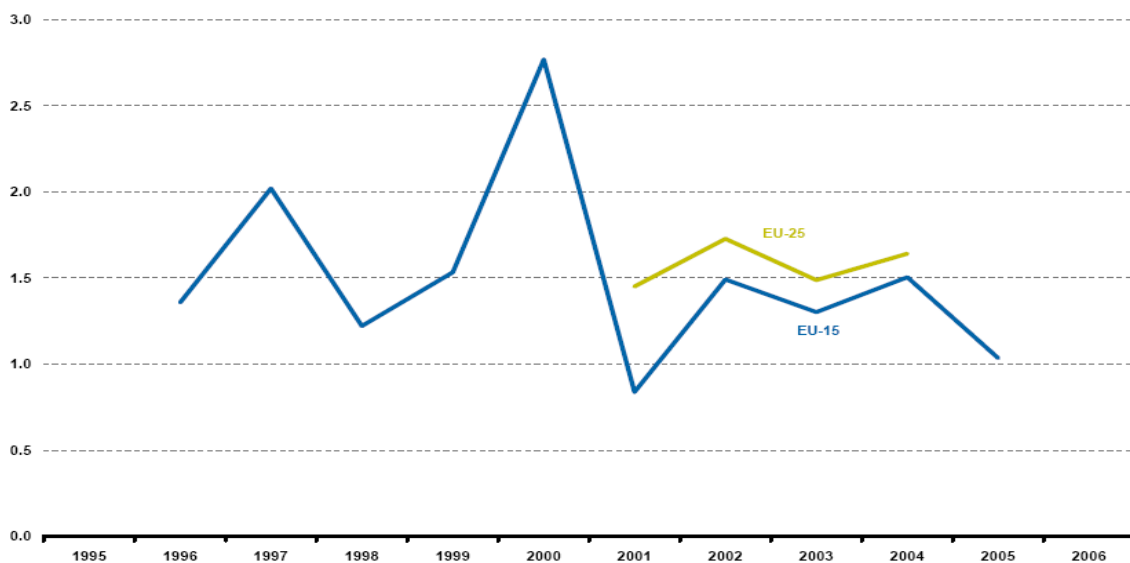

Source: Eurostat

Από τον σχετικά ταχύ ρυθμό μεγέθυνσης των δεκατριών χωρών συνοχής σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ15 (3,6% ετησίως έναντι του ετήσιου μέσου όρου 2,2% της ΕΕ15 κατά την περίοδο 1995-2005) φαίνεται ότι υπήρξε σύγκλιση των εισοδημάτων. Ωστόσο, από το μέγεθος της εισοδηματικής διαφοράς φαίνεται ότι θα περάσουν πολλά χρόνια έως ότου μπορέσει η ομάδα των κρατών αυτών ως σύνολο να επιτύχει σημαντική μείωση της διαφοράς αυτής. Βεβαίως, ορισμένα από τα νέα κράτη μέλη έχουν ήδη φτάσει το επίπεδο των λιγότερο πλούσιων χωρών της ΕΕ15 και επίσης τα επίπεδα του κατά κεφαλήν εισοδήματος στην Ισπανία συνεχίζουν να συγκλίνουν με εκείνα της Ιταλίας και της Γερμανίας.

Το 2004 η αύξηση της απασχόλησης στην ΕΕ ήταν 0,6%. Το μέσο συνολικό ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες και έφτασε το 63,3% (64,7% στην ΕΕ15 και 56,0% στην ΕΕ10). Η ΕΕ απέχει ακόμη από το στόχο της Λισσαβόνας για ποσοστό απασχόλησης 70% ο οποίος πρέπει να επιτευχθεί έως το 2010, παρά το γεγονός ότι υπήρξαν σχετικά υψηλά ποσοστά αύξησης της απασχόλησης. Μεταξύ του 1998 και του 2004 στην ΕΕ25 δημιουργήθηκαν 10 εκατ. περίπου πρόσθετες θέσεις εργασίας (ελαφρώς λιγότερες στην ΕΕ27 λόγω των σημαντικών απωλειών σε θέσεις εργασίας στη Ρουμανία). Πάνω από το μισό αυτής της αύξησης των θέσεων εργασίας πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 1998-2000, ενώ η αύξηση των θέσεων εργασίας μεταξύ του 2000 και του 2004 είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία 4½ εκατ. θέσεων εργασίας.

Διάγραμμα 2: Labour Productivity per Hours Worked

Source: Eurostat

Τα τελευταία χρόνια εξασθένησε η τάση απώλειας θέσεων εργασίας στην Πολωνία, στη Γερμανία και στη Ρουμανία, η οποία είχε αρνητική επίδραση στην επίδοση της ΕΕ27 από το 2000 και έπειτα – στις τρεις αυτές χώρες το σύνολο της απασχόλησης μειώθηκε σχεδόν κατά 1½ εκατ. θέσεις εργασίας στην περίοδο 2000-2004.

Για να επιτευχθεί ο στόχος του 70% για την απασχόληση, χρειάζονται 24 εκατ. πρόσθετες θέσεις εργασίας στην ΕΕ27 – αύξηση 12% σχεδόν των σημερινών επιπέδων απασχόλησης. Για τα νέα κράτη μέλη, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, λόγω των χαμηλών ποσοστών απασχόλησης που επιμένουν στις περισσότερες μεγάλες χώρες, ιδίως στην Πολωνία και στη Βουλγαρία, η συνολική αύξηση που απαιτείται είναι σχεδόν 25% των σημερινών ποσοστών απασχόλησης.

Διάγραμμα 3: Total Employment Rate

Source: Eurostat

Ο νέος στόχος «Σύγκλιση» για την περίοδο 2007-2013 (περιφέρειες στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι λιγότερο από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ, 2000-2002) περιλαμβάνει 100 περιφέρειες, μεταξύ των οποίων 16 στις οποίες έχει δοθεί το μεταβατικό καθεστώς «σταδιακής κατάργησης», που αντιστοιχούν μόλις στο 35% του πληθυσμού της ΕΕ27. Ο νέος στόχος «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση (ΠΑΑ)» καλύπτει κατ' αρχήν την υπόλοιπη Ένωση ή 155 περιφέρειες που αντιστοιχούν στο 61% του πληθυσμού της ΕΕ27, ενώ άλλες 13 περιφέρειες

κατατάσσονται στην κατηγορία «σταδιακής εισόδου» (αντιστοιχούν στο 4% σχεδόν του πληθυσμού).(Com(2004)492)

Οι περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» (συμπεριλαμβανομένων εκείνων με το καθεστώς «σταδιακής κατάργησης») χαρακτηρίζονται από χαμηλά επίπεδα ΑΕγχΠ και απασχόλησης, καθώς και από υψηλή ανεργία. Στο σύνολό τους αντιπροσώπευαν μόνο το 12½% του ΑΕγχΠ της ΕΕ27 το 2002, ενώ αντίστοιχα ο πληθυσμός τους αντιπροσωπεύει το 35%. Παρόλο που η τρέχουσα μέση μεγέθυνση στις περιφέρειες αυτές είναι μεγαλύτερη από το μέσο όρο της ΕΕ, ο ρυθμός, γενικά, δεν επαρκεί για να επιτευχθεί ο μέσος όρος της ΕΕ όσον αφορά του επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ στο εγγύς μέλλον.

Οι περιφέρειες του στόχου ΠΑΑ έχουν συνολικά σχετικά υψηλά επίπεδα ΑΕγχΠ· ωστόσο, η μεγέθυνση παραμένει χαμηλή σε πολλές περιφέρειες και τα ποσοστά απασχόλησης υπολείπονται κατά πολύ του στόχου του 70% στις περισσότερες από αυτές. Παρομοίως, τα ποσοστά ανεργίας είναι σχετικά χαμηλά, αλλά φτάνουν ακόμη το 7% σχεδόν για την ομάδα ως σύνολο. Η επίδοση όσον αφορά τη μεγέθυνση είναι καλύτερη στις περιφέρειες της κατηγορίας «σταδιακής εισόδου», γεγονός που αντικατοπτρίζει την επιτυχημένη έξοδό τους από το τρέχον καθεστώς προτεραιότητας του Στόχου 1.

Παρ' όλ' αυτά, τα επίπεδα του ΑΕγχΠ και της απασχόλησης εξακολουθούν να είναι πολύ πιο πίσω από εκείνα των άλλων περιφερειών ΠΑΑ και η ανεργία είναι υψηλότερη. Αυτοί οι μέσοι όροι υποδηλώνουν ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πραγματικές ανάγκες σε όλη την ΕΕ οι οποίες απαιτούν συνεχείς επενδύσεις για να μπορέσει η μεγέθυνση να συμβαδίσει με τους στόχους της Λισσαβόνας.

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ όσον αφορά το ρυθμό της μεγέθυνσης· στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση», για παράδειγμα, ο ετήσιος μέσος όρος της μεγέθυνσης από το 1995 έως το 2002 ήταν 2,6%, ωστόσο σε 16 από τις περιφέρειες αυτές ήταν μικρότερος του 1% ενώ σε 15 άλλες ξεπέρασε το 5%.

Επίσης, τα επίπεδα του ΑΕγχΠ δείχνουν να υπάρχουν πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ των περιφερειών που εντάσσονται στον ίδιο στόχο. Στο στόχο «Σύγκλιση» υπάρχουν πολλές περιφέρειες με κατά κεφαλή ΑΕγχΠ (εκφραζόμενο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης) χαμηλότερο του 25% του μέσου όρου της ΕΕ κατά το 2002· όλες αυτές οι περιφέρειες βρίσκονται στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία (στις δύο αυτές χώρες ανήκουν αυτή τη στιγμή οι 12 λιγότερο ευημερούσες περιφέρειες). Την

ίδια στιγμή, υπάρχουν εννέα περιφέρειες που καλύπτονται από τις διατάξεις «σταδιακής κατάργησης» στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ξεπερνά το 80% του μέσου όρου της ΕΕ25. Στο στόχο ΠΑΑ (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών «σταδιακής εισόδου») 8 περιφέρειες έχουν κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ μικρότερο του 85% του μέσου όρου της ΕΕ25, ενώ 7 άλλες ξεπερνούν το μέσο όρο αυτό κατά 150%.

Το ποσοστό απασχόλησης στις περιφέρειες που καλύπτονται από το στόχο ΠΑΑ είναι κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση». Μεταξύ των περιφερειών που ανήκουν στον ίδιο στόχο εντοπίζονται πολύ μεγάλες διαφορές όσον αφορά τα ποσοστά απασχόλησης. Έτσι, στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» περισσότερα από 25 εκατ. άτομα ζουν σε περιφέρειες με υψηλή ανεργία, ενώ άλλα 27 εκατ. ζουν σε περιφέρειες με χαμηλή απασχόληση και η ψαλίδα μεταξύ των περιφερειών χαμηλής απασχόλησης και των περιφερειών υψηλής απασχόλησης υπερβαίνει τις 10 ποσοστιαίες μονάδες. Συνολικά, ο στόχος για ποσοστό απασχόλησης 70% επιτυγχάνεται μόνο σε δύο περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση»: στην Κορνουάλη του ΗΒ και στο Centro της Πορτογαλίας.

Στις περιφέρειες του στόχου ΠΑΑ το μέσο ποσοστό απασχόλησης είναι υψηλότερο, 66,7%, αλλά και εδώ τα ποσοστά απασχόλησης διαφέρουν κατά 10 ή και περισσότερες ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ των περιφερειών υψηλής και χαμηλής απασχόλησης. Ο στόχος για ποσοστό απασχόλησης 70% επιτυγχάνεται σε 49 περιφέρειες του στόχου ΠΑΑ.

Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2005 και η διοργανική συμφωνία της 17ης Μαΐου 2006 προετοίμασαν το έδαφος για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το χρηματοοικονομικό πλαίσιο του κοινοτικού προϋπολογισμού για την περίοδο 2007-2013, σημαντικό βήμα για την προετοιμασία των προγραμμάτων νέας γενιάς για την πολιτική συνοχής. Ως αποτέλεσμα, ο προϋπολογισμός για την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013 θα ανέλθει σε 308 δις. EUR περίπου, δηλ. σε ποσοστό 0,37% του ΑΕγχΠ της ΕΕ27. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε μείωση 10% περίπου συγκριτικά με την πρόταση της Επιτροπής· η μείωση αυτή επιμερίζεται κυρίως στο στόχο «Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία» και στο στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» (εκτός του μεταβατικού καθεστώτος της «σταδιακής εισόδου») κατά -50% και -20% αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται ακόμη μεγαλύτερη προσπάθεια

συγκέντρωσης για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των κοινοτικών πόρων.

Τα νέα κράτη μέλη θα λάβουν το 51,3% των συνολικών πόρων για την πολιτική συνοχής. Σε ετήσιους μέσους όρους αντιστοιχεί, σε απόλυτες τιμές, σε μια αύξηση 165% περίπου των διαθέσιμων χρηματοοικονομικών πόρων σε σύγκριση με την περίοδο 2004-2006 (ετησίως). Όσον αφορά τη μέγιστη μεταφορά στους εθνικούς προϋπολογισμούς (ανώτατα όρια), ο μέσος όρος μεταφορών για τα νέα κράτη μέλη αντιπροσωπεύει 3,5% περίπου του ΑΕγχΠ τους συγκριτικά με το 3,8% που ήταν στην πρόταση της Επιτροπής.

Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου, τα οποία επιβεβαιώθηκαν με την πολιτική συμφωνία που επετεύχθη για τις νομοθετικές προτάσεις το Μάιο του 2006, συνέβαλαν επίσης στην επιτάχυνση των εργασιών για τα νέα κανονιστικά κείμενα, ιδίως με την αποσαφήνιση της θέσης του Συμβουλίου σχετικά με αρκετά θέματα, όπως η επιλεξιμότητα του μη επιστρεφόμενου ΦΠΑ, οι δαπάνες στέγασης, τα ανώτατα όρια συγχρηματοδότησης και η βάση για τον υπολογισμό τους, καθώς και η εφαρμογή του κανόνα της αυτόματης αποδέσμευσης (N+2).

Γενικά, τα κράτη μέλη προσπάθησαν να επιτύχουν τη μέγιστη δυνατή ευελιξία σχετικά με την κατανομή, τη διαχείριση και τον έλεγχο των κοινοτικών πόρων. Οι νέες διατάξεις θα πρέπει να ληφθούν υπόψη εξασφαλίζοντας παράλληλα τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη θεματική, χρηματοοικονομική και γεωγραφική συγκέντρωση που υπερασπίζεται η Επιτροπή.

Αν και είναι αλήθεια ότι πολλές αρμοδιότητες βρίσκονται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, οι πόλεις μπορούν να κάνουν πολλά, ιδιαίτερα όταν η ικανότητά τους για δράση ενισχύεται από τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τους διάφορους τομείς προτεραιότητας στους οποίους μπορούν να δραστηριοποιηθούν οι πόλεις περιλαμβάνουν τη βελτίωση της ελκυστικότητας, ή της «επενδυτικής ετοιμότητας», την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, της απασχολησιμότητας και της ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης, την ανάπτυξη της κοινότητας και τον περιορισμό των διαφορών ανάμεσα στις γειτονιές και στις κοινωνικές ομάδες, τη βελτίωση της τοπικής ασφάλειας και της πρόληψης του εγκλήματος. Στις πόλεις δεν υπάρχουν μόνο ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αστικές περιοχές. Η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής εταιρικής σχέσης, με τη συμμετοχή όλων

των φορέων σε όλα τα επίπεδα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών, είναι επίσης σημαντική.

2.5. Ο διάλογος για το μέλλον της πολιτικής συνοχής

2.5.1. Η εισήγηση του Sapir Group

Την τελευταία δεκαετία, η διαδικασία της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης έχει παρουσιάσει εξαιρετική πρόοδο με την εγκαθίδρυση της ενιαίας αγοράς το 1993 και την είσοδο του euro και την αύξηση των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά δέκα το 2004. Παρόλο που η μακροοικονομική σταθερότητα και η σύγκλιση των περιφερειών έχουν βελτιωθεί σημαντικά το ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα έχει αποτύχει να αποδώσει ικανοποιητικά αποτελέσματα στον τομέα της ανάπτυξης. Στην προσπάθεια να εξηγήσουμε τα δεδομένα στον Ευρωπαϊκό χώρο θα παρουσιάσουμε παρακάτω μια συζήτηση βασισμένη σε διεθνή αρθρογραφία και κατ' επέκταση τις απόψεις από διαφορετικά work groups.

Ξεκινώντας θα παρουσιάσουμε αναλυτικά την άποψη του Sapir group (Sapir, 2004), όπου σύμφωνα με αυτή η Ευρώπη χρειάζεται υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, κάτι που θεωρείται απαραίτητο για την επιτυχία της τελευταίας μεγέθυνσης, η οποία πρόσθεσε δέκα νέα κράτη μέλη με μέσο όρο ΑΕΠ μικρότερο του μισού από το μέσο όρο της ΕΕ15. Η βιωσιμότητα κινδυνεύει από τις ραγδαίες εξελίξεις της δημογραφίας, της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης, τα οποία αυξάνουν την ανάγκη για κοινωνική προστασία. Παρόλα αυτά η τεχνολογία και η παγκοσμιοποίηση, είναι τα δυναμικά μέσα για ταχύτερη ανάπτυξη, όπως υποστηρίζει το group. Για το λόγο αυτό ζητήθηκε από το group να αναλύσει την κατάσταση και να μελετήσει τους τρεις πυλώνες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού συστήματος, την Ενιαία Αγορά και τις μικροοικονομικές πολιτικές, τις μακροοικονομικές πολιτικές και τη νομισματική πολιτική και τέλος τον Ευρωπαϊκό προϋπολογισμό για να αποφασίσει και να προτείνει πολιτικές ικανές να οδηγήσουν σε ταχύτερη ανάπτυξη.

Το οικονομικό σύστημα της ΕΕ και οι πολιτικές που εφαρμόζονται είναι πολύπλοκες και συνδυάζουν όχι μόνο ποικιλία στα όργανα άσκησης πολιτικών αλλά και στα επίπεδα που εστιάζουν οι πολιτικές, τα οποία μπορεί να είναι είτε τοπικά, είτε εθνικά, είτε υπερεθνικά, ενώ, οι πολιτικές εφαρμόζονται σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Για τους παραπάνω λόγους είναι απαραίτητη η συνάφεια των πολιτικών έτσι ώστε να υπάρξει αποτέλεσμα.

Η περίοδος των τελευταίων δεκαπέντε ετών έχει να δείξει εξαιρετική επιτυχία στον τομέα των Ευρωπαϊκών Πολιτικών που εφαρμόστηκαν. Ένας μεγάλος αριθμός

καινοτόμων πολιτικών εφαρμόστηκε και παρουσίασε εξαιρετα αποτελέσματα. Η εφαρμογή της ενιαίας αγοράς απέδωσε, αν και παρατηρήθηκαν ορισμένα προβλήματα στην υλοποίησή της. Η πολιτική του ανταγωνισμού οδήγησε σε δημιουργία νέων εμπορικών σχέσεων και απελευθέρωση των αγορών. Σημαντική κρίθηκε και η συμβολή της δημιουργίας της ΟΝΕ, καθώς και η αυτονομία του τραπεζικού συστήματος και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Όσον αφορά την ανάπτυξη, η ενιαία αγορά αποπειράθηκε μεταφέροντας τα εμπόδια που δυσχέραιναν την μετακίνηση των προϊόντων, υπηρεσιών, εργασίας και κεφαλαίου να δώσει μια νέα ώθηση στην παραγωγικότητα, να ενισχύσει τον ανταγωνισμό και να επιταχύνει την ανάπτυξη. Στην παρούσα φάση η ανάπτυξη της ΕΕ μειώθηκε σε σχέση με την αντίστοιχη των ΗΠΑ, κάτι που είναι περίεργο αφού οι πολιτικές που ασκήθηκαν, η Ενιαία Αγορά, η αύξηση του ανθρώπινου κεφαλαίου, το κεφάλαιο και οι υποδομές, έπρεπε σε συνδυασμό να αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα και να επιταχύνουν την ανάπτυξη με το πέρασμα των χρόνων.

Στην πραγματικότητα μετά τα μισά της δεκαετίας του 1970 η μέση ανάπτυξη μειώνεται με συνολική πτώση γύρω στο 1%. Σύμφωνα με υπολογισμούς ο ρυθμός ανάπτυξης ανέρχεται στο 2% ετησίως στην Ευρώπη, ενώ στις ΗΠΑ στο 3,5% και παράλληλα το ΑΕΠ της ΕΕ παραμένει στο 70% του μέσου όρου των ΗΠΑ (Sapir July 2004). Η καθοδική τάση είναι αποτέλεσμα της μειούμενης ανάπτυξης στην παραγωγή και της ελαχιστοποίησης της εκμετάλλευσης της εργασίας.

Ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα οι μελετητές θεωρούν πως ο στόχος της Ενιαίας αγοράς δεν επετεύχθη, ή τουλάχιστον δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Οι λόγοι αυτής της «αποτυχίας» εστιάζονται στο γεγονός πως η Ενιαία αγορά δεν ήταν ποτέ πλήρως υλοποιήσιμη και για την ακρίβεια παρέμεινε ενιαία μόνο όσον αφορά τα προϊόντα. Ο τριτογενής τομέας δεν είχε την ίδια αντιμετώπιση αφού η απελευθέρωσή του βασίστηκε σε στρατηγικές και πολιτικές της κάθε χώρας, όπου νομικά εμπόδια και απαγορεύσεις εμπόδισαν την αντίστοιχη απελευθέρωση υπηρεσιών που παρέχονταν μέχρι τότε από τα κρατικά μονοπώλια. Ένας ακόμα λόγος στον οποίο εστιάζουν είναι η περιορισμένη κινητικότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου, εξαιτίας της επίσης περιορισμένης απελευθέρωσης της αγοράς εργασίας.

Ηθικός αυτουργός του προβλήματος, σύμφωνα με τη μελέτη, είναι το ίδιο το σκεπτικό της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς, το οποίο ήταν βασισμένο στο παρελθόν και στις συνθήκες που ίσχυαν. Πρακτικά αυτό σημαίνει πως η ενιαία αγορά θεωρήθηκε

πως πρέπει να καλύψει τα κενά της προϋπάρχουσας κατάστασης, δηλαδή την απουσία της εσωτερικής αγοράς που θα μπορούσε να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να πετύχουν οικονομίες κλίμακας. Η πραγματικότητα όμως, όπως προκύπτει, είναι πως αυτό που θα οδηγήσει σε ανάπτυξη είναι οι ευκαιρίες για την εισαγωγή νέων επιχειρήσεων στην αγορά, η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού και γενικά μια ανεπτυγμένη κοινωνία της γνώσης, η οποία πρέπει απαραίτητα να περιλαμβάνει και επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη.

Όσον αφορά την προσπάθεια επίτευξης μακροοικονομικής σταθερότητας παρατηρήθηκαν αποτελέσματα λόγω της μείωσης του ελλείμματος και του πληθωρισμού, αν και κατά αντιστοιχία οι ΗΠΑ πέτυχαν μακροοικονομική σταθερότητα χωρίς να πραγματοποιήσουν τις αντίστοιχες μειώσεις που οδηγούν και σε μείωση της ανάπτυξης. Επιπρόσθετα, η έλλειψη διάθεσης εναρμόνισης με τη νομισματική πολιτική της ΕΕ ορισμένων κρατών-μελών, και κατ' επέκταση η μη εξασφάλιση περιθωρίου ευελιξίας, κάτω του 3% όταν οι αναπτυξιακές συνθήκες ήταν ευνοϊκές, δημιούργησε προβλήματα.

Οι πολιτικές συνοχής παρατηρήθηκαν σε επίπεδο κρατών-μελών αλλά και περιφερειών και παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Σε επίπεδο υψηλότερης ανάλυσης, όμως, είναι δύσκολο να αποφανθούμε. Οι πολιτικές συνοχής δεν αρκεί να στηρίζονται μόνο από τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής αλλά και από εθνικές πολιτικές, οι οποίες πρέπει να στοχεύουν σε προσέλκυση επενδύσεων και σε ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Για το λόγο αυτό οι πολιτικές συνοχής χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, αυτές που οδηγούν σε σύγκλιση μέσω των χρηματοδοτήσεων χωρών και περιφερειών, αυτές που στοχεύουν την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και της κινητικότητας της εργασίας και τέλος τις αγροτικές πολιτικές.

Οι πολιτικές ανάπτυξης, συνοχής και σταθερότητας θα πρέπει να είναι αμοιβαία υποστηρικτικές και άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους αλλά μπορεί και να υπονομεύουν η μία την άλλη. Ο βαθμός που συμβαίνει αυτό εξαρτάται από την ύπαρξη των οικονομικών συναλλαγών. Η σχέση μεταξύ μακροοικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης σε συνδυασμό με τον έλεγχο του πληθωρισμού και του ελλείμματος ξεπερνά τη νομισματική πολιτική. Βραχυχρόνια μπορεί να μην παρατηρούνται αποτελέσματα, αλλά αν εξετάσουμε την κατάσταση μεσοπρόθεσμα παρατηρούμε ανάπτυξη.

Τέλος, στον τομέα της διακυβέρνησης οι οικονομικές πολιτικές θεωρούνται ζωτικής σημασίας τα τελευταία χρόνια. Έχουν υιοθετηθεί τέσσερις διαφορετικές προσεγγίσεις για την καλύτερη διαχείριση των οικονομικών πολιτικών: η αποστολή, η δέσμευση, η αυτονομία και ο συντονισμός των εθνικών πολιτικών. Εκτός από τις διαφορετικές προσεγγίσεις, υπάρχουν και διαφορετικά όργανα άσκησης πολιτικής, τα οποία ιεραρχούνται από σκληρούς συλλογικούς κανονισμούς, σε ήπια μέσα πειθούς και ευέλικτες διαδικασίες συζήτησης και διαλόγου.

Σύμφωνα με το Sapir group, η κατάσταση παρουσιάζεται κάπως έτσι αλλά το μέλλον επιφυλάσσει εκπλήξεις και προκλήσεις, οι οποίες πρέπει να προσπεραστούν στην προσπάθεια διατήρησης της βιωσιμότητας που τελικά θα οδηγήσει σε ανάπτυξη, ειδικά μετά την νέα μεγέθυνση. Αν και στα κράτη-μέλη της ΕΕ παρατηρείται οικονομική σταθερότητα (με την ενιαία εφαρμογή του ευρώ) και δημοσιονομική ενοποίηση, συνεχίζει να υπάρχει πρόβλημα χαμηλής ανάπτυξης και αυξημένων δημοσίων δαπανών εξαιτίας παραγόντων όπως οι δημογραφικές τάσεις, σε συνδυασμό με τη γήρανση της ΕΕ, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η παγκοσμιοποίηση και τέλος η δυσκολία διαμόρφωσης ενός κοινωνικού μοντέλου που να συνδυάζει υψηλή ανάπτυξη και κοινωνική προστασία. Οι πολιτικές βασισμένες στην καινοτομία θα οδηγήσουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, αλλά βραχυχρόνια το κόστος θα συνεχίσει να είναι μεγάλο, ενώ τα αποτελέσματα θα φανούν μακροχρόνια.

Αρχικά οι δημογραφικές τάσεις και ειδικά η γήρανση του πληθυσμού είναι ένας τομέας που προκαλεί εξαιρετική ανησυχία στην ΕΕ σε αντίθεση με τις ΗΠΑ. Οι λόγοι που παρατηρείται το φαινόμενο είναι η διαφορά στη γονιμότητα και η δυσχέρεια στη μετανάστευση και γενικά μετακίνηση του ανθρώπινου κεφαλαίου με αποτέλεσμα τη διαρκής μειούμενη ανάπτυξη του πληθυσμού. Ο συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας και κατ' επέκταση των δημοσίων δαπανών, οι οποίες μπορούν να φτάσουν μέχρι και το 8% του ΑΕΠ μεταξύ των ετών 2000-2050, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Commission.

Στον τομέα της τεχνολογικής ανάπτυξης και των εφαρμογών νέων τεχνολογιών και τηλεπικοινωνιών η ΕΕ βρίσκεται πίσω σε σχέση με τις ΗΠΑ, το οποίο εξηγεί τη μειούμενη ανάπτυξη τη δεκαετία του 90. Όμως σε περιοχές που εφαρμόστηκαν οι νέες τεχνολογίες οδήγησαν στην διαφοροποίηση των θέσεων εργασίας και των μισθολογικών απολαβών των εργαζομένων. Είναι γεγονός πως σε αυτές περιοχές

παρατηρήθηκε αύξηση εισοδημάτων των ειδικευμένων εργαζομένων και αντίστοιχη μείωση και ανεργία μεταξύ των ανειδίκευτων εργαζομένων. Το παραπάνω φαινόμενο είναι απόρροια και της διαφοράς στην αγορά εργασίας αλλά και στον τομέα κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ. Οι πιθανοί λόγοι της μη επαρκούς εξάπλωσης των νέων τεχνολογιών είναι η δυσχέρεια που παρατηρήθηκε στην εφαρμογή ενιαίων αγορών, προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά και της κινητικότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Το δίλημμα που υπάρχει όσον αφορά την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί στον τομέα των νέων τεχνολογιών είναι εάν θα πρέπει να επιταχυνθεί ο ρυθμός και η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών ή εάν πρέπει να παραταθεί. Η άποψη του group είναι πως η είσοδος των νέων τεχνολογιών θα επιφέρει αύξηση της παραγωγικότητας και κατ' επέκταση αύξηση των μισθών και γενικότερα της ευημερίας και του επιπέδου ζωής. Το ζήτημα όμως που προκύπτει είναι πως η επερχόμενη αύξηση της τεχνολογίας θα οδηγήσει και σε κατάργηση των παρωχημένων μεθόδων, αύξηση της ανεργίας και ανισότητα των εισοδημάτων αφού οι άρτια εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι θα απολαμβάνουν υψηλούς μισθούς σε αντίθεση με τους ανειδίκευτους εργαζόμενους. Παρ' όλα αυτά το συμπέρασμα είναι πως μια πιθανή «παράταση» της εισόδου των νέων τεχνολογιών απλά θα επιφέρει μεγαλύτερο κόστος αφού η τεχνολογική πρόοδος σταδιακά θα επέλθει, ενώ το βραχυχρόνιο κόστος θα καλυφθεί από το μακροχρόνιο κέρδος.

Τέλος, η παγκοσμιοποίηση, η οποία σηματοδοτείται από την απελευθέρωση των αγορών και την κινητικότητα του κεφαλαίου, οδήγησε αρχικά σε δημιουργία δίπολου Βορά-Νότου, με τις γνωστές συνέπειες, κάτι που πλέον γίνεται προσπάθεια να ξεπεραστεί.

Η νέα μεγέθυνση παρουσιάζει ομοιότητες με την προηγούμενη αν και η διαφορά των εισοδημάτων των νέων κρατών με την ΕΕ15 είναι πολύ μεγαλύτερη, χωρίς να παραλείψουμε την πολυπλοκότητα και ετερογένεια των νέων κρατών μελών. Εξαιτίας του μεγάλου κενού εισοδημάτων η σύγκλιση είναι ο μοναδικός τρόπος για την επιτυχή κατάληξη της μεγέθυνσης, η οποία θα επιτευχθεί μόνο με τους κατάλληλους αναπτυξιακούς παράγοντες και πολιτικές που θα τους πλαισιώνουν.

Η ιδιομορφία των νέων κρατών-μελών είναι κάτι που πρέπει να ληφθεί υπόψη διότι έχουν υψηλά επίπεδα ανθρώπινου κεφαλαίου αλλά είναι φτωχότερα, με διαφορετική δομή, παρωχημένη τεχνολογία, έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα και

«αδύναμη» δημόσια διοίκηση. Κατ' επέκταση οι οικονομικές προτεραιότητές τους διαφέρουν από αυτές της ΕΕ15 αλλά παρουσιάζεται ανομοιογένεια και μεταξύ τους. Το ενδιαφέρον όλων στρέφεται προς αυτή την κατεύθυνση πλέον αφού η πρόκληση είναι διπλή, καθώς η ΕΕ25, που περιλαμβάνει πλέον κράτη με διαφορετικά δομικά χαρακτηριστικά, πρέπει να οδηγηθεί σε δημοσιονομική πειθαρχία και σε μια ενιαία νομισματική πολιτική.

Το ερώτημα στο οποίο καλείται να δώσει απάντηση το Sapir group είναι αν τελικά το μοντέλο της ΕΕ έτσι όπως είναι δομημένο μπορεί να είναι βιώσιμο ή όχι και να προτείνει πολιτικές για την επίτευξη του στόχου. Ο στόχος όπως έχει τεθεί από τη Lisbon Agenda προδιαγράφει μια ανταγωνιστική και δυναμική κοινωνία της γνώσης με βιώσιμο οικονομικό ρυθμό και μεγάλη κοινωνική σύγκλιση καθώς επίσης κρίνει απαραίτητη την επιτυχία της νέας μεγέθυνσης με αποτέλεσμα αυτής την ευημερία της ΕΕ.

Στον τομέα της ανάπτυξης, στόχος είναι να γίνει η ενιαία αγορά πιο δυναμική. Οι πολιτικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν ποικίλουν ανάλογα με τους διάφορους τομείς της αγοράς. (Sapir 2004 July) Όσον αφορά την αγορά προϊόντων θα πρέπει να μειωθούν τα «εμπόδια» και το κόστος εισαγωγής νέων επιχειρήσεων στην αγορά καθώς επίσης και να υπάρχουν εντατικοί έλεγχοι που θα αποτρέψουν τυχόν αθέμιτες ενέργειες. Αντίστοιχα και η αγορά εργασίας θα πρέπει να προσαρμόζεται γρήγορα και ευέλικτα σε νέες αλλαγές, να προωθεί την κινητικότητα του κεφαλαίου, που προϋποθέτει άρτια εκπαίδευση των εργαζόμενων, και να εκμεταλλεύεται τις νέες τεχνολογίες και ευκαιρίες της αγοράς για να απολαμβάνει τα αντίστοιχα οφέλη.

Τα παραπάνω προϋποθέτουν συγχρονισμό των ρυθμιστικών και πολιτικών ανταγωνισμού για να είναι αποτελεσματική η είσοδος στην αγορά αλλά και μετακίνηση ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς και δημιουργία δομών για την ευρύτερη σύνδεση της οικονομίας της ΕΕ.

Ένα βασικός τομέας που χρειάζεται ανάπτυξη, όπως υπογραμμίστηκε και από την Lisbon Agenda, είναι ο τομέας της γνώσης, που περιλαμβάνει την εκπαίδευση, την έρευνα και ανάπτυξη καινοτομιών και τις δημόσιες επενδύσεις σε κοινωνικό κεφάλαιο, όπου δεν παρατηρείται μέχρι στιγμής επαρκής στήριξη και χρηματοδότηση. Ο κίνδυνος που ενέχεται στις επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη έγκειται στα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση προγραμμάτων. Επιλέξιμες θα πρέπει να κρίνονται οι μελέτες που θα βασίζονται στις δημόσιες ανάγκες, θα πληρούν τις επιστημονικές

προδιαγραφές και δεν θα είναι κατευθυνόμενες από ιδιωτικές προτιμήσεις και επιχειρήσεις, αν και θα μπορούσε αντίστοιχα να προωθηθεί και ο ιδιωτικός τομέας έρευνας και ανάπτυξης με ορισμένες παροχές και φορολογικές ελαφρύνσεις.

Όσον αφορά τις μακροοικονομικές πολιτικές θεωρείται απαραίτητη η ύπαρξη δημοσιονομικών κανόνων στην ΟΝΕ κυρίως για δύο λόγους: ακατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές μπορεί να οδηγήσουν σε «φουσκωμένη» νομισματική πολιτική και κατ' επέκταση σε βραχυχρόνια ανισορροπία, ενώ μακροχρόνια μια μη πειθαρχημένη δημοσιονομική πολιτική θα οδηγήσει σε συσσώρευση του δημόσιου χρέους, αυξάνοντας τη χρηματοοικονομική αστάθεια και απειλώντας την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας. Η ανισόρροπη πολιτική μέσω της αύξησης του δημόσιου χρέους θα οδηγήσει στην αύξηση των επιτοκίων και κατ' επέκταση στην αποθάρρυνση των επενδύσεων.

Εξαιτίας αυτού το Sapir group προτείνει να δοθούν κίνητρα για την εξασφάλιση πλεονασμάτων με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη ευχέρεια της δημοσιονομικής πολιτικής, αλλά και την υπευθυνότητα στην εξαγωγή προϋπολογισμού από τα κράτη μέλη. Προτείνεται επίσης να υπάρχει περισσότερη εποπτεία από την Commission, συντονισμός των οργάνων, καθώς και διαφοροποίηση στην αντιμετώπιση των περιοχών με βάση το δημόσιο χρέος έτσι ώστε να υπάρχει ευελιξία στην άσκηση πολιτικών.

Η μεγέθυνση είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που παρουσιάζεται στο χώρο της ΕΕ, καθώς οδηγεί σε ένα ευρωπαϊκό χώρο με αυξανόμενη ανισότητα εισοδημάτων. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η καινοτομία δημιουργεί νέα δεδομένα, νέες επαγγελματικές προοπτικές, καθώς και απαξίωση παρωχημένων μεθόδων. Η δημιουργία πιέσεων σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση μέσω των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογές μέχρι την επίτευξη ανάπτυξης.

Βασικές προτάσεις του Sapir group είναι να στοχοποιηθούν οι πολιτικές σε χώρες χαμηλών εισοδημάτων και όχι σε περιφέρειες όπως ίσχυε μέχρι σήμερα. Οι τομείς που σύμφωνα με το group χρειάζονται περισσότερη στήριξη είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, ο τομέας της εκπαίδευσης και ο αγροτικός. Όσον αφορά την εκπαίδευση εστιάζει στην δημιουργία νέων επιστημονικών ιδρυμάτων, τη στήριξη προγραμμάτων καθώς επίσης την επανεκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού για να μπορέσει να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα.

Στη συνέχεια ο τομέας της διακυβέρνησης πρέπει να περιλαμβάνει σαφείς πολιτικές καθώς και ευδιάκριτους περιορισμούς. Θα πρέπει ακόμα να περιλαμβάνει τη μεταβίβαση χρηματοδότησης και εξουσιών σε ανεξάρτητους Ευρωπαϊκούς φορείς, κάτι που θα οδηγούσε σε αποκέντρωση εξουσιών δημιουργώντας παράλληλα δίκτυα τα οποία θα λειτουργούσαν αλληλένδετα με τα Ευρωπαϊκά όργανα. Σημαντική θεωρείται και η βελτίωση της ενιαίας αγοράς για να οδηγηθεί η ΕΕ σε ανάπτυξη και σύγκλιση και τέλος η αναπροσαρμογή των θεσμών και των οργάνων έτσι ώστε να υπάρχει μια ΕΕ πιο ευέλικτη έτσι ώστε να μπορεί να εφαρμόζει στρατηγικές που άπτονται των οικονομικών αναγκών των κρατών μελών και να οδηγήσουν σε άρρηκτη συνεργασία για τη διενέργεια πολιτικών.

Τέλος όσον αφορά τον προϋπολογισμό και τις χρηματοδοτήσεις των ταμείων, το Sapir group θεωρεί πως πρέπει να επανασχεδιαστεί για να είναι τελικά πιο αποτελεσματικός. Τα ταμεία θα πρέπει να είναι τρία: ένα ταμείο ανάπτυξης (growth fund), ένα ταμείο σύγκλισης (convergence fund) και ένα ταμείο αναδόμησης (restructuring fund), το οποίο θα ασχολείται περισσότερο με τους στόχους της Agenda2010. Οι στόχοι που προτείνονται είναι αντίστοιχοι με εκείνους της Λισσαβόνας, δηλαδή επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, σε εκπαίδευση, έρευνα και ανάπτυξη και τέλος στην γεωργία. Με αυτό τον τρόπο μόνο θα μπορέσει η ΕΕ να πετύχει μια συνολική χρηματοδότηση και ενίσχυση των περιφερειών και να οδηγήσει τα κράτη μέλη σε σύγκλιση και παράλληλα σε ανάπτυξη.

2.5.2. Ο αντίλογος στις προτάσεις του Group: διαφωνίες και αντιπροτάσεις

Η διεθνής αρθρογραφία δεν σταματά στις απόψεις του Group καθώς υπάρχει αντίλογος, ο οποίος εστιάζει σε διαφορετικά σημεία παρατηρώντας την ΕΕ από διαφορετική «οπτική γωνία». Στην απόπειρά μας να παρουσιάσουμε το θέμα ολοκληρωμένα θα αναφέρουμε αναλυτικά παρακάτω την αρθρογραφία εστιάζοντας στα σημεία που ο κάθε ερευνητής θεωρεί σημαντικά για την επίτευξη ανάπτυξης στην ΕΕ.

Ο **Ronald Hall** ξεκίνησε τη μελέτη του εστιάζοντας σε δύο σημεία που τέθηκαν από το Sapir group, ότι οι ΗΠΑ βιώνει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από την ΕΕ και εξετάζει αν οι πολιτικές που έχουν προταθεί από το Sapir group οδηγούν σε ευημερία και ανάπτυξη (Ronald Hall 2005).

Μειονεκτεί η οικονομία της ΕΕ σε σχέση με την οικονομία των ΗΠΑ; Αν και το ερώτημα είναι σαφές οι απόψεις δίστανται. Ο R.Hall εξετάζοντας αντίστοιχα το θέμα

δίνει μια διαφορετική απάντηση από εκείνη του Group. Η ανάλυση ξεκινά από την αγορά εργασίας, καθώς παρατηρείται πως η απασχόληση στην ΕΕ βρίσκεται σε χαμηλότερους ρυθμούς από τις ΗΠΑ, ενώ αντίθετα η ανεργία σε υψηλότερους.

Τα συμπεράσματα θα είναι ακριβή, όπως υποστηρίζει ο R.Hall, μόνο εάν εξετάσουμε το γεγονός πως οι Ευρωπαίοι πολίτες εργάζονται λιγότερες ώρες, κάτι που ερμηνεύεται είτε ως προτίμηση για ξεκούραση, είτε εξαιτίας του μεγάλου φορολογικού συντελεστή, που κάνει αποτρεπτική την απόκτηση όλο και περισσότερων κερδών. Στις δύο αυτές περιπτώσεις η αποφυγή της εργασίας είναι προσωπική επιλογή των κατοίκων της ΕΕ και δεν συσχετίζεται το αποτέλεσμα αυτής σε όρους GDP με τα επίπεδα ευημερίας της ΕΕ.

Όσον αφορά το χάσμα που παρουσιάζεται σε όρους GDP κατά κεφαλήν οι αναλυτές οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα πως υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που ενώ αυξάνουν το GDP των ΗΠΑ δεν οδηγούν σε γενική ευημερία. Αυτά τα στοιχεία είναι, αρχικά, η θέρμανση και ο κλιματισμός, εξαιτίας των ακραίων καιρικών φαινομένων που επικρατούν στις ΗΠΑ σε αντίθεση με την ΕΕ. Στη συνέχεια το αυξημένο κόστος φύλαξης εξαιτίας του μεγάλου ποσοστού εγκληματικότητας και ως επέκταση αυτού και το κόστος συντήρησης των φυλακών, που υπολογίζεται πως φιλοξενούν ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό κατοίκων των ΗΠΑ. Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η τάση των κατοίκων να χρησιμοποιούν ιδιωτικά οχήματα και όχι τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Όλοι αυτοί οι τομείς αυξάνουν όντως το GDP των ΗΠΑ, όπως χαρακτηριστικά υποστηρίζει ο R.Hall, αλλά όχι και την ευημερία. Αντίστοιχα παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο και με την παραγωγικότητα, όπου η ΕΕ παρουσιάζει χαμηλότερη σε σχέση με τις ΗΠΑ αλλά οι ΗΠΑ παράγουν προϊόντα που δεν αυξάνουν την ευημερία και οι εργάτες στην ΕΕ δουλεύουν λιγότερες ώρες από τους αντίστοιχους εργάτες στις ΗΠΑ.

Εξετάζοντας το θέμα από αυτή τη σκοπιά παρατηρούμε πως είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποφανθούμε για το αν η ΕΕ ή οι ΗΠΑ βρίσκονται μπροστά σε όρους ανάπτυξης. Ενώ τη δεδομένη στιγμή φαίνεται να είναι οι ΗΠΑ, αν οι επιδράσεις των πολιτικών που έχουν ασκηθεί γίνουν εμφανείς, τότε τα δεδομένα θεωρητικά θα αλλάξουν.

Στην προσπάθεια να επικεντρωθεί στο μέλλον ο R.Hall θεωρεί πως υπάρχει κίνδυνος και για τις δύο περιπτώσεις, καθώς οι ΗΠΑ πρέπει να επικεντρωθούν στην διόρθωση άσκησης μακροχρόνιων πολιτικών για να καταφέρουν να επιτύχουν ισορροπία και στα βραχυχρόνια αποτελέσματα που παρατηρούνται, ενώ η ΕΕ πρέπει να

προσέξει το γεγονός πως έχει χαρακτηριστεί, όχι άδικα, η «Γηραιά Ήπειρος», κάτι που θα οδηγήσει μακροχρόνια σε δυσκολία διατήρησης της βιωσιμότητας και κατ' επέκταση της ευημερίας.

Καταλήγοντας τονίζει πως είναι δύσκολο να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα αλλά και πως το συμπέρασμα του Sapir group, πως η ΕΕ υστέρει σε ανάπτυξη σχετικά με τις ΗΠΑ, είναι ανακριβές, γιατί αν εξετάσουμε μεμονωμένα τα νέα κράτη-μέλη θα παρατηρήσουμε πως σε ρυθμούς ανάπτυξης βρίσκονται σε καλύτερη θέση από τις ΗΠΑ.

Έχοντας ολοκληρώσει την προβληματική του συνεχίζει κάνοντας προτάσεις για την άσκηση πολιτικών θεωρώντας πως η λύση δεν έγκειται ούτε στο αν η ΕΕ καθυστερεί σε ανάπτυξη σε σχέση με τις ΗΠΑ, ούτε στην τήρηση μόνο των στόχων που τέθηκαν στη Λισσαβόνα, αν και η ΕΕ βρίσκεται πίσω σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί.

Η βασική εισήγηση του είναι πως δεν πρέπει να αλλάξει η στοχοθέτηση των προγραμμάτων από περιφέρειες σε φτωχά κράτη μέλη, όπως προτάθηκε από το Sapir group, γιατί θα οδηγήσει σταδιακά σε μη χρηματοδότηση περιφερειών που βρίσκονται σε ανεπτυγμένα κράτη μέλη. Το αποτέλεσμα αυτού θα είναι να μην υπάρχουν γεωγραφικές πολιτικές αλλά πολιτικές που θα βασίζονται σε τομείς, όπως πχ. έρευνα και καινοτομία, ή ακόμα και πολιτικές που θα βασίζονται σε διαπροσωπικές σχέσεις.

Τα θέματα που τίθενται στην περίπτωση που ακολουθηθεί η πρόταση του Sapir group είναι δύο: η αποτελεσματικότητα και ο βαθμός στον οποίο μπορεί να επιτευχθεί και η ισότητα που θα πρέπει να υπάρχει στην αντιμετώπιση όλων των κρατών μελών.

Αρχικά, όσον αφορά το θέμα της αποτελεσματικότητας, η παρέμβαση της Commission, σε περιφερειακό επίπεδο έχει οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα καθώς λαμβάνονται υπόψη και οι τοπικοί παράγοντες και συνθήκες. Οι αναπτυξιακές πολιτικές στοχεύουν σε περιφέρειες και οδηγούν σε αποκέντρωση δραστηριοτήτων που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών και οδηγούν σε σύγκλιση. Ακόμα και το δημογραφικό πρόβλημα της ΕΕ δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί σε εθνικό επίπεδο, καθώς και τα τρία στοιχεία στα οποία χωρίζεται είναι οι γεννήσεις, οι θάνατοι και οι μεταναστεύσεις δεν μπορούν να αποτυπωθούν με ακρίβεια σε εθνικό επίπεδο σε αντίθεση με τις περιφέρειες.

Δεν πρέπει να παραληφθεί και το θέμα της ισότητας στην αντιμετώπιση των περιφερειών. Εξαιτίας της μεγάλης ποικιλίας στα μεγέθη των περιφερειών αλλά και της μεγάλης ανομοιομορφίας που επικρατεί μεταξύ τους δεν θα μπορούσε να ακολουθηθεί

μια πολιτική που να στοχεύει σε εθνικό επίπεδο. Αρχικά, η απουσία της Commission που δραστηριοποιείται σε περιφερειακό επίπεδο θα δημιουργούσε ένα πολιτικό κόστος, αφού θα έμεναν μόνο οι κανονισμοί και όχι το όργανο που θα τους εφαρμόζει. Ακόμα, θα επικρατούσε η αίσθηση ότι τα ανεπτυγμένα κράτη μέλη της Δύσης δίνουν ενώ τα κράτη της Ανατολής εισπράττουν, αφού ενίσχυση θα δικαιούνται μόνο τα νέα κράτη μέλη. Το πρόβλημα που θα δημιουργηθεί είναι πως περιφέρειες που είναι λιγότερο ανεπτυγμένες αλλά βρίσκονται σε κράτη μέλη που είναι ανεπτυγμένα δε θα δικαιούνται κάποιου είδους ενίσχυση. Θα συνεχίσουν να υπάρχουν σε ανεπτυγμένα κράτη περιφέρειες πολλών ταχυτήτων, με κατοίκους που θα νιώθουν «ξεχασμένοι».

Μια εισήγηση στο θέμα παρουσιάστηκε από τους **Gardiner, Martin και Tyler**, οι οποίοι εξέτασαν το θέμα από εντελώς διαφορετική σκοπιά, καθώς αναλύουν τις περιφερειακές ανισότητες και το βαθμό της σύγκλισης που έχει επέλθει και ασκούν κριτική στην Πολιτική Συνοχής και στην αποτελεσματικότητα της στα κράτη μέλη.

Το θέμα με το οποίο ασχολούνται είναι αυτό της γεωγραφικής κλίμακας όπου παρατηρείται η σύγκλιση, δηλαδή πως μπορεί σε ένα γεωγραφικό επίπεδο να μειώνονται οι ανισότητες ενώ αν μελετήσουμε το ίδιο φαινόμενο σε άλλο γεωγραφικό επίπεδο να παρατηρήσουμε πως αυξάνονται. Στην προσπάθειά τους να προτείνουν το κατάλληλο γεωγραφικό επίπεδο και το χρόνο που χρειάζεται σε χώρες και περιφέρειες να προσαρμοστούν σε πολιτικές χρησιμοποιούν το μοντέλο του Williamson (GARDINER et.al., 2005). Σύμφωνα με το μοντέλο του Williamson οι περιφερειακές ανισότητες κατά κεφαλήν εισοδήματος αλλάζουν ανάλογα με το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης. Κατά συνέπεια στα αρχικά στάδια οικονομικής ανάπτυξης οι ανισότητες αποκλίνουν, αργότερα φτάνουν στο ανώτατο σημείο και στη συνέχεια συγκλίνουν.

Χρησιμοποιώντας το μοντέλο του Williamson οι Gardiner et.al.(2005) καταλήγουν στο γεγονός πως για να αποφανθεί κάποιος με ακρίβεια για τις περιφερειακές ανισότητες πρέπει να λάβει υπόψη του την γεωγραφική κλίμακα που χρησιμοποιεί, ενώ για να στηρίζουν την άποψη τους χρησιμοποιούν το παράδειγμα του Λουξεμβούργου, το οποίο εξάγει από την ανάλυση για να παρουσιάσουν την αλλαγή στα αποτελέσματα που παρατηρείται και κατ' επέκταση τη σύγκλιση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην ΕΕ.

Ως αποτέλεσμα αυτού διαφωνούν με το Sapir Group που θεωρεί πως παρατηρείται απόκλιση σε επίπεδο ΑΕΠ μεταξύ των περιφερειών των κρατών μελών

και υποστηρίζουν πως αν αποκλειστεί από τη μελέτη η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο, σε επίπεδο NUTS1 και NUTS2 έχει παρατηρηθεί σύγκλιση. Επίσης δεν μπορούν να γενικευθούν αόριστα συμπεράσματα γιατί δεν αντιμετωπίζουν όλα τα κράτη μέλη τις ίδιες τάσεις στις περιφερειακές ανισότητες.

Όσον αφορά την περιφερειακή πολιτική που πρέπει να ασκηθεί στο μέλλον φαίνεται να συμφωνούν με τον R. Hall (2004), πως εάν συγκεντρωθεί η περιφερειακή πολιτική στα κράτη μέλη της μεγένθυσης που έχουν τα σημαντικότερα οικονομικά προβλήματα, θα χάσουν τη χρηματοδότηση περιφέρειες με χαμηλό εισόδημα που ενδέχεται να βρίσκονται σε ανεπτυγμένα κράτη μέλη, αφού με την εισαγωγή των νέων χωρών χαμηλώνει ο μέσος όρος εισοδημάτων και φαινομενικά οι περιφέρειες αυτές θα έχουν μέσο όρο εισοδημάτων μεγαλύτερο του 75% της ΕΕ, οπότε δεν θα είναι επιλέξιμες προς χρηματοδότηση. Το φαινόμενο αυτό αποκαλείται στατιστικό αποτέλεσμα. Αν και η Commission αποφάσισε πως θα υπάρξει μια μεταβατική περίοδος μέχρι το 2013 για να αποφευχθεί αυτό το φαινόμενο, τα στοιχεία αξιολόγησης δεν είναι επαρκή για να παρέχουν τη σωστή πληροφόρηση έτσι ώστε να γνωρίζει η Commission πότε πρέπει να αποσύρει τη χρηματοδότηση από τις περιφέρειες.

Καταλήγοντας, τα συμπεράσματα είναι πως πρέπει να ακολουθηθεί συγκεκριμένη πολιτική για να βοηθηθούν οι περιφέρειες που αντιμετωπίζουν το στατιστικό φαινόμενο, πως πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο γεωγραφικό επίπεδο εξέτασης της σύγκλισης των περιφερειών (με απόρροια αυτού να μην έχει παρατηρηθεί καμία σύγκλιση σε NUTS3 επίπεδο) και τέλος πως η νέα μεγέθυνση παρουσιάζει το φαινόμενο της αυξανόμενης περιφερειακής διασποράς, άρα βρίσκεται στο ανερχόμενο κομμάτι της καμπύλης του Williamson και αυτό σημαίνει πως καθώς αναπτύσσονται οικονομικά, οι περιφερειακές ανισότητες θα αυξάνονται οπότε η οικονομική βοήθεια από την ΕΕ πρέπει να είναι διαφοροποιημένη και ανάλογα με τις ανάγκες των περιφερειών και η ενίσχυση να διαμοιραστεί ανάλογα σε όλες τις περιφέρειες. Ο στόχος της σύγκλισης της ΕΕ πρέπει να είναι μεταξύ των περιφερειών και όχι μεταξύ νέων κρατών μελών και της ΕΕ15.

Με το θέμα ασχολήθηκε και ο **Dunford**(2004), ο οποίος παρουσιάζοντας τη δική του οπτική, υπογραμμίζει πως όσο σημαντική και αν είναι η επίτευξη ταχύτερης ανάπτυξης, προέχει η αύξηση της ευημερίας.

Ξεκινώντας να συγκρίνει την ανάπτυξη της ΕΕ με τις ΗΠΑ φαίνεται να είναι της ίδιας άποψης με τον R.Hall(2005), αφού υποστηρίζει πως αν και σε ρυθμούς ΑΕΠ

οι ΗΠΑ φαίνεται να έχουν ταχύτερη ανάπτυξη από την ΕΕ, αν εξετάσουμε την κατά κεφαλήν ανάπτυξη είναι σαφώς μικρότερες οι διαφορές με τα νέα κράτη μέλη να εμφανίζουν σαφώς ταχύτερη ανάπτυξη από τις ΗΠΑ. Όσον αφορά την παραγωγικότητα ο ρυθμός της ΕΕ11 είναι μεγαλύτερος από τις ΗΠΑ, καθώς και ο ρυθμός αύξησης της εργασίας. Παρ' όλα αυτά μειώνονται οι ώρες εργασίας στο σύνολο την ημέρα στην ΕΕ, κάτι που δεν γνωρίζουν αν προέρχεται από τη διάθεση των Ευρωπαίων να ξεκουράζονται ή από την υψηλή φορολογία εισοδήματος.

Αντίστοιχα, όσον αφορά την ανάπτυξη, στις ΗΠΑ υπάρχουν πολλές παρεχόμενες υπηρεσίες, όπως ο κλιματισμός, η ιδιωτική ασφάλεια και οι φυλακές, που αυξάνουν το ΑΕΠ αλλά δεν αυξάνουν και την ευημερία. Παρατηρείται πως αν και στην ΕΕ το εργατικό δυναμικό είναι μικρότερο ποσοστό του πληθυσμού από τις ΗΠΑ και εργάζεται λιγότερες ώρες είναι σχεδόν το ίδιο παραγωγικό.

Καταλήγοντας υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικότερη η αύξηση της ευημερίας σε συνδυασμό με την αύξηση της ανάπτυξης και πως πρέπει να ληφθούν υπόψη γεωγραφικοί και κοινωνικοί παράγοντες.

Στη συνέχεια παρουσιάζει την εξέλιξη της παραγωγικότητας και ως επέκτασης αυτής, της ανάπτυξης στο παρελθόν και πως εξελίσσεται σταδιακά. Στο παρελθόν, η ανάπτυξη ήταν πιο ισχυρή, τα εισοδήματα αυξάνονταν με ραγδαίους ρυθμούς και η αγορά εξαπλωνόταν. Ο βασικός λόγος ήταν η αυξημένη παραγωγικότητα αλλά και ο στόχος της οικονομίας εκείνη την περίοδο. Σταδιακά η οικονομία της ΕΕ προσανατολίζεται προς τον τριτογενή τομέα οπότε οι ρυθμοί της παραγωγικότητας αλλάζουν, μειώνονται, και γίνεται μια προσπάθεια προσαρμογής σε μια νέα κατάσταση εντελώς διαφορετική από την προϋπάρχουσα με πολλές καθυστερήσεις και απώλειες σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Όσον αφορά τις περιφερειακές ανισότητες παρατηρεί πως αν και υπήρξε σύγκλιση σε εθνικό δεν παρατηρήθηκε σύγκλιση σε περιφερειακό επίπεδο. Αντίθετα οι περιφερειακές ανισότητες αυξάνονται με αποτέλεσμα να έχει πολύ μεγάλη σημασία η ενίσχυση των περιφερειών. Στο άρθρο διατυπώνεται η άποψη πως, το γεγονός πως δεν έχει παρατηρηθεί σύγκλιση των περιφερειών δεν σημαίνει πως οι ενισχύσεις δεν λειτούργησαν προς τη σωστή κατεύθυνση και σίγουρα πως δεν πρέπει να μεταφερθούν σε εθνικό από περιφερειακό επίπεδο. Βραχυχρόνια οι πολιτικές έχουν παρουσιάσει αποτελέσματα, ενώ μακροχρόνια ακόμα δεν μπορούμε να κρίνουμε λόγω έλλειψης στοιχείων.

Η διαφοροποίηση του Dunford σε σχέση με τους προηγούμενους ερευνητές είναι πως συμπεριλαμβάνει εκτός από τη γεωγραφία, το κοινωνικό μοντέλο και τις δημόσιες επενδύσεις. Η πολιτική συνοχής που ακολουθείται αυτή τη στιγμή βασίζεται στην οικονομική συνεισφορά, της οποίας το ένα μέρος μεταφέρεται σε χώρες και περιφέρειες που είναι λιγότερο ανεπτυγμένες αλλά όχι απαραίτητα σε περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες. Η συνεισφορά της συγκεκριμένης μελέτης έγκειται στη διαπίστωση πως οι περιφερειακές ανισότητες επηρεάζονται άμεσα από τα ήθη και έθιμα και τις εθνικές διαφορές. Κατ' επέκταση πρέπει να αναδιανεμηθεί η ενίσχυση προς αυτές τις περιφέρειες λαμβάνοντας υπόψη και αυτούς τους παράγοντες.

Σημαντικός στόχος της περιφερειακής πολιτικής είναι και η αποφυγή της μετανάστευσης του πληθυσμού. Οι λόγοι που παρατηρείται το φαινόμενο αυτό είναι: η υπολειτουργία κοινωνικών υπηρεσιών που έχουν αναπτυχθεί στις περιφέρειες, κάτι που έχει μεγάλο κόστος καθώς υποβαθμίζει τη ζωή εκεί και η αποτροπή συγκέντρωσης στις πόλεις, το οποίο οδηγεί σε δυσλειτουργία της οικονομίας και σε μείωση της ευημερίας. Για τους λόγους αυτούς προτείνονται τα πολυκεντρικά μοντέλα ανάπτυξης και η προσπάθεια μεταφοράς των δραστηριοτήτων από το κέντρο προς τις περιφέρειες.

Καταλήγοντας, αν μέχρι στιγμής η πορεία της ΕΕ μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική και η απόκλιση της από τις ΗΠΑ σχετικά μικρή, τα κοινωνικά φαινόμενα που παρατηρούνται όπως η γήρανση του πληθυσμού, θα οδηγήσουν σε δημιουργία ενός μεγάλου χάσματος ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ αφού η ανάπτυξη θα μειώνεται συνεχώς. Για τους λόγους αυτούς στόχος της ΕΕ πρέπει να είναι η αύξηση της ευημερίας και η αναδιανομή των εισοδημάτων και κατ' επέκταση και των αποτελεσμάτων του στην συνοχή, κάτι που θα επιτευχθεί μόνο με τη χρήση κοινωνικών και γεωγραφικών στοιχείων.

2.5.3. Μια αποτίμηση του διαλόγου στα θέματα Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Παρατηρούμε πως οι απόψεις στην αρθρογραφία συγκλίνουν ενώ σε ορισμένα θέματα διαφωνούν εντελώς με την άποψη του Sapir group. Η τελευταία προτείνει οι νέες ενισχύσεις να είναι σε εθνικό επίπεδο και να υποστηριχτούν κυρίως τα νέα κράτη μέλη, ενώ παράλληλα όλοι οι ερευνητές τονίζουν το κίνδυνο της εφαρμογής της απόφασης, που δεν είναι άλλος από την απουσία χρηματοδότησης φτωχών περιφερειών που βρίσκονται ήδη σε ανεπτυγμένα κράτη μέλη. Θεωρούν πως θα δημιουργηθεί ένα πολύ σοβαρό κοινωνικό θέμα το οποίο θα μεταφραστεί σε «Δύση που χρηματοδοτεί και

Ανατολή που εισπράττει», ειδικά στις περιφέρειες που δεν είναι ανεπτυγμένες και θα σταματήσουν να δέχονται ενίσχυση.

Οι απόψεις που τονίζονται περισσότερο είναι αρχικά πως η σύγκριση μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ δεν παρουσιάζει τόσο μεγάλη απόκλιση όπως ισχυρίζεται το group αλλά είναι θέμα «οπτικής γωνίας», αφού τα κράτη-μέλη της μεγέθυνσης παρουσιάζουν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από τις ΗΠΑ. Ιδιαίτερα τονίζεται πως, η αύξηση της ανάπτυξης μπορεί να είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες αλλά η αύξηση της ευημερίας χρειάζεται για να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

Εξαιρετικά σημαντική θεωρείται η επιλογή του γεωγραφικού επιπέδου που θα μελετηθούν οι ανισότητες καθώς παρουσιάζουν διαφορετικά αποτελέσματα ανάλογα με το υπό εξέταση επίπεδο, αφού είναι σύνηθες φαινόμενο να παρατηρείται σύγκλιση σε επίπεδο NUTSI και απόκλιση σε επίπεδο NUTSIII.

Τέλος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κοινωνικά στοιχεία, όπως το δημογραφικό πρόβλημα στην ΕΕ, καθώς έχει χαρακτηριστεί ως η Γηραιά Ήπειρος, και οι συνθήκες ζωής και καθημερινότητας εν γένει. Γνωρίζοντας τις ανάγκες των κρατών-μελών ξεχωριστά, καθώς και τις συνθήκες που επικρατούν στην ΕΕ οι πολιτικές θα είναι πιο στοχευμένες και κατ' επέκταση πιο αποτελεσματικές. Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η ενίσχυση προς τα νέα αλλά και τα ήδη υπάρχοντα κράτη μέλη θα πρέπει να βασιστεί στα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής αλλά σε συνεργασία με παράγοντες εθνικούς και περιφερειακούς, για να αποφευχθεί σπατάλη πόρων.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο
ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.1. Η Κατάρτιση Του Εσπα Σε Εθνικο Επίπεδο

Ο εθνικός αναπτυξιακός σχεδιασμός είναι αποτέλεσμα μίας απαιτητικής προσπάθειας σύνθεσης προτάσεων και συγκερασμού προτεραιοτήτων και καλύπτει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που αγγίζει τις συνολικές αναπτυξιακές επιλογές της οικονομίας και της κοινωνίας της χώρας, τις κατευθύνσεις της Ε.Ε., την οικονομική συγκυρία και τις αντικειμενικές δυνατότητες αποτελεσματικής και αποδοτικής υλοποίησης των έργων.

Το ΕΣΠΑ διαμορφώθηκε σε συνεργασία με τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, τις Περιφερειακές και Τοπικές Αρχές και σε διαβούλευση με την ΕΕ, στο πλαίσιο μιας ενδυναμωμένης σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο εταιρικής σχέσης, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Γενικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Για τη διαμόρφωση των διαδοχικών σχεδίων του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο ΥΠΟΙΟ, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ποσοτικών δεδομένων και μελετών, που τυποποιούνται σε 3 επίπεδα:

- Στο επίπεδο του κοινωνικού διαλόγου και της διαβούλευσης
- Στο επίπεδο των εισροών και της συνεργασίας με τις υπηρεσίες της ΕΕ
- Στο επίπεδο των τεχνικών αναλύσεων και μελετών

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την ΕΕ, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.2. Η Ανταγωνιστικότητα Της Ελληνικής Οικονομίας

Η εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες επηρεάστηκε μεταξύ άλλων από:

- Το μακροοικονομικό περιβάλλον
- Παράγοντες που επηρεάζουν το κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων,
- Θεσμικά χαρακτηριστικά της οικονομίας,

Για αρκετούς από αυτούς τους παράγοντες υπήρξε διαχρονικά σημαντική πρόοδος ενώ σε άλλους παράγοντες, όπου ήταν επιβεβλημένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, μέχρι πρόσφατα καθυστερούσαν ή ήταν περιορισμένης κλίμακας.

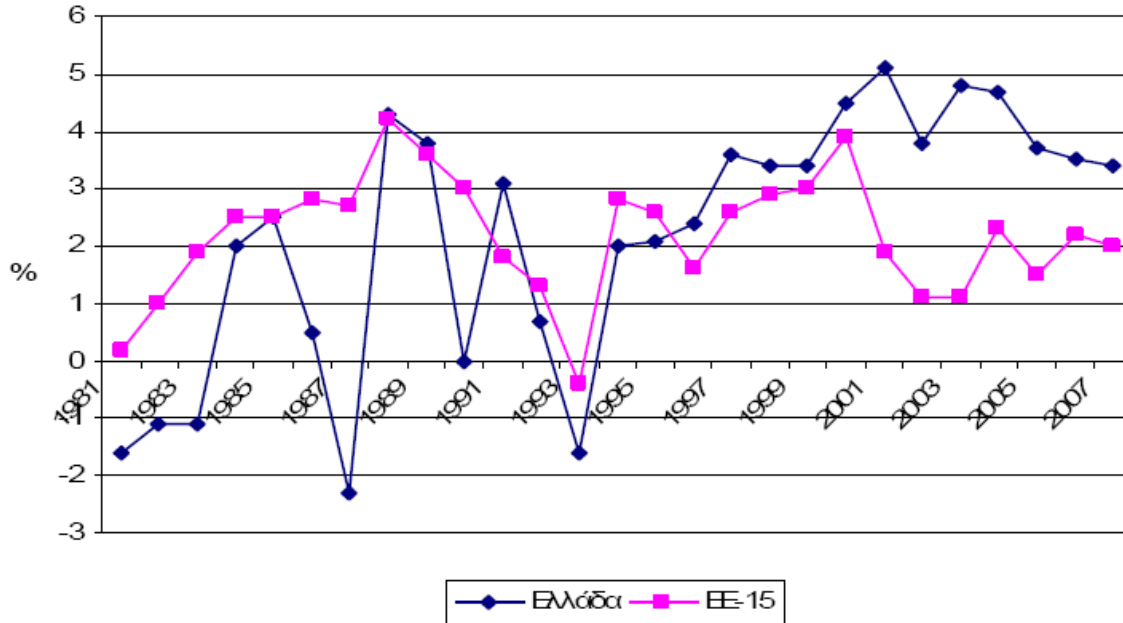
Σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις των χωρών μελών της ΕΕ σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, η χώρα μας ξεκίνησε από τιμές αφετηρίας αναλογικά χαμηλές για αρκετούς από τους διαρθρωτικούς δείκτες. Τα προηγούμενα χρόνια σε κάποιους τομείς σημειώθηκε σημαντική πρόοδος και σε άλλους μικρότερη, αλλά ήδη με την εφαρμογή του Προγράμματος Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων 2005 – 2008 η τάση βελτίωσης φαίνεται να παγιώνεται και να αποκτά σημαντική δυναμική.

Η Ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 αναπτύχθηκε με μέσο ρυθμό 0,7% έναντι 2,4% της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15, με αποτέλεσμα να υπάρξει απόκλιση του κατά κεφαλήν εισοδήματος από το μέσο εισόδημα των χωρών αυτών. Από τη δεκαετία του 1990, όμως, ο ρυθμός ανάπτυξης επιταχύνεται.

Μια σειρά παραγόντων συνετέλεσαν στην ανάκαμψη αυτή: η δημοσιονομική επέκταση κυρίως λόγω της προετοιμασίας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, οι εισροές κοινοτικών κονδυλίων (ΚΠΣ), η πιστωτική επέκταση ως αποτέλεσμα της πορείας ονομαστικής σύγκλισης και, πιο πρόσφατα, η συνεισφορά τομέων όπως η ναυτιλία και ο τουρισμός οδήγησαν σε υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, κατά μέσον όρο υψηλότερους από τον αντίστοιχο ρυθμό της ΕΕ-15.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

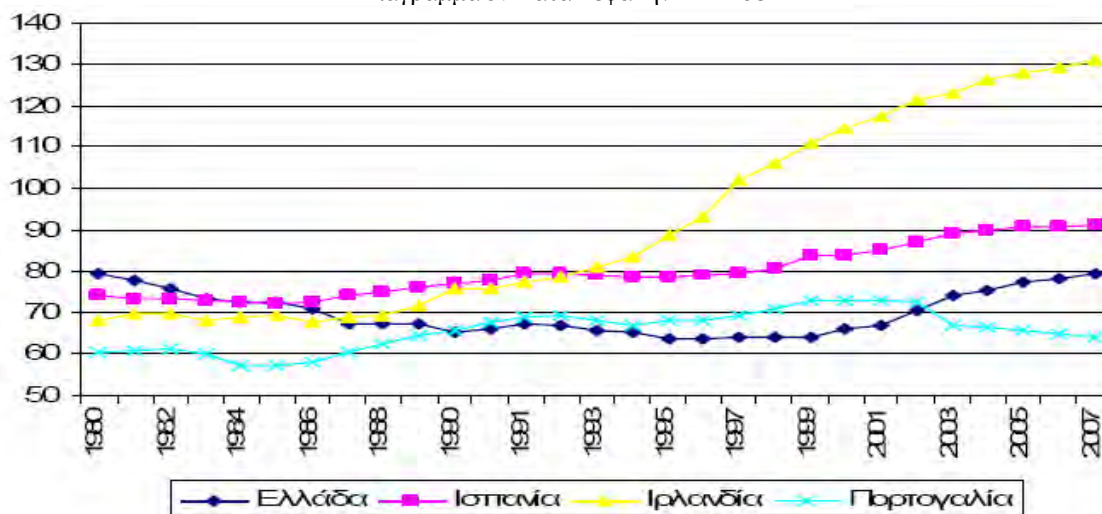
Διάγραμμα 4: Ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας και της ΕΕ15

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2006 (ΕΣΠΑ)

Παρά την ταχεία ανάπτυξη των πρόσφατων ετών, όμως, το επίπεδο του κατά κεφαλήν προϊόντος της Ελλάδας σε Μονάδες Σταθερής Αγοραστικής Δύναμης εξακολουθεί να υπολείπεται των προηγμένων χωρών της ΕΕ. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει το μέγεθος της πρόκλησης αλλά και των προσπαθειών που θα πρέπει να καταβληθούν προκειμένου να μειωθούν οι εισοδηματικές ανισότητες σε σχέση με την Ε.Ε. και να επιτευχθεί πραγματική σύγκλιση στο ορατό μέλλον.

Διάγραμμα 5: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2006 (ΕΣΠΑ)

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, η αύξηση της απασχόλησης από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας ήταν σχετικά περιορισμένη: ο μέσος ετήσιος ρυθμός ήταν 0,8% έναντι 1,2% της ΕΕ-15 και έναντι 0,9% της περιόδου 1981 – 1995 όπου επίσης η εγχώρια ανάπτυξη ήταν πολύ χαμηλότερη.

Η ανεργία, πάντως, έχει διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, με τη μακροχρόνια ανεργία και την ανεργία των νεοεισερχόμενων στην αγορά, των νέων και των γυναικών να αποτελούν σημαντικές παραμέτρους του προβλήματος. Το ποσοστό απασχόλησης, πάντως, βρίσκεται σε ανοδική τροχιά φθάνοντας το 60,1% το 2005 από 54,6% το 1990.

Τα τελευταία χρόνια ο πληθωρισμός επηρεάζεται σημαντικά από συγκυριακούς παράγοντες, όπως οι διεθνείς τιμές του πετρελαίου, εξέλιξη που απεικονίζεται στην πορεία του πυρήνα του πληθωρισμού. Ο ρυθμός μεταβολής του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕΔΚ), πάντως, παραμένει σταθερά υψηλότερος στην Ελλάδα από το μέσο όρο των χωρών στη ζώνη του ευρώ παρά το γεγονός ότι η διαφορά αυτή έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μειώνεται για πρώτη φορά μετά την είσοδο στην ΟΝΕ κάτω από το όριο του 3% το 2006 (2,6%), για να φθάσει το 2,4% το 2007 και να ακολουθήσει πτωτική πορεία προς τον μεσοπρόθεσμο στόχο του ισοσκελισμένου ή ελαφρά πλεονασματικού προϋπολογισμού στη συνέχεια. Η προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης θα συνεχισθεί προς το στόχο αυτό, με έμφαση τόσο στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών όσο και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης.

Στο πλαίσιο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, το πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης από έλλειμμα μετατρέπεται σε πλεόνασμα, υποβοηθώντας έτσι την ταχύτερη αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους, το οποίο το 2008 μειώνεται κάτω από το 100% του ΑΕΠ για πρώτη φορά μετά από το 1992. Η σταδιακή μείωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ θα προέλθει από το συνδυασμό των αυξανόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων, των μειωμένων προσαρμογών ελλείματος-χρέους, των εσόδων από αποκρατικοποιήσεις και του υψηλού ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ.

Ένα από τα διαρθρωτικά προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας είναι ο χρόνια ελλειμματικός εξωτερικός τομέας, ως αποτέλεσμα της φθίνουσας ανταγωνιστικότητας.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Η Ευρωπαϊκή Χωρική Συνεργασία για την Ελλάδα που γειτνιάζει με νεοεντασόμενες ή δυνητικά προς ένταξη χώρες στην Ε.Ε., αλλά και με τρίτες χώρες του ευρύτερου χώρου της Μεσογείου συνιστά πρόκληση και ταυτόχρονα ευκαιρία για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-13.

Η περιφερειακή ενσωμάτωση και η προώθηση της πολυκεντρικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν ήδη μείζονες στόχους για την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη, την οποία επαγγέλλεται το Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου (ΣΑΚΧ).

Στην αφετηρία έναρξης της νέας περιόδου 2007-2013, υπογραμμίζονται:

- Η ενσωμάτωση του ρόλου της χωρικής συνεργασίας στο πλαίσιο του γενικότερου στόχου για την επίτευξη της Κοινωνικής και Οικονομικής συνοχής της Ε.Ε.
- Η εμπεδωμένη, πολύπλευρη εμπειρία, που πρέπει να αξιοποιηθεί για τη συνέχιση και επέκταση της θεματολογίας των χωρικών συνεργασιών και την προσαρμογή της στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνίας της γνώσης.
- Το ενισχυμένο ενδιαφέρον της Ελλάδας για την επιτυχία των στόχων της χωρικής συνεργασίας, λόγω της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη Ν.Α. Ευρώπη, (που καταδεικνύεται με τη μετεγκατάσταση των αρμόδιων υπηρεσιών στη Θεσσαλονίκη, πλησιέστερα προς τις χώρες συνεργασίας), όπως και της σημασίας της γεωγραφικής της θέσης στην Ανατολική Μεσόγειο.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

3.3. Εξετάζοντας το θέμα των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ελλάδα

Σε μεγάλα τμήματα του ελληνικού χώρου οι προϋποθέσεις για τη θεσμική, οργανωτική και παραγωγική υποστήριξη και ανάληψη οικονομικών και εν γένει αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σημαντικής κλίμακας είναι ακόμη ασθενείς. Με εξαίρεση τα δύο μητροπολιτικού χαρακτήρα κέντρα, Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ίσως και τις περιοχές εγγύτερα σε αυτά αλλά ειδικά σε σχέση με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα των Περιφερειών, είναι φανερό ότι οι υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας δεν διαθέτουν την ελάχιστη κρίσιμη μάζα σε επίπεδο χωρικού, πληθυσμιακού, παραγωγικού και τεχνολογικού δυναμικού, που είναι αναγκαία, με βάση τις συγκριτικές επιδόσεις στο επίπεδο ευημερίας και απασχόλησης, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πολλαπλών προκλήσεων και προβλημάτων.

Η επίσημη θέση της Πολιτείας, αλλά και ορισμένων μελετητών, είναι ότι σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ, η Ελλάδα σήμερα έχει σχετικά περιορισμένες ανισότητες στα επίπεδα ανάπτυξης των περιφερειών και των νομών, όπως αυτά μετρούνται από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ(Πετράκος, Ψυχάρης, 2004). Η άποψη αυτή δε γίνεται από όλους δεκτή. Το γεγονός ότι ο μισός πληθυσμός της χώρας ζει στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης και το γεγονός ότι η υπόλοιπη χώρα δε διαθέτει σοβαρές αστικές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις, δίνει την εικόνα μιας ιδιαίτερα άνισης κατανομής των υποδομών, των υπηρεσιών και των ευκαιριών ανάπτυξης.

Από την αξιολόγηση των διαχρονικών τάσεων εξέλιξης των διαπεριφερειακών ανισοτήτων στην Ελλάδα προκύπτει ότι αυτές, σε σύγκριση με τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, πλέον δεν μεγεθύνονται, αλλά χαρακτηρίζονται από μια γραμμική τάση μείωσης.

Ως προς τις αναπτυξιακές τους επιδόσεις οι Περιφέρειες αυτές παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις οι οποίες συνδέονται με μια σειρά παραγόντων, όπως η θέση κάθε Περιφέρειας ως προς τους άξονες ανάπτυξης, τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της, τα αστικά κέντρα που βρίσκονται σε αυτή, κλπ.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικές είναι οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες οι οποίες αποκαλύπτουν το γεγονός ότι, στο συγκεκριμένο διοικητικό επίπεδο στους νομούς, οι

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

ανισότητες εμφανίζονται ιδιαίτερα επίμονες και σε ορισμένες περιπτώσεις και ιδιαίτερα έντονες.

Η γενική εικόνα που προκύπτει συνίσταται στο ότι συνολικά οι Περιφέρειες της χώρας συγκλίνουν προς το σύνολο των περιφερειών της Ένωσης των 25 αλλά και στο ότι η σύγκλιση αυτή πραγματοποιείται αργά καθώς κατά την πορεία αυτή οι Περιφέρειες της χώρας αντιμετωπίζουν κατά περιόδους διαφορετικά προβλήματα με αποτέλεσμα οι περιφερειακές ανισότητες να επιμένουν, παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας.

Οι περιφερειακές ανισότητες, όπως και οι αναπτυξιακές επιδόσεις κάθε Περιφέρειας της χώρας, συνδέονται και με την περιφερειακή πολιτική που έχει ασκηθεί κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους. Η πολιτική αυτή παρουσίασε σημαντικό έλλειμμα σε ό,τι αφορά την κινητοποίηση των ιδιωτικών και των αμέσων επενδύσεων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην άρση σημαντικών από τις διαρθρωτικές αδυναμίες στο παραγωγικό πρότυπο της χώρας και των Περιφερειών της. Τέτοιες επενδύσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αύξηση των προσφερομένων θέσεων εργασίας, ώστε να αντισταθμίζονται αυτές που χάνονται εξ αιτίας των συνεπειών της περιορισμένης ανταγωνιστικότητας, και της μετεγκατάστασης σημαντικού αριθμού επιχειρήσεων σε χώρες φθηνού εργατικού δυναμικού.

Η γεωγραφική χωροταξική θεώρηση επιτρέπει την εισαγωγή στο σχετικό με τις περιφερειακές ανισότητες και τους λόγους που οδηγούν σε αυτές προβληματισμό πρόσθετων σημαντικών παραγόντων, όπως των ειδικών χωρικών συνόλων τα οποία είτε χαρακτηρίζονται από έντονο αναπτυξιακό δυναμισμό, είτε από ιδιαίτερη καθυστέρηση και σημαντικά προβλήματα και πρέπει να αντιμετωπίζονται συγκεκριμένα. Τυπικό παράδειγμα της πρώτης κατηγορίας χωρικών συνόλων αποτελούν οι πόλεις και οι περιοχές αστικής διάχυσης, τα αστικά κέντρα της χώρας. Αντίστοιχα, ο ορεινός χώρος αποτελεί παράδειγμα χωρικού συνόλου που αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα ανάπτυξης. Τα νησιά, τέλος, συνιστούν μια ακόμα ιδιαίτερη κατηγορία χώρου παρά τις σημαντικές διαφορές που παρουσιάζουν ως προς το μέγεθος τους και τις αναπτυξιακές τους επιδόσεις. Παρά τις διαφορές που παρουσιάζουν τα νησιά, τελικά, κατατάσσονται σε μια χωρική ενότητα η οποία παρουσιάζει, ταυτόχρονα,

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

σημαντικές αναπτυξιακές επιδόσεις, αλλά και ειδικά προβλήματα. Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται και οι αγροτικές περιοχές.

Ο συνδυασμός της χωρικής θεώρησης με την περιφερειακή εμπλουτίζει τη δεύτερη και την καθιστά περισσότερο αποτελεσματική καθώς προσφέρει πρόσθετα στοιχεία τα οποία υπηρετούν την κατανόηση της αναπτυξιακής διαδικασίας στο χώρο, την διαμόρφωση των ανισοτήτων στις διάφορες Περιφέρειες της χώρας και επιτρέπει την άντληση συμπερασμάτων από τις μέχρι σήμερα προσπάθειες των προηγούμενων περιόδων που θα καταστήσουν αποτελεσματικότερο το σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής της περιόδου 2007-2013.

Παρά τις διαπιστωμένες σχετικά περιορισμένες περιφερειακές ανισότητες στη χώρα παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ ελληνικών Περιφερειών στο επίπεδο και την εξέλιξη των αναπτυξιακών επιδόσεων τους.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.4. Στρατηγική της Λισσαβόνας: ο Στοχος που τεθηκε στον Τομεα της Εκπαιδευσης

Το Μάρτιο του 2000, στη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα αποφασίστηκε η πολιτική της ΕΕ να αλλάξει «πλευση» και να στραφεί προς τον τομέα της παιδείας και της εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό κλήθηκε το Συμβούλιο Παιδείας να υποβάλλει έκθεση, μέσα στο επόμενο ημερολογιακό έτος, σχετική με τα προβλήματα της εκπαίδευσης και της παιδείας στην ΕΕ, σεβόμενο όμως τις ανάγκες και την ποικιλομορφία των κρατών μελών.(Com(2001)59)

Η έκθεση που παρουσιάστηκε κάλυπτε όλες τις ανάγκες και τα προβλήματα της εκπαίδευσης αλλά και της κατάρτισης των κατοίκων της ΕΕ όλων των ηλικιών. Το κοινό μέλημα και ο στόχος της Λισσαβόνας ήταν πως η Ευρώπη πρέπει να γίνει «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»¹.

Τα σημεία που εστίασαν τα κράτη μέλη ήταν τα εξής πέντε. Αρχικά η αύξηση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και η βελτίωση της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού(Com(2000)). Αυτό αναφέρεται τόσο στην ποιότητα της διαδικασίας της μάθησης όσο και στην ποιότητα της διαδικασίας της διδασκαλίας. Στη συνέχεια, σημαντικό θέμα θεωρήθηκε η δυσκολία πρόσβασης στη μάθηση σε όλα τα στάδια της ζωής και κρίθηκε απαραίτητη αρχικά η διαμόρφωση συστήματος δια βίου εκπαίδευσης και η ελευθερία μετακίνησης ανθρώπινου κεφαλαίου.

Ουσιαστικό είναι και το περιεχόμενο των σπουδών και οι δεξιότητες που θα έχουν οι νέοι όταν θα τελειώνουν από την αρχική εκπαίδευση, ενώ απαραίτητη θεωρείται πλέον η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών. Για να είναι αποτελεσματική όλη αυτή η προσπάθεια θα πρέπει τα πανεπιστήμια και τα κέντρα κατάρτισης να είναι ανοικτά σε όλο τον κόσμο και κατ' επέκταση να είναι ελκυστικά και να ισχυροποιήσουν τους δεσμούς τους με το τοπικό περιβάλλον.

¹ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Τέλος τέθηκε και το θέμα της αποτελεσματικότητας, δηλαδή χρήση κριτηρίων διασφάλισης ποιότητας και αξιολόγησης ούτως ώστε το προϊόν που παρέχεται να είναι το βέλτιστο δυνατό σε αντιστοιχία με τους πόρους που διαθέτουν.

Οι πέντε στόχοι που παρουσιάστηκαν παραπάνω αναλύθηκαν, διευκρινίστηκαν και θα αποτελούσαν τη βάση για να δουλέψουν τα κράτη μέλη για την επομένη δεκαετία. Παρακάτω θα παραθέσουμε αναλυτικά τι περιλαμβάνουν και θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τις αποφάσεις της Commission.

Όσον αφορά την αύξηση της ποιότητας και την αναβάθμιση του επιπέδου μάθησης στην ΕΕ, αρχικά τονίστηκε το θέμα της βελτίωσης της κατάρτισης των εκπαιδευτικών¹. Η αναβάθμιση της αρχικής αλλά και ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης των εκπαιδευτικών έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβολές της κοινωνίας αλλά και στις προσδοκίες των διαφόρων ενδιαφερομένων ομάδων, κρίθηκε ουσιώδης. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών έχει αλλάξει. Οι ίδιοι δεν είναι μόνο πηγή γνώσεων αλλά μέντορες που καθοδηγούν τους μαθητές προσωπικά ανάλογα με τις ανάγκες του καθένα.²

Σημαντικό πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν ο αναλφαβητισμός, καθώς για να εξασφαλιστεί η ποιοτική μάθηση έπρεπε να είναι απολύτως βέβαιο πως οι βασικές γνώσεις γραφής, ανάγνωσης και αριθμητικής είναι δεδομένες. Το πρόβλημα αυτό ενώ ενδεχομένως αντιμετωπίζεται στην αρχική βαθμίδα εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα εμφανές σε ομάδες ατόμων που χάνουν αυτές τις δεξιότητες μόλις απομακρυνθούν από την επίσημη εκπαίδευση. Η κατάσταση οξύνεται στο χώρο εργασίας καθώς μειώνονται οι ευκαιρίες σε εκείνους που δεν κατέχουν τις νέες δεξιότητες.

Η ευρεία πρόσβαση στη δια βίου μάθηση(Com(2001)678) είναι ένας τομέας που πρέπει να υποστεί αλλαγές από τα θεμέλιά του καθώς είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα εκπαιδευτικά συστήματα να προσαρμόζονται στις ανάγκες όλων των ηλικιών σε όλα τα στάδια της ζωής τους³. Η επέκταση της εκπαίδευσης με αυτό τον τρόπο σημαίνει αλλαγές σε τομείς που δεν αποτελούσαν παραδοσιακά τομείς της, όπως η προσαρμογή

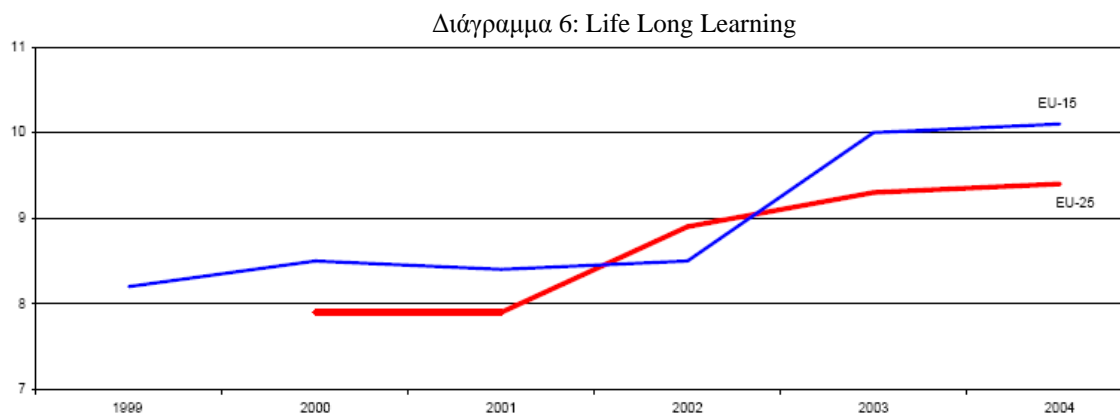
¹ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf

² <http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/mobility.pdf>

³ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/higher/higher_en.html

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

των ωραρίων στην καθημερινή ζωή καθιστώντας δυνατή τη φροντίδα του παιδιού κατά τη διάρκεια του κύκλου μαθημάτων.

Source: Eurostat

Το φαινόμενο των νέων να εγκαταλείπουν την εκπαίδευση για να μεταβούν στην αμειβόμενη απασχόληση είναι κάτι που πρέπει να καταπολεμηθεί¹. Αυτό συνεπάγεται πως πρέπει στη συνείδηση των νέων και στην καθημερινή πρακτική η αμειβόμενη απασχόληση και η εκπαίδευση να μην είναι αμοιβαία αποκλειόμενες. Σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει και η εσωτερική συνοχή των εκπαιδευτικών συστημάτων, η οποία θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να μεταβούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, ουσιώδης είναι η κοινωνική συνοχή που θα απαρτίζει τον τομέα της εκπαίδευσης μέσω των προγραμμάτων και του διδακτικού της υλικού.

Η ταχεία ανάπτυξη στην κοινωνία των τεχνολογιών², των πληροφοριών και των επικοινωνιών έχει εισβάλλει και στα σχολεία καθιστώντας απαραίτητη την αναβάθμιση του εξοπλισμού των σχολείων, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών (ειδίκευση στη χρήση του διαδικτύου) και τέλος η χρήση των σχολικών δικτύων που ήδη έχει αρχίσει να διαδίδεται ευρέως³.

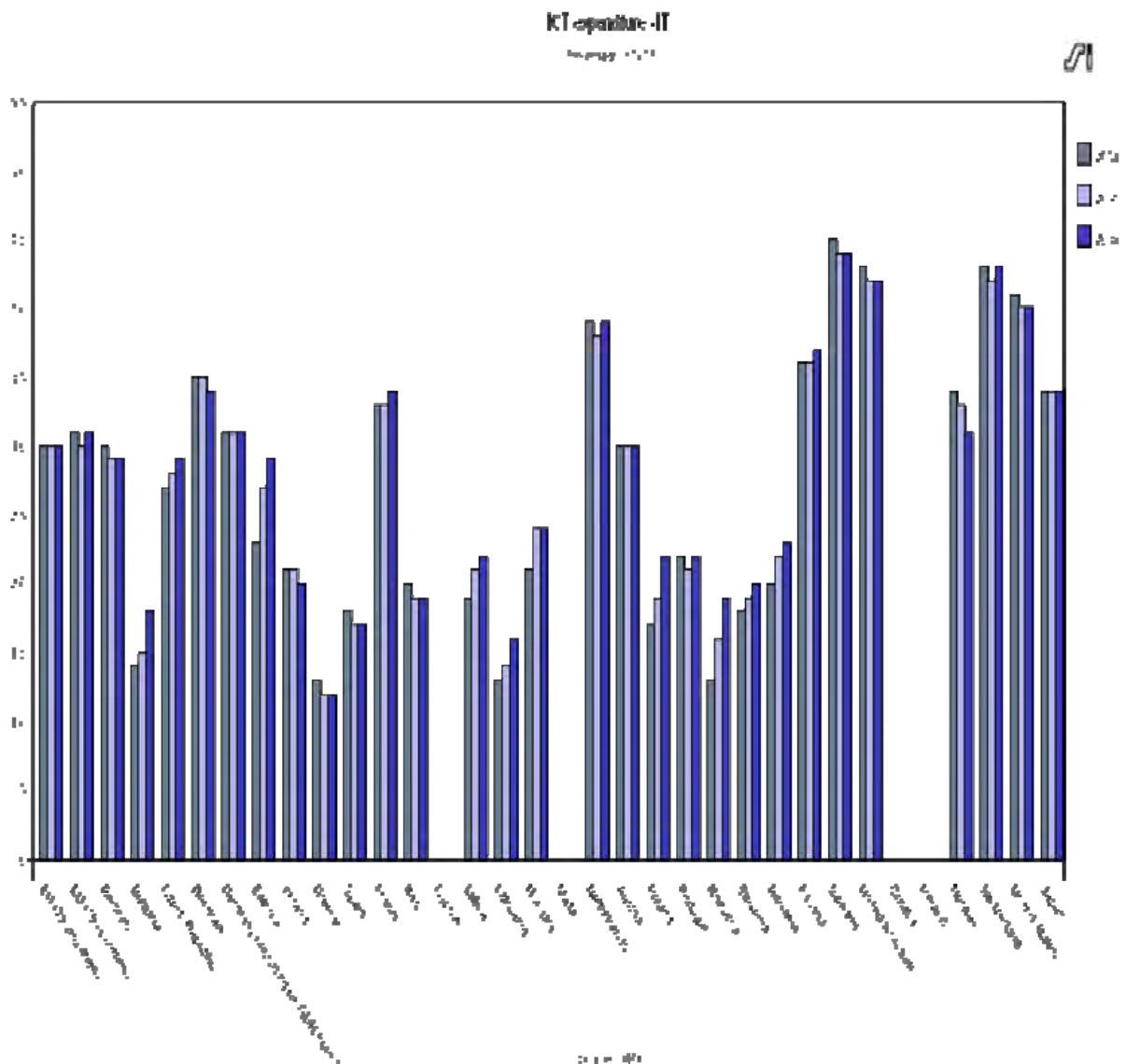
¹ <http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/earlyleave.pdf>

² http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

³ http://ec.europa.eu/education/policies/ntech/notechnologies_en.html

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Διάγραμμα 7: ICT expenditure- IT

Source: Eurostat

Το συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον ανάπτυξης της αγοράς εργασίας απαιτεί όλο και περισσότερες επαγγελματικές δεξιότητες και ικανότητες για τις οποίες δεν υπήρχε ανάγκη στο παρελθόν. Η κοινωνία είναι λιγότερο ομοιόμορφη από ότι ήταν στο παρελθόν και κατ' επέκταση απαιτούνται περισσότερες επαγγελματικές δεξιότητες

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

αλλά και ικανότητες, οι οποίες ενθαρρύνονται από τα εκπαιδευτικά συστήματα¹. Τέλος σημαντικό ρόλο παίζουν και οι ειδικές δεξιότητες που θα δίνουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στους νέους σε μια κοινωνία που πάσχει από έλλειμμα δεξιοτήτων σε συγκεκριμένους τομείς.

Σημαντικό εμπόδιο αποτελεί η ελλιπής συνεργασία των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων² και κρίνεται καθοριστική η δημιουργία ενιαίου κλίματος που θα οδηγήσει στην αύξηση κινητικότητας και κατ' επέκταση την αναπροσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού της ΕΕ στα νέα δεδομένα. Ο σκοπός θα επιτευχθεί μέσω της διδασκαλίας ξένων γλωσσών³, η οποία έχει παρατηρηθεί πως αν ξεκινάει από πρόωμη ηλικία έχει εξαιρετικά αποτελέσματα, όχι μόνο στην εκμάθηση γλωσσών αλλά και γενικότερα στην κουλτούρα του παιδιού. Επίσης μέσω της αύξησης της κινητικότητας και των ανταλλαγών των ευρωπαϊκών προγραμμάτων για φοιτητές⁴ και κατ' επέκταση μέσω της ενίσχυσης των δεσμών με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενημερώνονται οι μαθητές για τον τρόπο που λειτουργεί ο κόσμος των επιχειρήσεων καθώς και ευνοείται η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, μέσω των προγραμμάτων νεανικής επιχειρηματικότητας.

¹ <http://ec.europa.eu/education/programmes/tempus/doc/linking.pdf>

² http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/index_en.html

³ http://ec.europa.eu/education/policies/lang/policy/index_en.html

⁴ http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Διάγραμμα 8

Foreign languages in lower and upper secondary education

	Average number of foreign languages learnt per pupil		% of pupils in 2004 learning:		
	2000	2004	English	French	German
EU27	1.2	1.4	85.0	22.6	16.7
EU25	1.2	1.3	84.9	19.2	16.8
Belgium*	1.7	1.7	69.5	52.0	14.8
Bulgaria	1.3	1.4	69.3	13.0	23.4
Czech Republic	1.2	1.2	75.8	4.8	38.2
Denmark	1.9	2.1	99.1	14.9	84.5
Germany	1.2	1.2	94.2	23.3	-
Estonia	2.1	2.1	92.3	3.7	30.2
Ireland	1.0	1.0	-	67.6	21.0
Greece	:	1.6	96.9	39.1	20.2
Spain	1.4	1.4	97.3	36.6	2.0
France	1.6	1.2	96.5	-	18.4
Italy	1.2	1.3	88.4	30.5	5.4
Cyprus	2.0	1.7	88.4	63.7	2.6
Latvia	1.6	1.7	95.2	1.5	24.6
Lithuania	1.7	1.7	85.3	5.0	27.8
Luxembourg**	2.6	2.6	63.2	99.1	99.1
Hungary	0.9	1.1	60.8	3.2	47.0
Malta	2.0	1.9	88.8	36.9	7.0
Netherlands	:	2.6	:	:	:
Austria	1.2	:	:	:	-
Poland	1.6	1.4	79.6	5.8	46.0
Portugal	:	:	:	:	:
Romania	1.9	1.9	91.7	86.0	11.3
Slovenia	1.3	1.3	84.7	3.6	37.6
Slovakia	1.2	1.3	68.9	4.2	46.7
Finland	2.5	2.4	99.1	12.8	26.3
Sweden	1.8	1.8	100.0	19.1	29.7
United Kingdom***	:	0.6	-	34.4	13.9

* Excluding the German speaking community

** All other languages than Luxembourgish are considered a foreign language

*** UK: figures based on examination data and may therefore be underestimated

: Data not available

Source: Eurostat

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

3.5. Ανισότητες ως προς το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού

Με βάση στοιχεία που αναφέρονται στην αναλογία των κατοίκων των Περιφερειών (ηλικίες 25-64 ετών) που κατέχουν τίτλους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η Αττική κατέχει την υψηλότερη αναλογία (23%) και διαφέρει περίπου τρεις φορές από την Περιφέρεια με τη μικρότερη αναλογία (Στερεά Ελλάδα, 7,8%).

Από τα στοιχεία που παρατέθηκαν ανωτέρω προκύπτει σαφώς σημαντική διαφοροποίηση στην αναπτυξιακή πορεία και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών Περιφερειών. Σε καλύτερη θέση βρίσκονται, με κύριο προωθητικό παράγοντα τον τουρισμό, το Νότιο Αιγαίο, η Κρήτη και το Βόρειο Αιγαίο, καθώς και η Αττική, η οικονομία της οποίας λόγω της υψηλής συγκέντρωσης, κλίμακας και εμβέλειας των παραγωγικών και διοικητικών δραστηριοτήτων που παρουσιάζει, την καθιστά νευραλγικό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου.

Σημαντικά έχει επίσης βελτιωθεί η θέση της Πελοποννήσου, η οικονομία της οποίας δείχνει να μεταβάλλει χωρίς κλυδωνισμούς τον παραδοσιακό της προσανατολισμό στον πρωτογενή τομέα και να αντεπεξέρχεται στις προκλήσεις του παγκοσμιοποιημένου ανταγωνισμού. Η εικόνα της Στερεάς Ελλάδας και, σε μικρότερο βαθμό, της Δυτικής Μακεδονίας, δεν συνδέεται ευθέως με τον ενδογενή αναπτυξιακό δυναμισμό τους αλλά είναι απόρροια ειδικών συνθηκών (εγγύτητα στην πρωτεύουσα και δραστηριότητες της ΔΕΗ, αντίστοιχα) που εν μέρει στρεβλώνουν αυξητικά τις επιδόσεις τους στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, χωρίς όμως αντίστοιχα θετικές επενέργειες στην αγορά εργασίας.

Η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει και αυτή τις προϋποθέσεις από πλευράς συγκέντρωσης και κλίμακας παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για να πρωταγωνιστήσει στις οικονομικές εξελίξεις με επίκεντρο ιδιαίτερα τη ΝΑ Ευρώπη, ωστόσο οι μέτριες αναπτυξιακές επιδόσεις που παρουσιάζει, ειδικά στην αγορά εργασίας, οφείλονται στις έντονες διαταράξεις του παραγωγικού ιστού της εξαιτίας του εντεινόμενου ανταγωνισμού, καθώς και στην υστέρηση σε σύγχρονες παραγωγικές και τεχνικές υποδομές που να αναδεικνύουν τον μητροπολιτικό ρόλο της Θεσσαλονίκης.

Οι υπόλοιπες Περιφέρειες δεν βρίσκονται όλες στο ίδιο επίπεδο αλλά εντάσσονται στην ίδια κατηγορία με την έννοια ότι σε αυτές δεν διαπιστώνεται ικανοποιητικό ενδογενές αναπτυξιακό δυναμικό. Η Δυτική Ελλάδα, η Θεσσαλία, η

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, τα Ιόνια Νησιά και η Ήπειρος, παρότι η τελευταία σημείωσε μεγάλα βήματα προόδου, αποτελούν τις Περιφέρειες με τη μεγαλύτερη αναπτυξιακή υστέρηση στην Ελλάδα.

Στις ανωτέρω Περιφέρειες δεν έχουν ακόμα προκύψει νέοι κλάδοι παραγωγής που θα υποκαταστήσουν όσους είναι πλέον στάσιμοι και φθίνουν εξαιτίας του ανταγωνισμού. Ακόμα και όσοι επιχειρηματικοί πυρήνες και άλλες αναπτυξιακές νησίδες (π.χ. εκπαιδευτικά ιδρύματα) έχουν δημιουργηθεί, δεν έχουν αποκαταστήσει τις διασυνδέσεις με τον τοπικό παραγωγικό ιστό που απαιτούνται για να αξιοποιηθεί επαρκώς το ενδογενές δυναμικό και να προωθηθεί με τους επιδιωκόμενους ρυθμούς η ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο.

• Οι αστικές περιοχές

Στα αστικά κέντρα, τις πόλεις, συγκεντρώνεται η δυναμική της ανάπτυξης με την έννοια της εγκατάστασης και λειτουργίας σε αυτές του μεγαλύτερου μέρους των επιχειρήσεων, της διοίκησης, των παραγωγικών διαδικασιών, της αναψυχής και του πολιτισμού, καθώς και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας.

• Οι ορεινές περιοχές

Οι ορεινές περιοχές αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ηπειρωτικού τμήματος ενώ χαρακτηρίζουν σε μεγάλο βαθμό και το ανάγλυφο των περισσότερων νησιών της χώρας. Η διαπίστωση αυτή αποτελεί και ένα σημαντικό στοιχείο ομοιότητας του ορεινού με τον νησιωτικό χώρο. Στον ορεινό χώρο ο οποίος συγκεντρώνει μια σειρά από πολύτιμα περιβαλλοντικά στοιχεία, τα οποία συνδέονται άμεσα με τους φυσικούς πόρους της χώρας και το δυναμισμό τους, συντελούνται δύο διαδικασίες αντιφατικές μεταξύ τους

• Οι αγροτικές περιοχές

Ο ορισμός των αγροτικών περιοχών έχει αποτελέσει αντικείμενο ευρύτατων συζητήσεων, ενώ και στην Ε.Ε υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις. Για λόγους ενιαίας αντιμετώπισης για το σύνολο των προγραμματικών εγγράφων (ΕΣΠΑ, ΕΣΣΑΑ) η Ελλάδα για τον ορισμό των αγροτικών περιοχών αποδέχεται τον ορισμό του ΟΟΣΑ, που χρησιμοποιεί ως κριτήριο προσδιορισμού του αγροτικού χαρακτήρα την πληθυσμιακή πυκνότητα.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.6. Η στρατηγική της ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013

Η πορεία της Ελληνικής οικονομίας καθορίζεται σε σημαντικό βαθμό από την ικανότητα προσαρμογής της στο διεθνές περιβάλλον μέσω μιας ισχυρής και διαρκούς ώθησης της ανταγωνιστικότητας.

Η στρατηγική εστιάζει στην ανάγκη άσκησης πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με τρόπο που θα καταστήσει τις Περιφέρειες αλλά και τις πόλεις της χώρας, τόπους έλξης και εγκατάστασης επιχειρήσεων, βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της και αμβλύνοντας τις διαπεριφερειακές και ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

Στόχος είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου, για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η στρατηγική εστιάζει στην προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της επιχειρηματικότητας καθώς και στη διασύνδεσή τους. Η υποστήριξη της οικονομίας της γνώσης θα αναζητηθεί στη διαρκή βελτίωση της παραγωγής γνώσης από το σύνολο του παραγωγικού ιστού της χώρας.

Δεδομένης και της σχετικής υστέρησης της χώρας στον τομέα αυτό, η στρατηγική θα εστιάσει στην κάλυψη του ελλείμματος στην έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία, με έμφαση στη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και στον προσανατολισμό στην αριστεία και στην Κοινωνία της Γνώσης.

Μέσω της στρατηγικής θα προωθηθεί η επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων και η υποστήριξη των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν πρόβλημα επέκτασης καθώς και η διεύρυνση της αναπτυξιακής προσπάθειας προς συσσωματώσεις (clusters) ή κατηγορίες επιχειρήσεων που εμφανίζουν θετικές προοπτικές και παρουσιάζουν σημαντικές δυνατότητες. Έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη των τομέων όπου κατά κύριο λόγο η καινοτομία μετατρέπεται κατά την παραγωγή σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Ακόμα στην επένδυση σε βιώσιμες υποδομές, απαραίτητη προϋπόθεση βελτίωσης της ελκυστικότητας της χώρας για την προσέλκυση επενδύσεων και την ποιότητα ζωής. Σημαντική θέση κατέχουν η ολοκλήρωση έργων, οι λειτουργικές

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

διασυνδέσεις των μεταφορών (δίκτυα), η βέλτιστη αξιοποίηση των ήδη υλοποιηθέντων έργων, καθώς και η ανάπτυξη και παροχή συναφών υπηρεσιών. Στον τομέα της ενέργειας θα δοθεί έμφαση και στην ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μορφών ενέργειας και στη βελτίωση του ενεργειακού εφοδιασμού που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της χώρας μεσο- μακροπρόθεσμα.

Ένας άλλος τομέας είναι η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, που κατέχει κυρίαρχη θέση στη στρατηγική της χώρας και αποσκοπεί στη δημιουργία περισσότερων αλλά και καλύτερων θέσεων εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, υπογραμμίζεται η σημασία της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση (ΕΣΑ), τόσο όσον αφορά στον καθορισμό των πολιτικών για την αγορά εργασίας, όσο και τα μέτρα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής που αποβλέπουν στην ενσωμάτωση ομάδων που απειλούνται με αποκλεισμό.

Η Ελλάδα θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού που συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η προεξάρχουσα σημασία του ανθρώπινου δυναμικού συναρτάται ευθέως με την εισαγωγή νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, όπου το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτιμάται πλέον κυρίως σε γνώση (παραγωγή νέας και διάχυση της διαθέσιμης), δεξιότητες και τη δυνατότητα ευέλικτης προσαρμογής και ενσωμάτωσης καλών πρακτικών. Η σχετική υστέρηση της χώρας σε δαπάνες για ενεργητικά μέτρα απασχόλησης και η ανάγκη για τη διεύρυνση των μέτρων αυτών είναι γνωστή.

Επίσης, η ανάπτυξη ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού συνδέεται με την αναβάθμιση του θεσμικού περιβάλλοντος, με την απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου (μείωση της γραφειοκρατίας) και τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, την ευρύτατη διαβούλευση και με βάση τους ανωτέρω στρατηγικούς στόχους, προσδιορίζονται οι παρακάτω πέντε (5) θεματικές προτεραιότητες, οι οποίες εξειδικεύουν τη στρατηγική στόχευση της χώρας για τη νέα προγραμματική περίοδο και προωθούν την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος:

- Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας
- Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

- Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή
- Θεσμικό Περιβάλλον
- Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

Κεντρικό στοιχείο της αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί η περιφερειακή διάσταση και εξειδίκευση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών Περιφερειών είναι εξέχουσα σημασία για τη χώρα, για την επίτευξη της οποίας απαιτούνται σημαντικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην οικονομία κάθε Περιφέρειας.

Η προσαρμογή των αγορών εργασίας και προϊόντων και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της δημόσιας διοίκησης θα συνεισφέρουν στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας των Περιφερειών της χώρας. Ειδικότερα, η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε προϊόντα και υπηρεσίες που ανταγωνίζονται στη διεθνή αγορά ή διαθέτουν βάσιμες μελλοντικές προοπτικές, συντελεί στην ισχυροποίηση της βάσης ανάπτυξης κάθε Περιφέρειας με πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στο παραγόμενο προϊόν, το εισόδημα και την απασχόληση.

Η στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης εστιάζει στη διαμόρφωση ευρύτερων και ανταγωνιστικότερων χωρικών ενοτήτων, με την εφαρμογή προσαρμοσμένης αναπτυξιακής στρατηγικής και τη δημιουργία ενός μικρού αριθμού ανταγωνιστικών πόλων ανάπτυξης σε αυτές.

Επισημαίνονται τρεις στόχοι άμεσα συνδεδεμένοι με το χώρο, οι οποίοι και προσδιορίζουν το περιεχόμενο της χωρικής ανάπτυξης: η ανάπτυξη ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού αστικού συστήματος και μιας νέας σχέσης πόλης – υπαίθρου, η εξασφάλιση της ισότητας πρόσβασης στις υποδομές και στη γνώση, καθώς και η αειφόρος ανάπτυξη και ορθολογική διαχείριση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Έτσι αναδεικνύονται πέντε χωρικές προτεραιότητες:

- η βιώσιμη αστική ανάπτυξη,
- η ανάπτυξη των ορεινών περιοχών,

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

- η ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών,
- η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που συνδέονται με την αλιεία,
- η διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

3.7. Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι Των Πέντε Χωρικών Ενοτήτων Στη Νέα Προγραμματική Περίοδο.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι απορρέουν από το σύνολο των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ.

3.7.1. Χωρική ενότητα Μακεδονίας-Θράκης (Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας)

Δημιουργία βιώσιμης και ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας, επίτευξη εσωτερικής οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής στη χωρική ενότητα, με έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και αξιοποίηση των δυνατοτήτων ως συνοριακή ενότητα της χώρας ενόψει της επερχόμενης διεύρυνσης της ΕΕ.

Ο προσανατολισμός αυτός στηρίζεται στην ανάδειξη του ρόλου της χωρικής ενότητας ως κόμβο ενέργειας και μεταφορών διεθνούς ακτινοβολίας, στην ενίσχυση του πολυκεντρικού αστικού συστήματός της με τις αναδύμενες δικτυώσεις μεταξύ συγκεκριμένων αστικών κέντρων και στην αναβάθμιση του ρόλου του μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης σε κέντρο υπηρεσιών και καινοτομίας.

Ο στόχος είναι πολυλειτουργικός και δίνει έμφαση στην:

- αξιοποίηση της θέσης της χωρικής ενότητας στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και ειδικότερα των Βαλκανίων, καθώς και της εγγύτητας στις αναδύμενες αγορές της Μαύρης Θάλασσας και της Ανατολικής Μεσογείου.
- υποστήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας, ώστε να αναπτυχθούν ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και να δοθεί μια σημαντική ώθηση στην αύξηση της απασχόλησης. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται η ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και η συγκρότηση της περιφερειακής αγοράς εργασίας σύμφωνα με τις ανάγκες μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αναβάθμισης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εργαζομένων και της παραγωγικότητας της εργασίας.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

- ισόρροπη και βιώσιμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και μεγαλύτερη συμμετοχή όλων στα αποτελέσματα της ανάπτυξης.

Η **Κεντρική Μακεδονία** έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιλογή το μετασχηματισμό της σε περιοχή καινοτομίας, ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας αστικού πολυκεντρικού συστήματος (ενίσχυση του μητροπολιτικού ρόλου της Θεσ/κης) και την ανάδειξή της σε σημαντικό παράγοντα για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια.

Στη **Δυτική Μακεδονία** κρίσιμες επιλογές είναι η ανάπτυξη ανταγωνιστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας σε τομείς που να αξιοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της με την ενσωμάτωση της καινοτομίας και των ΤΠΕ (δημιουργία περιφερειακού πόλου καινοτομίας), η συνεχής βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού επενδύοντας στη γνώση και στην απρόσκοπτη διάχυση της πληροφορίας και η έμφαση στην Ενέργεια και στην περιβαλλοντική διάστασή της.

Στην **Ανατολική Μακεδονία Θράκη** που παρουσιάζει μεγαλύτερο αναπτυξιακό έλλειμμα, η στρατηγική θα εστιάσει σε επιλογές που θα διασφαλίσουν υψηλό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ για την επίτευξη της σύγκλισης. Έτσι, ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στη μετεξέλιξη της περιοχής ως διαμετακομιστικού, ενεργειακού κέντρου και κέντρου επιχειρηματικής και επιστημονικής τεχνογνωσίας στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο και τη Μαύρη Θάλασσα με την ανάπτυξη δικτύων μεταφορών και διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας στη διαχείριση υδάτινων πόρων και περιβάλλοντος, την ανάπτυξη ειδικών κλάδων δραστηριοτήτων στους οποίους η περιοχή παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα (τουρισμός, μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, ιχθυοκαλλιέργειες, κλπ).

3.7.2. Χωρική ενότητα Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων

Επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης για πραγματική σύγκλιση με αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης, ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης, ανάδειξη και προώθηση υψηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας έτσι ώστε να ενισχυθεί ο αναπτυξιακός άξονας που συγκροτείται γύρω από τα κύρια αστικά κέντρα της.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Η ολοκλήρωση των σχεδιαζόμενων υποδομών μεταφορών και επικοινωνιών συνιστά καθοριστική παράμετρο στη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής. Έτσι:

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας θα εστιάσει στην ανάπτυξη των υποδομών και των υπηρεσιών που θα συμβάλουν στη βελτίωση του επιπέδου μεταφορών και θα δράσουν ως αναπτυξιακό εργαλείο οικονομικής αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού για το σύνολο της χωρικής ενότητας.

Έμφαση θα δοθεί στην αύξηση των επενδύσεων σε τομείς έντασης γνώσης και τον αναπροσανατολισμό του παραγωγικού δυναμικού σε υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Δεδομένων των συγκριτικών πλεονεκτημάτων από πλευράς κλίματος, γεωγραφικής θέσης, φυσικών και αρχαιολογικών-πολιτιστικών πόρων σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής θα αποτελέσει η ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη με έμφαση στις ειδικές μορφές τουρισμού και την ανάδειξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Έμφαση θα δοθεί, επίσης, στην προσαρμογή της Περιφέρειας στο ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό κεκτημένο.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου θα στοχεύσει στη βελτίωση της ελκυστικότητάς της με την ενίσχυση υποδομών για τη λειτουργική διασύνδεση των περιοχών της ενδοχώρας μεταξύ τους αλλά και με τα αστικά και ημιαστικά κέντρα της Περιφέρειας που συγκεντρώνουν σημαντικές υπηρεσίες περιφερειακής και τοπικής κλίμακας. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και προϊόντων στις επιχειρήσεις και την εφαρμογή καινοτομιών, για τη βελτίωση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, ενώ έμφαση θα δοθεί στην αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και τη βελτίωση των συνθηκών προστασίας του περιβάλλοντος, προκειμένου να δημιουργήσει συνθήκες βελτίωσης της ποιότητας ζωής των πολιτών και προσέλκυσης επισκεπτών.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων θα εστιάσει στη βελτίωση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με νέες και εναλλακτικές δυνατότητες προσαρμοσμένες στην τοπική ταυτότητα, σε συνδυασμό με τη διαφοροποίηση και τον αναπροσανατολισμό της οικονομίας του αγροτικού χώρου και τη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης του δευτερογενή τομέα. Οριζόντιους στόχους συνιστούν η δημιουργία συνθηκών βιώσιμης διαχείρισης φυσικών και πολιτισμικών πόρων και την

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

αξιοποίησή τους στην ήπια οικονομική δραστηριότητα και η προώθηση συνεργασιών με πόλους ανάπτυξης και λοιπά χωρικά σύνολα (μικρά νησιά, απομονωμένες περιοχές) άλλων περιοχών.

Με δεδομένο τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των νησιών θα δοθεί έμφαση τόσο στις μεταξύ τους συνδέσεις, ιδιαίτερα σε σχέση με τις τουριστικές δραστηριότητες, όσο και στις συνδέσεις των νησιών με τον ηπειρωτικό κορμό της χωρικής ενότητας.

Τέλος, το σημαντικό αστικό κέντρο της Πάτρας που αποτελεί και πύλη της χώρας προς τα δυτικά, θα αποτελέσει προωθητικό κέντρο της αναπτυξιακής διαδικασίας και την αιχμή του αστικού συστήματος της χωρικής ενότητας.

3.7.3. Χωρική ενότητα Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Ηπείρου

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας με τη βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και την υιοθέτηση αειφορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με τη δυναμική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χωρικής ενότητας σε ένα νέο περιβάλλον όπου κύριο ρόλο διαδραματίζει η επένδυση στην γνώση, την ποιότητα, την καινοτομία και τα δίκτυα. Τα αστικά κέντρα αποτελούν τα δυναμικά σημεία στα οποία θα στηριχθεί η συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια.

Η στρατηγική εστιάζει στην ολοκλήρωση του μεταφορικού ιστού και τη λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών υποδομών, που θα συμβάλουν στη μείωση της ενδο-περιφερειακής ανισορροπίας, θα ενθαρρύνουν τη διαπεριφερειακή συνεργασία και θα συμβάλουν στην ενδυνάμωση των περιφερειακών πόλων ανάπτυξης. Τέλος, κοινή συνιστώσα αποτελεί και η έμφαση στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, τη γνώση και την καινοτομία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας.

Η **Περιφέρεια Θεσσαλίας** θα εστιάσει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας και υπηρεσιών, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων σε παραδοσιακούς αλλά και δυναμικούς κλάδους της

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

μεταποίησης και των υπηρεσιών και τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στο νέο διεθνές σύστημα παραγωγής μέσω επιχειρηματικών συνεργασιών και δικτύωσης. Επίσης θα εστιάσει στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας τοποθετώντας στο επίκεντρο την τοπική διάσταση της απασχόλησης καθώς και στην προώθηση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας.

Παράλληλα σημαντική θέση κατέχει η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και η διαφύλαξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Τέλος, η συμπλήρωση, επέκταση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, με κατεύθυνση τη διασφάλιση της χωρικής συνοχής θα ενισχύσουν τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής.

Η **Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας** θα προωθήσει την ανασυγκρότηση του παραγωγικού της ιστού προς τομείς, κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας οι οποίοι ενσωματώνουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία με τρόπο που να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο συνεργιών μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής, του πρωτογενή τομέα στις πεδινές περιοχές και των ήπιων και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή της ενδοχώρα και την Εύβοια.

Σημαντικό στόχο αποτελεί η λειτουργική διασύνδεση των μεταφορικών υποδομών, η επέκταση των υποδομών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και στη λειτουργική σύνδεση με τις όμορες Περιφέρειες, ενώ ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης. Τέλος, έμφαση θα δοθεί στην αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων με την προσαρμογή στην καινοτομία, τη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας, την προώθηση της τοπικά εξειδικευμένης και κλαδικά στοχευμένης έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

Στην **Περιφέρεια Ηπείρου** θα προωθηθεί η καινοτομική ικανότητα και επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα με την ενίσχυση της έρευνας για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την περαιτέρω αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την ενίσχυση εφαρμογών διαδικτύου και ψηφιακών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις. Αυτό θα βοηθήσει την Περιφέρεια να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εκπλήρωση του στόχου για ανάδειξη της Ηπείρου σε Βορειοδυτική Πύλη της Χώρας προς την ΕΕ και τα δυτικά Βαλκάνια σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των υποδομών προσπελασιμότητας και των διακρατικών συνεργασιών.

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Δεδομένου ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί για την Ήπειρο ένα από τα σημαντικότερα αναπτυξιακά της πλεονεκτήματα, όπως η βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία και οι ήπιες μορφές τουρισμού σε συνδυασμό με το κυρίαρχο τουριστικό πρότυπο στις παραθαλάσσιες περιοχές, η Περιφέρεια θα επιδιώξει αφενός την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και αφετέρου την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων προς όφελος των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου θα εστιάσει στην ενίσχυση της υποδομής σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, στη λειτουργία ειδικών προγραμμάτων σύνδεσης της κατάρτισης με την απασχόληση, ενσωμάτωσης των οικονομικών μεταναστών και των παλιννοστούντων, στη δημιουργία συμφώνων απασχόλησης και συμφώνων κατάρτισης, στην γενίκευση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και σύνδεσής της με τα προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.

3.7.4. Χωρική ενότητα Κρήτης και Νήσων Αιγαίου (Περιφέρειες Κρήτης, Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου)

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ανάδειξη της ελκυστικότητας της χωρικής ενότητας Κρήτης και νήσων Αιγαίου, σε συνθήκες αιεφόρου ανάπτυξης. Ο στόχος θα επιτευχθεί με έμφαση στη λειτουργική ενδοπεριφερειακή και διαπεριφερειακή διασύνδεση των περιοχών της χωρικής ενότητας, με την ανάπτυξη υποδομών μεταφορών και τη χρήση ΤΠΕ. Επίσης, θα ενισχυθεί η καινοτόμος επιχειρηματικότητα, με την παράλληλη ενδυνάμωση των εξωστρεφών συνεργασιών, την αξιοποίηση των τουριστικών και πολιτισμικών πόρων ως συγκριτικό πλεονέκτημα και την προσέλκυση επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Τέλος, ο στόχος της διασφάλισης της ποιότητας ζωής των κατοίκων θα επιδιωχθεί σε συνδυασμό με την αξιοποίηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Στην **Περιφέρεια Κρήτης**, για την αναβάθμιση του ρόλου της στην ευρύτερη περιοχή της Ν.Α. Μεσογείου στη βάση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της, θα προωθηθεί ανάδειξη του Ηρακλείου σε εμπορευματικό κέντρο στην ευρύτερη περιοχή, με δεδομένη την ύπαρξη άλλων ισχυρών και ήδη ανεπτυγμένων λιμανιών, τόσο στην ανατολική όσο και στην κεντρική Μεσόγειο.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Μέσα από την αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, θέσης και υφιστάμενης τεχνολογικής υποστήριξης και εμπειρίας θα προωθηθεί η ανάδειξη της σε κέντρο τηλεπικοινωνιακό, διασυνδέοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση με την ΝΑ Μεσόγειο, ενώ η σημαντική συγκέντρωση ακαδημαϊκών, ερευνητικών και τεχνολογικών ιδρυμάτων δημιουργούν θετικές προϋποθέσεις για την ανάδειξη της Κρήτης σαν Κέντρο Τηλεματικών Εφαρμογών και Υπηρεσιών.

Μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων για ΑΠΕ σε συνδυασμό με δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας, σε συνεργασία και με τον ιδιωτικό τομέα, θα χρησιμεύσει ως πιλοτική Περιφέρεια – κέντρο ανταλλαγής εμπειριών και μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας για εφαρμογές ΑΠΕ στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

Η Περιφέρεια θα επιδιώξει επίσης την ενίσχυση του τουρισμού και του πολιτισμού, μέσω επιλεκτικών δράσεων. Επίσης, όλα τα ανωτέρω θα υποστηριχθούν μέσω ενεργητικών πολιτικών ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

Η **Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου**, στοχεύοντας στην ανάδειξη της ως η ανταγωνιστικότερη ελληνική περιφέρεια, θα επικεντρωθεί σε δύο πόλους, οι οποίοι παρουσιάζουν τα περισσότερα και σημαντικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα:

- Στη δυναμική τουριστική ανάπτυξη βασισμένη στην ποιότητα του προϊόντος (ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος).
- Στην αξιοποίηση και εκμετάλλευση των φυσικών και πολιτισμικών πόρων.

Παράλληλα, θα εστιάσει στη δημιουργία δικτύου περιοχών εγκατάστασης επενδύσεων στην έρευνα και στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας.

Η επιλογή αυτή, ως προτεραιότητα ανάπτυξης κατά την νέα προγραμματική περίοδο, θα γίνει αφορμή να προωθήσει άμεσα την διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία. Η Περιφέρεια θα επιδιώξει τους παραπάνω στόχους μέσω της βελτίωσης της προσπελασιμότητας, σε όρους γεωγραφικούς αλλά και επικοινωνιακούς, και της ανάπτυξης των ανθρωπίνων και φυσικών πόρων.

Η **Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου** θα εστιάσει στην άμβλυνση της διπλής περιφερειακότητας και την ενδυνάμωση της εξωστρέφειάς της, και τη μεγέθυνση και αναδιοργάνωση της παραγωγικής της βάσης, κυρίως του πρωτογενούς τομέα. Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν με την αναβάθμιση και ενίσχυση των μεταφορικών υποδομών σε

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

μια λογική αξιοποίησης των συνδυασμένων μεταφορών, με έμφαση στη δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης συνδέσεων των νησιών της Περιφέρειας, τόσο μεταξύ τους, όσο και κυρίως με τον Πειραιά, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Παράλληλα, για τη βελτίωση της εξωστρέφειας και της ελκυστικότητάς της, έμφαση θα δώσει στον τομέα του τουρισμού και των μεταποιητικών της προϊόντων. Σημαντική παράμετρος είναι στο πλαίσιο αυτό η βελτίωση της ποιότητας του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της Περιφέρειας.

3.7.5. Χωρική ενότητα Αττικής

Ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Περιφέρειας Αττικής, ως ευρωπαϊκό πόλο ανάπτυξης στο χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου, βελτίωση της λειτουργικότητας της πόλης και του συνόλου της Περιφέρειας και αύξηση της ελκυστικότητάς της ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων.

Η επίτευξη του οράματος θα εστιάσει στην προσπάθεια καθιέρωσης της Περιφέρειας ως Διεθνούς Επιχειρηματικού Κέντρου, τη βελτίωση της εξωστρέφειας του τοπικού παραγωγικού συστήματος και τη διευκόλυνση της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών.

Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Αττικής συναρτάται άμεσα με την ποιότητα των υποδομών της. Έτσι, κρίσιμης σημασίας για την Αττική θα είναι οι παρεμβάσεις στις μεταφορές, για τη διασφάλιση της κινητικότητας και της προσβασιμότητας του πληθυσμού στο εσωτερικό των πόλεων, την καλύτερη διασύνδεση με το αεροδρόμιο, τα λιμάνια και τους μεγάλους οδικούς διαπεριφερειακούς άξονες.

Έμφαση θα δοθεί στην υποδομή για τη διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων, εναρμόνιση με τις σχετικές οδηγίες της ΕΕ και μείωση του κινδύνου από φυσικές καταστροφές, τομέα που η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει υψηλή επικινδυνότητα (πυρκαγιές, πλημμύρες).

Σημαντική συνιστώσα της στρατηγικής αποτελεί η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την ανάπτυξη συστημάτων δια βίου μάθησης, την αύξηση της επένδυσης στις υποδομές εκπαίδευσης, την προώθηση δράσεων για την προσέλκυση ατόμων στην εργασία και την επιχειρηματικότητα. Έμφαση επίσης θα

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

δοθεί στη μείωση των ανισοτήτων ανάμεσα στα διάφορα γεωγραφικά τμήματα της με παρεμβάσεις προώθησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των ίσων ευκαιριών, ιδιαίτερα σε θύλακες με υποβαθμισμένη ποιότητα ζωής και λειτουργία της πόλης που υστερούν ως προς την οικονομική ανάπτυξη, αφού υπάρχει σημαντική συγκέντρωση ευαίσθητων για τον κοινωνικό αποκλεισμό ομάδων πληθυσμού όπως είναι οι εθνικές μειονότητες, οι μετανάστες, οι νέοι και οι γυναίκες.

Τέλος, έμφαση θα δοθεί σε παρεμβάσεις που θα στοχεύουν στο μετασχηματισμό του αστικού τοπίου μέσω της αναζωογόνησης συγκεκριμένων περιοχών, την εφαρμογή εκτεταμένων αναπλάσεων και την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.8. Κοινωνία Της Γνώσης Και Η Πορεία Προς Την Επίτευξη Των Στόχων Του 2010

Σύμφωνα με τη ΣτΛ, οι στρατηγικοί στόχοι για τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ομαδοποιήθηκαν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες¹, που αφορούν:

- Τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στην Ένωση.
- Τη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα αυτά.
- Το άνοιγμα των συστημάτων αυτών στον έξω κόσμο.

Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η Ελλάδα έχει επιτύχει τον στόχο της ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ βρίσκεται εγγύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ25 σε σχέση με τον στόχο της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Αντίθετα, υπολείπεται του ευρωπαϊκού μέσου όρου στα θέματα των βασικών δεξιοτήτων και βρίσκεται εξαιρετικά χαμηλά σε ότι αφορά τη δια βίου μάθηση, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία εξέλιξης (ετήσιας μεταβολής) για την αποφοίτηση ανώτατης εκπαίδευσης σε μαθηματικά, θετικές επιστήμες και τεχνολογία.

Αμέσως παρακάτω, αναλύεται η θέση της Ελλάδας ως προς την επίτευξη των παραπάνω στρατηγικών στόχων:

1. Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στην Ένωση.

Οι δαπάνες για την εκπαίδευση: Στην Ελλάδα οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν το 4,2% του ΑΕΠ, με το μεγαλύτερο μερίδιο των δημοσίων δαπανών να κατευθύνεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (περίπου 1,28% ΑΕΠ για το 2003, δηλ. ποσοστό μεγαλύτερο του μέσου ευρωπαϊκού ποσοστού την ίδια περίοδο). Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με συγκριτικά χαμηλά επίπεδα δαπανών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Στην Ευρώπη, το σύνολο των κρατών μελών (πλην της Κύπρου) δεν έχουν ξεπεράσει το φράγμα του 1% στις ιδιωτικές επενδύσεις εκπαίδευσης ως ποσοστό του ΑΕΠ, ενώ το μέσο ποσοστό είναι 0,63% του ΑΕΠ. Στην Ελλάδα οι ιδιωτικές δαπάνες

¹ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

αποτελούν το 0,22% του ΑΕΠ. Οι ιδιωτικές δαπάνες στην Ελλάδα είναι χαμηλότερες ακόμα και από ορισμένες νεοεισερχόμενες στην ΕΕ25 χώρες¹.

Στην ΕΕ25, το μέσο ποσοστό του εργατικού κόστους που δαπανάται στην συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση είναι 2,3% ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό δεν ξεπερνά το 1% (0,9%) του εργατικού κόστους των επιχειρήσεων.

Η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού στην εκπαίδευση

Σε ολόκληρη την Ευρώπη παρατηρείται το φαινόμενο της υπογεννητικότητας, με αποτέλεσμα να έχουμε όλο και λιγότερους νέους. Μόνο την τελευταία πενταετία (2000-2005) στην ΕΕ15 μειώθηκε ο πληθυσμός ατόμων ηλικίας 0-19 ετών κατά 1,7 εκ. Για την Ελλάδα σημειώνεται μια συνεχής μείωση του ρυθμού των γεννήσεων διαχρονικά, η οποία αντανακλάται αντίστοιχα στη σημαντική μείωση του ποσοστού συμμετοχής των δύο παραγωγικών για το εκπαιδευτικό σύστημα ηλικιακών κατηγοριών (0 έως 14 ετών και 15 έως 19 ετών) στο σύνολο του πληθυσμού. Μέσα στη δεκαετία 1991-2001, ο πληθυσμός των ηλικιακών ομάδων έχει μειωθεί κατά 4,9% και 5,2% αντίστοιχα. Καταγράφεται επομένως ένα διαρκώς αυξανόμενο δημογραφικό έλλειμμα στην ελληνική εκπαίδευση λόγω της δραματικής μείωσης των γεννήσεων. Το έλλειμμα αυτό αντανακλάται στη μείωση των ατόμων σχολικής ηλικίας και συνακόλουθα στη μείωση των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Από την άλλη πλευρά, επισημαίνεται ότι λόγω της αύξησης του αριθμού των παιδιών των μεταναστών, καταγράφεται μια σταδιακή μεταβολή όσον αφορά στη σύνθεση του μαθητικού δυναμικού στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα το ελληνικό σχολείο να προσλαμβάνει όλο και περισσότερο ένα πολυ-πολιτισμικό χαρακτήρα.

Είναι προφανές ότι τόσο το δημογραφικό έλλειμμα και η συνακόλουθη συρρίκνωση του πληθυσμού σχολικής ηλικίας², όσο και η αυξανόμενη διαφοροποίηση της σύνθεσης του μαθητικού δυναμικού προστίθενται στις νέες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει άμεσα το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

¹ http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0779en01.pdf

² http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0779en01.pdf

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Διάγραμμα 9: Πρόβλεψη για τον πληθυσμό της Ελλάδας τα έτη 2005-2050

Ηλικίες/Έτος	2005	2010	2020	2030	2040	2050
Κάτω των 15 ετών	1.596.737	1.580.078	1.529.492	1.370.566	1.320.561	1.307.097
Από 15 έως 64 ετών	7.482.321	7.581.210	7.505.246	7.253.058	6.674.492	6.080.902
Άνω των 65 ετών	2.001.654	2.082.830	2.308.186	2.626.278	3.082.763	3.390.998
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	11.080.712	11.244.118	11.342.924	11.249.902	11.077.816	10.778.997
ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ⁹	125,36	131,82	150,91	191,62	233,44	259,43
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ¹⁰	48,09	48,32	51,13	55,11	65,97	77,26
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ¹¹	26,75	27,47	30,75	36,21	46,19	55,76

Πηγή: ΕΣΥΕ και Έκθεση Στρατηγικής για τις Συντάξεις, 2005.

Η αναλογία μαθητών ανά διδακτικό προσωπικό αποτελεί δείκτη διαμόρφωσης πολιτικής της εκπαίδευσης, ενώ συχνά αντιμετωπίζεται και ως μέτρο της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, στη λογική ότι μια μικρότερη αναλογία δείχνει ότι σε κάθε εκπαιδευτικό αντιστοιχούν παραπάνω μαθητές. Η μέση ευρωπαϊκή (ΕΕ25) αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι 13,7:1. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα συγκριτικά στοιχεία της ΕΕ η μέση αναλογία στην Ελλάδα είναι στο 10:1 (2003) μειωμένη σε σχέση με το 2000, όπου αντιστοιχούσαν 11,2 μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Η μείωση της αναλογίας είναι αποτέλεσμα τόσο της μείωσης των μαθητών, όσο και της αύξησης των εκπαιδευτικών.

Ολοκλήρωση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Το 77,3% των νέων (ηλικίας 18-24 ετών) της Ευρώπης των 25 ολοκληρώνουν το δεύτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά το εν λόγω ποσοστό απέχει ακόμα πολύ από το ποσοστό στόχο ύψους 85% της ΕΕ, παρά την καλή πρόοδο που έχει σημειωθεί σε ορισμένες χώρες.

Η Ελλάδα και σε αυτό τον συγκριτικό δείκτη βρίσκεται εγγύτερα σε σχέση με τον ποσοστό αναφοράς, έχοντας μεγάλο ποσοστό 84,0% (2005) του πληθυσμού της με ολοκληρωμένη τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην Ελλάδα δε, όπως και σχεδόν σε όλες τις χώρες (πλην Τσεχίας) της Ευρώπης, το ποσοστό ολοκλήρωσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι μεγαλύτερο για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Αύξηση σπουδαστών θετικών και τεχνικών επιστημών

Στην Ελλάδα φοιτά το 4,2% (157,2 χιλ) των σπουδαστών μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας (MST) της Ευρώπης των 25 (Eurostat, 2002), ενώ οι σπουδαστές αυτοί αποτελούν το 29,7% των συνολικών σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Eurostat, 2002). Συνολικά οι ευρωπαίοι σπουδαστές (ΕΕ25) στις αντίστοιχες επιστήμες αποτελούν το 25,9% των συνολικών σπουδαστών της ΕΕ των 25 (Eurostat, 2003).

Οι απόφοιτοι σε MST, ως ποσοστό όλων των αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν το 27,3% (Eurostat, 2004), όταν το αντίστοιχο ποσοστό είναι 23,6% στην ΕΕ25.

Διασφάλιση προσβασιμότητας σε ΤΠΕ

- Αριθμός μαθητών ανά Η/Υ¹.

Η μετά το 2000 εποχή χαρακτηρίζεται από γρήγορη μείωση της αναλογίας των μαθητών ανά Η/Υ. Μάλιστα, η Ελλάδα ανήκει στις χώρες με την μεγαλύτερη πρόοδο της αναλογίας αυτής (οι άλλες είναι Πορτογαλία, Πολωνία και Λετονία). Συγκεκριμένα, η αναλογία ήταν 57,9 μαθητές ανά Η/Υ το 2000, ενώ το 2003 περιορίστηκε στους 21,2 μαθητές ανά Η/Υ (OECD, PISA 2000 and 2003). Παρόλα ταύτα, η διαφορά με τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης (ειδικά των χωρών της ΕΕ των 15) παραμένει σημαντική.

- Μέσο ποσοστό Η/Υ στα σχολεία που συνδέονται με το διαδίκτυο².

Η αναλογία των μαθητών ανά υπολογιστή εμφανίζει συσχέτιση με το μέσο ποσοστό διείσδυσης μαθητών στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα, οι χώρες με τη μικρότερη αναλογία μαθητών ανά Η/Υ τείνουν να έχουν υψηλότερα ποσοστά διείσδυσης στο Internet. Στην Ελλάδα το ποσοστό διείσδυσης έχει αυξηθεί (OECD, PISA 2000 and 2003) καθώς το 2000 ήταν στο 26,4%, ενώ το 2003 έφτασε στο 69,2% και τοποθετεί,

¹ http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/studies/final_report_3.pdf

² http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/studies/final_report_3.pdf

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

συγκριτικά, την Ελλάδα σε ικανοποιητικό επίπεδο σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

2. Διευκόλυνση της πρόσβασης στα συστήματα εκπαίδευσης

Σχολική και ανώτερη εκπαίδευση

Στην Ελλάδα, ένα στα δύο παιδιά ηλικίας τεσσάρων ετών συμμετέχει στην προσχολική αγωγή, όταν η αντίστοιχη αναλογία για την ΕΕ25 είναι 8 στους 10 (Eurostat, 2004). Το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 5 ετών είναι 83,5%, καταδεικνύοντας την μέση ηλικία πρόσβασης στην προσχολική αγωγή στην Ελλάδα.

Το ποσοστό συμμετοχής στην εκπαίδευση ατόμων ηλικίας 15-24 ετών αυξάνεται διαρκώς από το 2001 (52,3%) φτάνοντας το 2004 στο 61,6% του συνολικού πληθυσμού της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας. Αν και από το δείκτη δεν φαίνεται το ποσοστό επιτυχημένης ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εντούτοις αποτελεί μια σαφή ένδειξη της τάσης συμμετοχής στην εκπαίδευση. Η ενίσχυση του ποσοστού συμμετοχής σε Ελλάδα και Ευρώπη είναι κυρίως αποτέλεσμα της ενίσχυσης συμμετοχής των νέων στην ανώτατη εκπαίδευση, όπου σε κάθε 10 άτομα ηλικίας 20-24 ετών αντιστοιχούν περίπου 7,5 συμμετέχοντες στην ανώτερη εκπαίδευση (ποσοστό συμμετοχής 75,9%, Eurostat 2004).

Στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στην ενίσχυση της συμμετοχής στην ανώτερη εκπαίδευση. Μάλιστα, όλες οι βασικές ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού που σπουδάζουν στην Ελλάδα (< 20, 20 έως 24, >24) ενισχύονται. Εξάίρεση αποτελεί η ηλικιακή ομάδα άνω των 30 ετών όπου η συμμετοχή μειώθηκε κατά περίπου 2.000 άτομα.

Πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου

Σχεδόν το 15% των νέων (18 έως 24 ετών) στην ΕΕ των 25 εξακολουθεί να εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο, ποσοστό που αντικατοπτρίζει πολύ μικρή πρόοδο προς το ποσοστό στόχο ύψους 10% της ΕΕ για το 2010. Στην Ελλάδα η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στον περιορισμό της πρόωρης εγκατάλειψης (18,2% το 2000), είναι σημαντική. Η Ελλάδα βρίσκεται πλησιέστερα στο ποσοστό αναφοράς της ΕΕ για το 2010, με το ποσοστό των ατόμων (18 έως 24 ετών), που εγκαταλείπουν πρόωρα το

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

σχολείο να φτάνει το 13,3 (2005). Το ποσοστό αυτό επιβαρύνεται από την πρόωρη αποχώρηση των ανδρών (17,5%) και πολύ λιγότερο από την αποχώρηση των γυναικών (9,2%). Το υψηλό ποσοστό στους άνδρες φαίνεται να είναι αποτέλεσμα των κοινωνικών δομών και του κυρίαρχου ρόλου που αναλαμβάνει, αναφορικά με την επαγγελματική καταξίωση και τη βιωσιμότητα της οικογένειας.

3. Το άνοιγμα των συστημάτων στον έξω κόσμο

Το ποσοστό των Ελλήνων μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μαθαίνουν έστω και μία γλώσσα είναι 99,2%, ενώ παραπάνω από τους μισούς 59,4% μαθαίνουν δύο γλώσσες¹. Ο μέσος αριθμός ξένων γλωσσών ανά μαθητή στην Ευρώπη είναι περίπου 1,5. Μαθητές του πρώτου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν μικρότερο μέσο αριθμό ξένων γλωσσών σε σχέση με τον μέσο αριθμό μαθητών μεγαλύτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από διαφορετικό μοντέλο αναφορικά με τις ξένες γλώσσες των μαθητών, καθώς μαθητές του πρώτου κύκλου μαθαίνουν περισσότερες ξένες γλώσσες (1,9) από ό,τι οι μαθητές στο δεύτερο κύκλο β' βαθμιας εκπαίδευσης (1,1) (Eurostat, 2004).

Η Ελλάδα, δέχεται μικρότερο αριθμό σπουδαστών που συμμετέχουν στο Erasmus σε σχέση με τον αριθμό των σπουδαστών που εξάγει (1.658 έναντι 2.491) (2004/2005, DG Education and Culture Erasmus Programme). Σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο οι συμμετοχές των φοιτητών στο πρόγραμμα ήταν αυξημένες (η εισροή φοιτητών κατά 10,1% και η εκροή κατά 4,4%), κυρίως όσον αφορά τους φοιτητές που εισήχθησαν στα ελληνικά πανεπιστήμια μέσω του προγράμματος.

Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Η επιστημονική έρευνα, η τεχνολογική ανάπτυξη και η καινοτομία αποτελούν σημαντικά στοιχεία της οικονομίας της γνώσης, καθοριστικού παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την απασχόληση.

Επενδύσεις σε ΕΤΑ

¹ <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/lang2004.pdf>

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Η Ελλάδα εμφανίζει υστέρηση στους δείκτες έρευνας και τεχνολογίας. Επίσης διαθέτει το χαμηλότερο ποσοστό επενδύσεων σε έρευνα και καινοτομία και εξάγει τα λιγότερα προϊόντα τεχνολογικής αξίας από τις χώρες της ΕΕ των 15 (3,44% των συνολικών εξαγωγών την τελευταία δεκαετία, έναντι 4,9% της Πορτογαλίας και 34,43% της Ιρλανδίας). Η Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) βρίσκεται στο επίπεδο του 0,61 % του ΑΕΠ για το 2004 όταν ο μέσος όρος της ΕΕ πλησιάζει το 2% ενώ το πλήθος των ερευνητών ανά 1000 εργαζόμενους ανέρχεται σε 3,3 όταν ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 5,7.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Innovation Scoreboard 2004, οι περισσότεροι δείκτες που αφορούν σε δαπάνες έρευνας, τεχνολογίας, καινοτομίας και απασχόλησης προσωπικού σε ερευνητικές και τεχνολογικές δραστηριότητες βρίσκονται κάτω από αυτές της ΕΕ. Ιδιαίτερα χαμηλή εμφανίζεται η επίδοση στους δείκτες που αφορούν: Ιδιωτική δαπάνη ΕΤΑ, ευρυζωνική διείσδυση, απασχολούμενοι σε επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας και κατοχύρωση με διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Πιο συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας ΕΤΑ χρηματοδοτείται από δημόσιες δαπάνες (0,30% ΑΕΠ για το 2003). Αναλύοντας τις επιμέρους δραστηριότητες διαπιστώνεται μια συγκριτικά καλή συμμετοχή πανεπιστημίων και δημόσιων ερευνητικών κέντρων στα ευρωπαϊκά προγράμματα E&A. Αντίθετα, όπως αναφέρθηκε ήδη παραπάνω, ο τομέας των επιχειρήσεων υστερεί δραματικά (0,20% ΑΕΠ για το 2003). Ενώ σε επίπεδο ΕΕ25 η αναλογία ιδιωτικών προς δημόσιες δαπάνες είναι περίπου 1 προς 1, στην Ελλάδα η αναλογία είναι 1 προς 2 και στις τεχνολογικά προηγμένες χώρες, η αναλογία αυτή αντιστρέφεται.

Σχετικά ενθαρρυντικοί, πάντως, εμφανίζονται οι δείκτες:

- Ποσοστό των ΜΜΕ που αναπτύσσουν μη τεχνολογική καινοτομία
- Ποσοστό των ΜΜΕ που αναπτύσσουν καινοτομία μέσω συνεργασιών.

Η ανάλυση των επιδόσεων στην έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία αναδεικνύει το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με τον παραδοσιακό χαρακτήρα τους ως βασικό παράγοντα για την χαμηλή επένδυση του επιχειρηματικού τομέα στην έρευνα και την καινοτομία (πολλές μικρές επιχειρήσεις, κυριαρχία των παραδοσιακών κλάδων, πολύ μικρό δυναμικό σε τομείς που παράγουν τεχνολογική καινοτομία κλπ).

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Σύμφωνα και με τα πορίσματα πρόσφατης μελέτης το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρηματικών δαπανών σε ΕΤΑ προέρχεται από μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις παρότι αποτελούν χαμηλό ποσοστό του συνόλου των επιχειρήσεων. Όσον αφορά στους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας περίπου 70% της δαπάνης των επιχειρήσεων παράγεται στους τομείς των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), των χημικών προϊόντων και των τροφίμων - ποτών. Τέλος, περίπου 40% των επιχειρήσεων που έχουν διεξάγει έρευνα είναι σχετικά νέες.

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

3.9. Εισάγοντας Την Καινοτομία Και Τις Νέες Τεχνολογίες Στην Κοινωνία Της Γνώσης

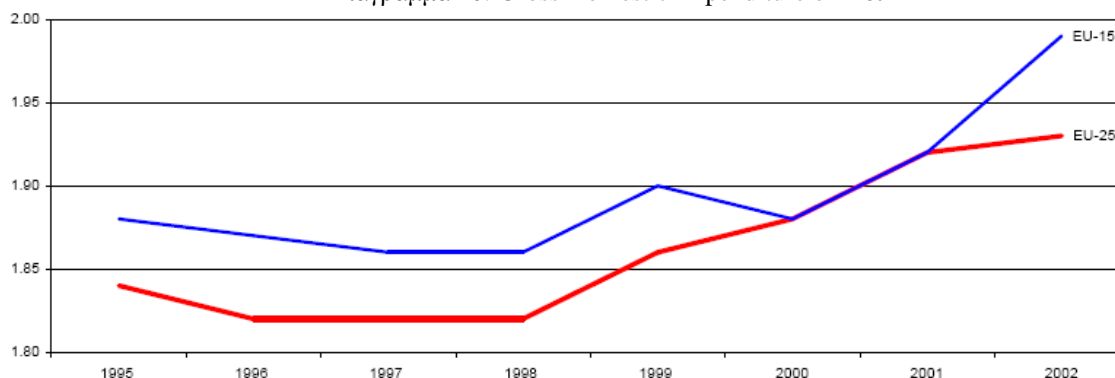
Εισάγοντας την καινοτομία βελτιώνεται η ποιότητα και η ένταση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο κάτι που οδηγεί στην αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Το προαναφερθέν επιμερίζεται στους στόχους που αναφέρονται παρακάτω:

- στην επένδυση στο Μέλλον - Βελτίωση του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων
- στις μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα ώστε η Δια Βίου Μάθηση να καταστεί πραγματικότητα για όλους
- στην αύξηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης,

Στο πλαίσιο του στόχου «επένδυση στο Μέλλον - Βελτίωση του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων» θα προωθηθούν η επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, η αναθεώρηση και ενοποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και διεξαγωγή Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας, καθώς και η ανάληψη ερευνητικών δράσεων και ενεργειών για την ανάπτυξη ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και την υποστήριξη της βασικής έρευνας¹.

Διάγραμμα 10: Gross Domestic Expenditure on R&D

Source: Eurostat

Επίσης θα προωθηθούν η περαιτέρω ανάπτυξη του διεθνούς ρόλου και χαρακτήρα των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και των Ερευνητικών Κέντρων, η

¹ http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2003/com2003_0058en01.pdf

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

κάλυψη των κενών που παρατηρούνται στη φυσική υποδομή του εκπαιδευτικού συστήματος και η συστηματική μέτρηση της προόδου που επιτελείται με την α) ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και β) την ανάπτυξη ενός εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης¹.

Στο πλαίσιο του στόχου «μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα ώστε η Δια Βίου Μάθηση να καταστεί πραγματικότητα για όλους»² θα προωθηθούν η διεύρυνση της δια βίου μάθησης, με την ανάπτυξη συστήματος παροχής κατάλληλων κινήτρων (ιδιαίτερα των ατόμων με χαμηλά προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας, των ατόμων που εγκατέλειψαν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα), ο επανασχεδιασμός των προγραμμάτων σπουδών στις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα στη τεχνικο-επαγγελματική Εκπαίδευση, η καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής και η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.

Ο στόχος «αύξηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» θα επιτευχθεί μέσω της αναθεώρησης του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων και της θέσπισης συστήματος αναγνώρισης της τυπικής πιστοποίησης της μάθησης, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων. Επίσης θα εστιάσει στην αύξηση της επένδυσης στο εκπαιδευτικό προσωπικό και στη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο του στόχου, επισημαίνεται ότι εντάσσεται η μάθηση των νέων τεχνολογιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, συμβαδίζοντας με τις απαιτήσεις της κοινωνίας της πληροφορίας. Συστηματοποιείται συνολικά, σε θεσμικό και ουσιαστικό επίπεδο, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, η δια βίου μάθηση. Υλοποιείται η σύνδεση της αρχικής με τη συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση,

¹ <http://www.enqa.eu/eventitem.lasso?id=74>

² http://ec.europa.eu/education/policies/lll/life/communication/com_el.pdf

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

δημιουργώντας ένα ενιαίο, ολοκληρωμένο σύστημα παροχής επαγγελματικών προσόντων.

Τέλος, η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευομένων σε όλα τα επίπεδα και τις βαθμίδες είναι αποφασιστικός παράγοντας για την ανάδειξη των ποιοτικών χαρακτηριστικών του εκπαιδευτικού μας συστήματος, η συνεχής καταγραφή των οποίων θα καθιστά δυνατή και αποτελεσματική την διορθωτική παρέμβαση.

Αντίστοιχα όσον αφορά την ενίσχυση της Έρευνας και Τεχνολογίας σε όλους τους κλάδους ως βασικού παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης, παρατηρούμε τους εξής στόχους:

- την παραγωγή νέας γνώσης σε τομείς προτεραιότητας που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και υπηρετούν ασκούμενες πολιτικές σε διάφορους τομείς
- τη μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και την υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας - τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ
- την προώθηση της εξωστρέφειας μέσω της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ΕΤΑ
- την οριζόντια δράση για το ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας

Η «παραγωγή νέας γνώσης σε τομείς προτεραιότητας που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και υπηρετούν ασκούμενες πολιτικές σε διάφορους τομείς» όπως την υγεία, την ενεργειακή πολιτική, τη γεωργική πολιτική κ.λ.π., εστιάζει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων καθώς και στην αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας μέσω της στροφής στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας και προστιθέμενης αξίας. Αυτό θα επιδιωχθεί μέσω της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και επιχειρήσεων με φορείς ΕΤΑ από την Ελλάδα και το εξωτερικό, της δημιουργίας εθνικών τομεακών πόλων ΕΤΑ σε τομείς υψηλής προτεραιότητας για την εθνική οικονομία, καθώς και της δημιουργίας φυσικών ή δικτυακών κέντρων αριστείας και της διασύνδεσής τους με αντίστοιχα κέντρα στο εξωτερικό¹.

¹ http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/doc/icttf_report.pdf

**3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΥ
ΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ**

Η «μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και η υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας - τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ» εστιάζει σε ειδικά σε προγράμματα καινοτομίας, στις δράσεις ολοκληρωμένης στρατηγικής για την καινοτομία σε περιφερειακό επίπεδο, στην υποστήριξη ενδιάμεσων φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στη δημιουργία spin-off, στην υποστήριξη νέων καινοτομικών και υψηλής τεχνολογίας επιχειρήσεων και στην υποστήριξη ΜΜΕ και ομάδων ΜΜΕ (clusters).

Η «προώθηση της εξωστρέφειας μέσω της Ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας στην ΕΤΑ» εστιάζει στην υποστήριξη της Ελληνικής συμμετοχής στα αντίστοιχα Κοινοτικά Προγράμματα και προγράμματα διακυβερνητικών οργανισμών, στην υποστήριξη συμπληρωματικών δράσεων και συνέργιας με το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο ΕΤΑ και το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα και Καινοτομία και στην υποστήριξη κοινών δράσεων και δράσεων συντονισμού ΕΤΑ δραστηριοτήτων, προγραμμάτων και υποδομών με ευρωπαϊκές και άλλες χώρες στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, με τρίτες χώρες ή ομάδες χωρών όπως τα Δ. Βαλκάνια, τη Μαύρη Θάλασσα κ.λ.π. και με ευρωπαϊκούς διακυβερνητικούς οργανισμούς στο πλαίσιο δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας ανοικτού στον κόσμο.

Στο πλαίσιο του στόχου «οριζόντια δράση για το ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της έρευνας, τεχνολογίας, καινοτομίας» προωθείται η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού σε όλα τα επίπεδα και όλους τους φορείς, περιλαμβανομένης της κινητικότητας μεταξύ ΕΤΑ και παραγωγικών φορέων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η ένταξη προσωπικού υψηλού επιπέδου στις επιχειρήσεις.

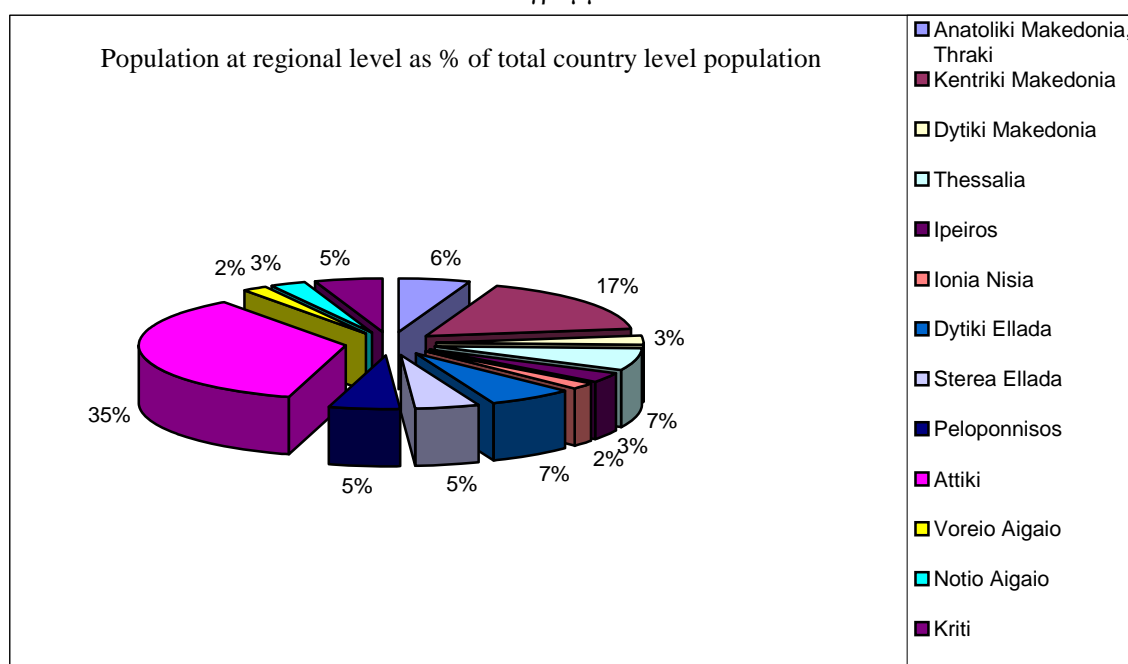
4. ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σε μια απόπειρα να παρουσιάσουμε διαγραμματικά τα δεδομένα που παραθέσαμε παραπάνω χρησιμοποιήσαμε στοιχεία από το διαδικτυακό τόπο της Eurostat¹ και τα επεξεργαστήκαμε με χρήση Excel εξάγοντας τα στοιχεία που μας ενδιαφέρουν.

4.1. Απεικόνιση Πληθυσμού Σε Περιφερειακό Επίπεδο Σαν Ποσοστό Του Συνολικού Πληθυσμού Της Χώρας

Αρχικά χρησιμοποιήσαμε τον Πίνακα Α1, ο οποίος περιλαμβάνει τον πληθυσμό σε περιφερειακό επίπεδο σαν ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της χώρας τα έτη 1998 έως 2004. Στον Πίνακα Α1 παραθέτονται όλες οι περιφέρειες της ΕΕ27 αλλά εμείς χρησιμοποιήσαμε τα στοιχεία που περιγράφουν τον Ελλαδικό χώρο. Αντίστοιχα εξάγαμε το παρακάτω Διάγραμμα 11 το οποίο περιλαμβάνει όλες τις περιφέρειες που υπάρχουν στον Ελλαδικό χώρο.

Διάγραμμα11

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

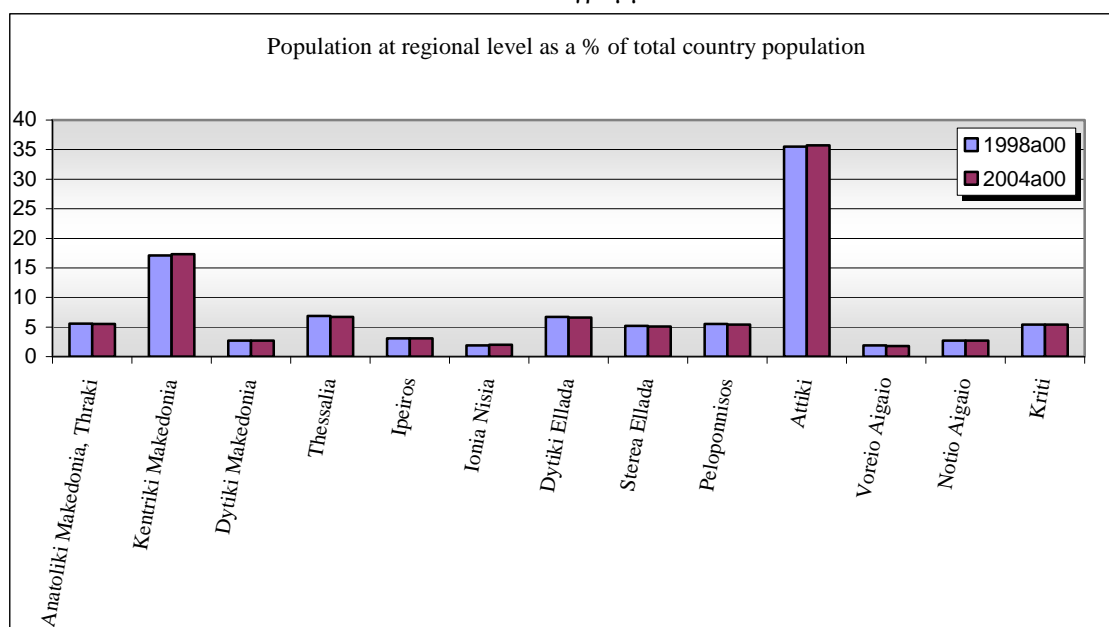
Εξετάζοντας την πληθυσμιακή συγκέντρωση σαν ποσοστό του συνόλου του πληθυσμού της χώρας για το έτος 2004 παρατηρούμε πως μέγιστη συγκέντρωση εμφανίζεται στις δύο περιφέρειες, στην Αττική και στην Βόρεια Ελλάδα, με ποσοστά

¹http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL

21% και 20% αντίστοιχα. Οι περιφέρειες αυτές περιλαμβάνουν τα δύο μητροπολιτικά κέντρα της Ελλάδας, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί η περιφέρεια της Κεντρικής Ελλάδας με ποσοστό 14%.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τα ποσοστά του πληθυσμού συγκριτικά παραθέτοντας το παρακάτω Διάγραμμα 12 το οποίο περιλαμβάνει το ποσοστό του πληθυσμού στις Ελληνικές περιφέρειες σε δύο έτη αναφοράς, το 1998 και το 2004. Τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζουν ουσιαστική διαφορά ως προς την συγκέντρωση του πληθυσμού σε περιφέρειες αλλά αυτό που είναι άξιο σχολιασμού είναι πως τα ποσοστά παραμένουν σχεδόν ίδια στον χρονικό ορίζοντα της μελέτης. Αυτό παρουσιάζει και το πρόβλημα της υπογεννητικότητας, το οποίο δεν αντιμετωπίζει μόνο η Ελλάδα αλλά όλη η ΕΕ. Το δημογραφικό πρόβλημα θεωρείται μία σημαντική παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην άσκηση πολιτικής την νέα προγραμματική περίοδο.

Διάγραμμα 12

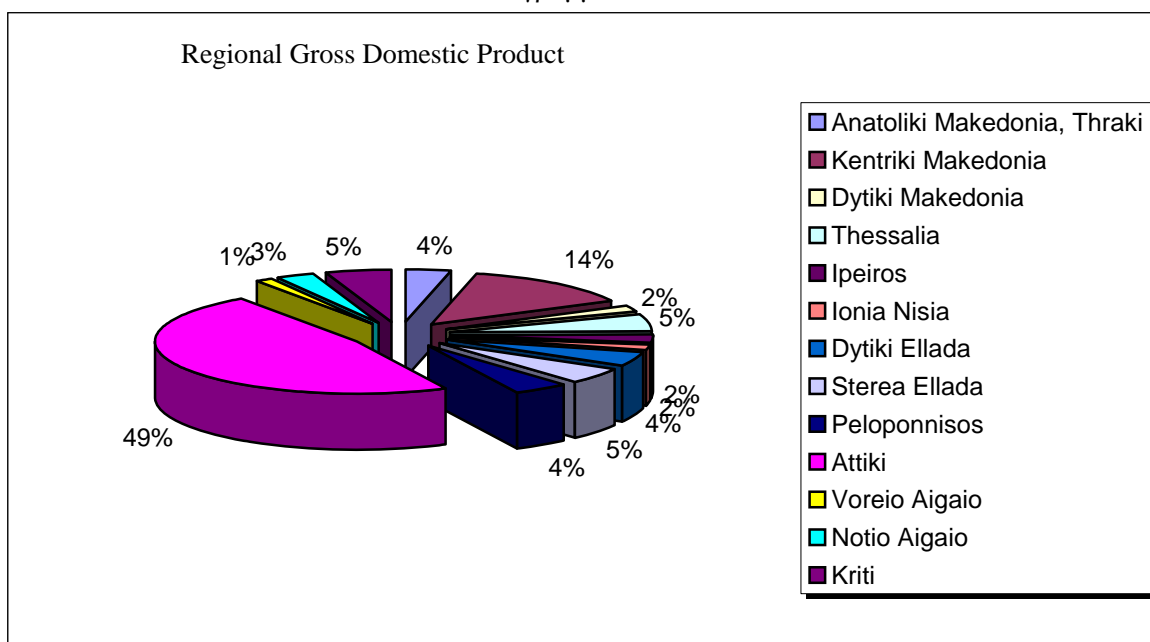
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

4.2. Συγκριτική απεικόνιση των περιφερειών της ΕΕ με βάση το ΑΕΠ μετρημένο σε εκατ. ευρώ

Στη συνέχεια ο Πίνακας Α2 παραθέτει το ΑΕΠ των περιφερειών της ΕΕ τα έτη 2000 έως 2004 σε εκατομμύρια ευρώ. Αντίστοιχα έχοντας εξάγει τα δεδομένα που αφορούν τις περιφέρειες της Ελλάδας παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ΑΕΠ σε εκατ.ευρώ παρουσιάζει η περιφέρεια της Αττικής με 49%, ενώ ακολουθεί η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας με 14%.

Το αποτέλεσμα που εξάγουμε είναι το πλέον αναμενόμενο, καθώς η συγκέντρωση του πληθυσμού που αναφέρθηκε παραπάνω στην περιφέρεια Αττικής είναι απόρροια της συγκέντρωσης οικονομικής δραστηριότητας αλλά και υπηρεσιών στα δύο μητροπολιτικά κέντρα. Η οικονομική δραστηριότητα μπορεί να είναι είτε τριτογενή, είτε βιομηχανικού τομέα, καθώς στην περιφέρεια της Αττικής περιλαμβάνεται και η περιοχή των Οινόφυτων που συγκεντρώνει έντονη βιομηχανική δραστηριότητα.

Διάγραμμα 13

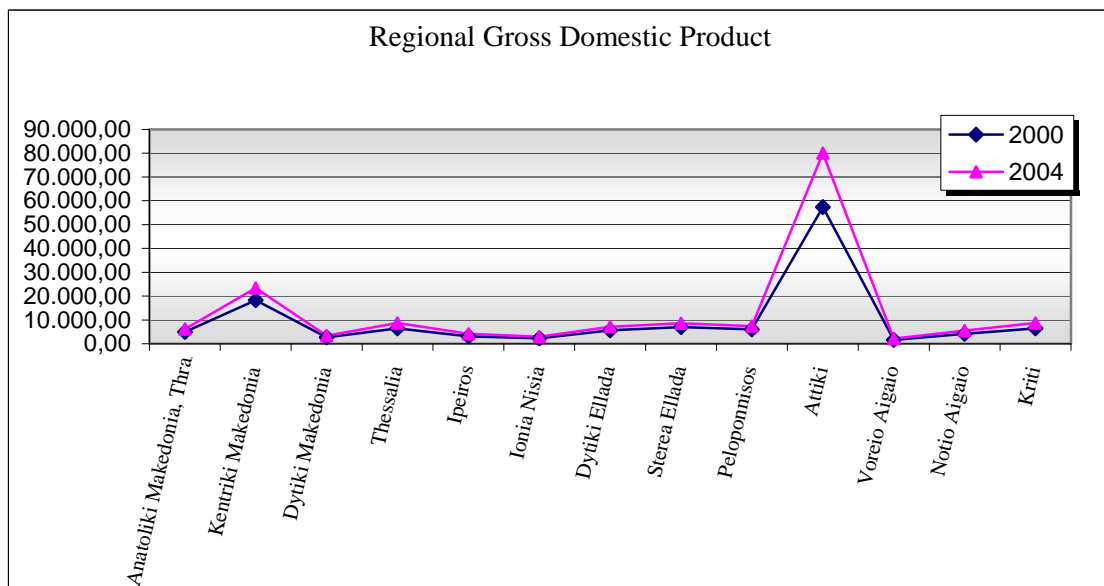
Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το Ελληνικό χωρικό πρότυπο δεν ξεφεύγει από το κλασικό πρότυπο δίπολου, δηλαδή χωρικό πρότυπο «Βορρά-Νότου» ή «κέντρου-περιφέρειας», όπως έχει ονομαστεί κατά καιρούς, που έχει παρατηρηθεί στην ΕΕ. Σύμφωνα με αυτό παρατηρείται συγκέντρωση δραστηριοτήτων στα μητροπολιτικά κέντρα των κρατών-μελών και στις περιφέρειες εκείνες που είχαν προδιαγραφές για να απορροφήσουν την ενίσχυση και να οδηγηθούν σε ανάπτυξη. Αντίστοιχα, οι αναπτυξιακά σε υστέρηση περιφέρειες αντιμετωπίζουν ακόμα μεγαλύτερα προβλήματα απόκλισης.

Στη συνέχεια θα εξάγουμε τα στοιχεία του ΑΕΠ για τα έτη 2000 και 2004 για να παρουσιάσουμε μια συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων. Εξετάζοντας τα αποτελέσματα του Διαγράμματος 14 παρατηρούμε πως σε δύο διαφορετικά έτη αναφοράς το ΑΕΠ των περιφερειών δεν παρουσιάζει δραματικές αλλαγές. Αντίστοιχα, παρατηρούμε πως μόνο στις περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας

παρατηρείται αύξηση, η εξήγηση της οποίας παρατέθηκε παραπάνω. Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε για την περιφέρεια Αττικής πως η αύξηση αυτή οφείλεται σε ένα μεγάλο ποσοστό και στα έργα υποδομής λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, που έλαβαν χώρα εκείνη την χρονιά.

Διάγραμμα 14

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

4.3. Ανάλυση και παρουσίαση Δημοσίων Δαπανών στον τομέα της εκπαίδευσης σαν ποσοστό του ΑΕΠ

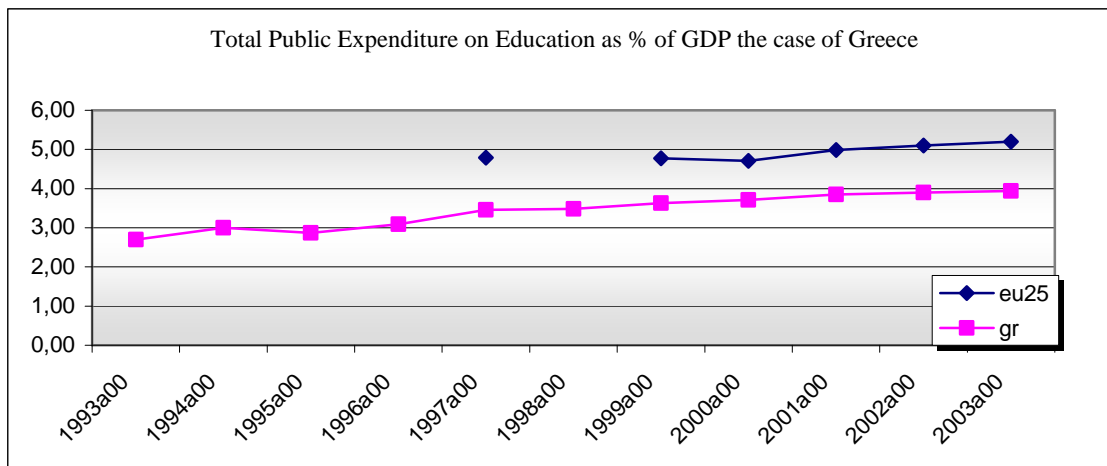
Ο στόχος που τέθηκε για την νέα προγραμματική περίοδο στη Στρατηγική της Λισσαβόνας είναι η μετάβαση σε μια νέα Κοινωνία της Γνώσης, όπου θα προωθηθεί η έρευνα και ανάπτυξη, η εκπαίδευση και η κινητικότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου. Εξαιτίας αυτού, θα προσπαθήσουμε παρακάτω να παρουσιάσουμε ποσοτικά τις κινήσεις που γίνονται από τα κράτη-μέλη προς αυτή την κατεύθυνση.

Αρχικά θα παρουσιάσουμε το ποσοστό των δαπανών που γίνονται στα κράτη μέλη για τον τομέα της εκπαίδευσης σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Ξεκινώντας θα παρουσιάσουμε την κατάσταση της Ελλάδας και θα συγκρίνουμε το ποσοστό των δαπανών σε εκπαίδευση με τον κοινοτικό μέσο όρο της ΕΕ25.

Εξετάζοντας το Διάγραμμα 15 παρατηρούμε πως οι Δημόσιες Δαπάνες της Ελλάδας σαν ποσοστό του ΑΕΠ ξεκινούν χαμηλότερα από το 3%, που είναι ο στόχος της Στρατηγικής της Λισσαβόνας για το 2010, αλλά σταδιακά αυξάνεται και φτάνει το 2003 κοντά στο 4%. Παρόλα αυτά είναι σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ25. Δεν πρέπει να παραληφθεί πως με την προσχώρηση των νέων κρατών-

μελών, με όλα τα αναπτυξιακά προβλήματα, τα οικονομικά μεγέθη της ΕΕ25, όπως το ΑΕΠ και οι δαπάνες, έχουν αλλοιωθεί σημαντικά από τα ποσοστά που παρουσίαζε η ΕΕ15.

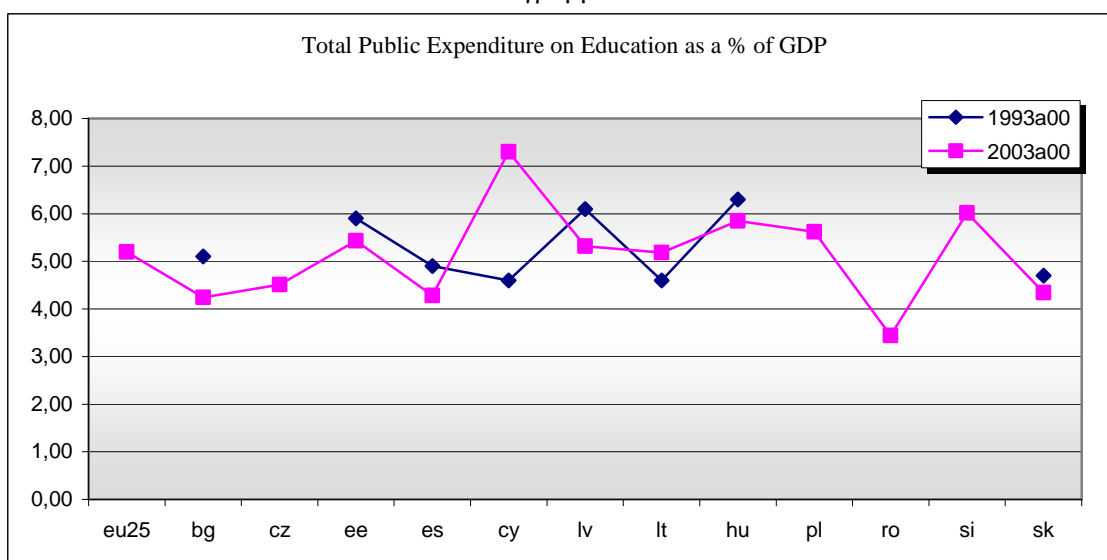
Διάγραμμα15

Πηγή:Ιδία Επεξεργασία

Στη συνέχεια θα κάνουμε μια προσπάθεια να παρουσιάσουμε τα αντίστοιχα μεγέθη των δέκα νέων κρατών-μελών και να τα σχολιάσουμε συγκριτικά με χρονολογίες αναφοράς τα έτη 1993 και 2003. Παρατηρούμε πως ενώ γενικά υπάρχει μια αύξηση των δαπανών σε εκπαίδευση, πολλές φορές θεαματική, παρατηρείται σε ορισμένες περιπτώσεις κάποια πτώση.

Διάγραμμα 16

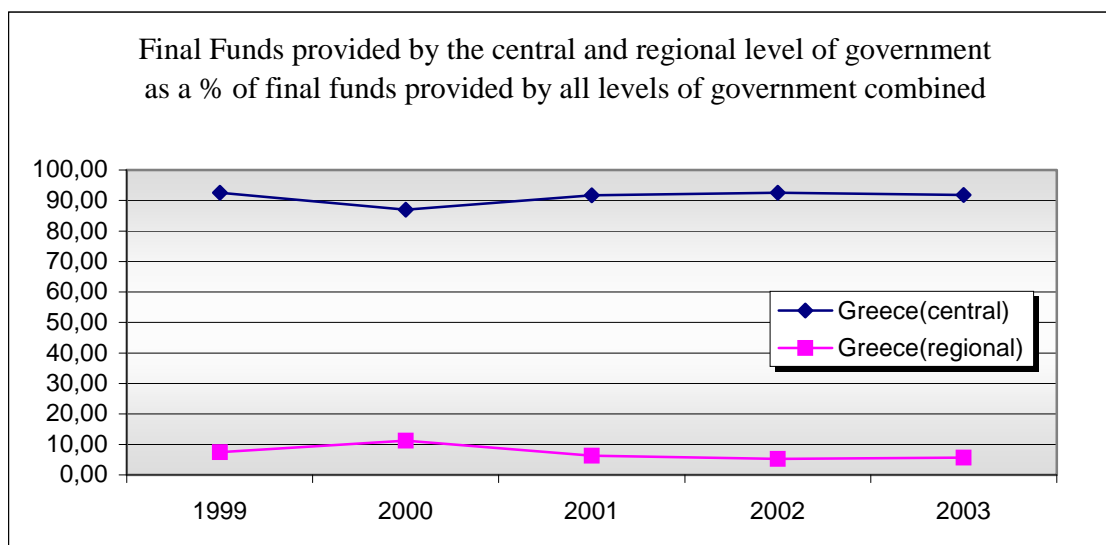
Πηγή:Ιδία Επεξεργασία

Έτσι, ενώ η Τσεχία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Σλοβενία παρουσιάζουν θεαματικά αποτελέσματα, έχοντας ξεκινήσει από μηδενική βάση, άλλες χώρες όπως για παράδειγμα η Εσθονία και η Λιθουανία παρουσιάζουν μικρή πτώση της τάξης του 0,3 έως 0,5%.

4.4. Δημόσιες Δαπάνες που παρέχονται στον τομέα της εκπαίδευσης

Οι δαπάνες που παρέχονται στον τομέα της εκπαίδευσης μπορούν να αξιολογηθούν και από το αν χρηματοδοτούνται από την κεντρική διοίκηση της κυβέρνησης ή αν ενισχύονται από περιφερειακούς κυβερνητικούς φορείς. Στην περίπτωση της Ελλάδας οι δαπάνες για την εκπαίδευση προέρχονται κυρίως από την κεντρική διοίκηση και ένα μικρό ποσοστό από περιφερειακούς φορείς. Από τους Πίνακες Α4 και Α5 εξάγουμε τα στοιχεία που αναφέρονται στην Ελλάδα από το 1999 έως το 2003

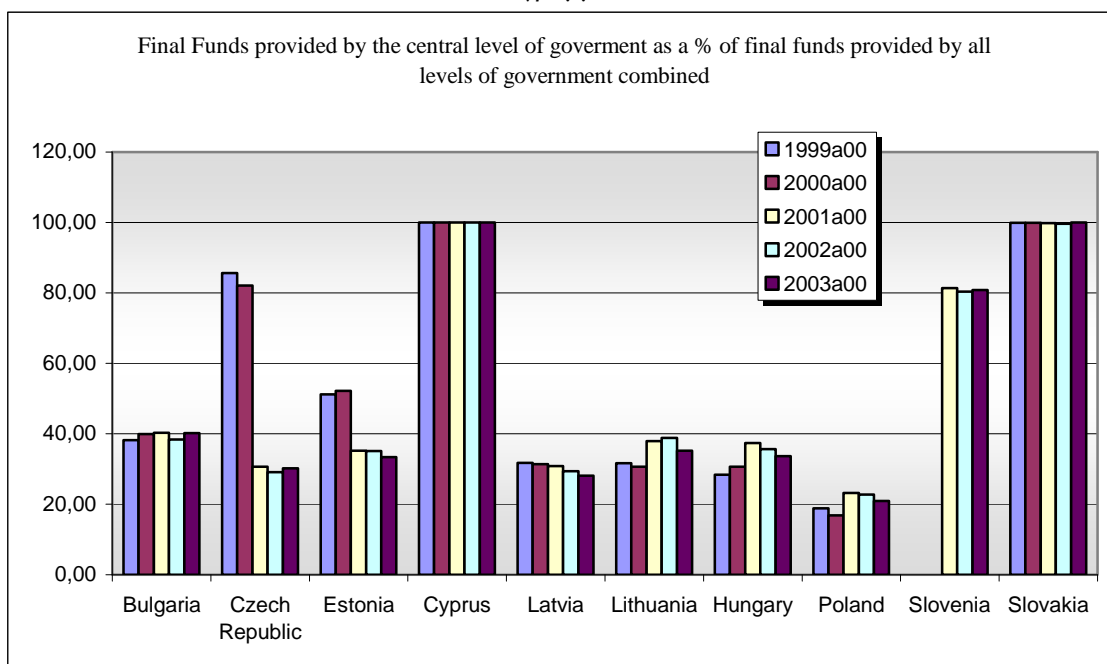
Διάγραμμα 17

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Αντίστοιχα, αν εξετάσουμε τους Πίνακες Α4 και Α5 με τα στοιχεία των νέων κρατών μελών θα διαπιστώσουμε πως σε περιφερειακό επίπεδο δεν παρατηρείται ιδιαίτερη χρηματοδότηση του τομέα της εκπαίδευσης και πως όλα ελέγχονται από το κεντρικό τμήμα της κυβέρνησης. Τα νέα κράτη-μέλη παραχωρούν αρκετά μικρά ποσοστά των δαπανών τους στον τομέα της εκπαίδευσης, χωρίς μεγάλες αποκλίσεις στα έτη που εξετάζουμε στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 18

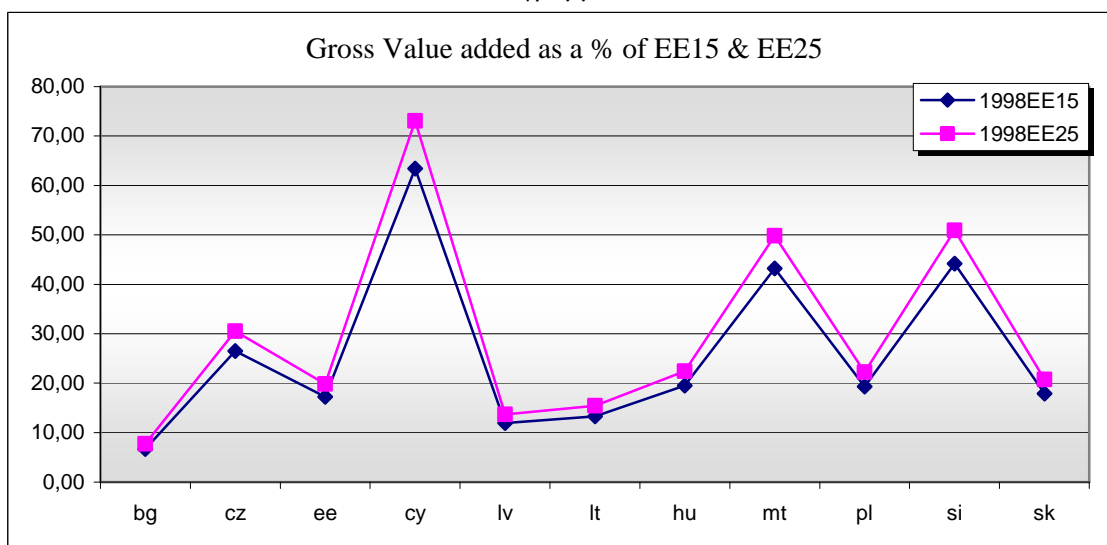

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

4.5. Προσέγγιση της Ανάπτυξης μέσω του δείκτη Gross Value Added (GVA)

Ένας άλλος τρόπος για να αποφανθούμε σχετικά με την αναπτυξιακή πορεία μιας χώρας είναι να εξετάσουμε την καθαρή προστιθέμενη αξία, ο οποίος είναι ο πλέον αποδεκτός τρόπος που έχει εισάγει η ΕΕ. Οι Πίνακες Α6 και Α7 παραθέτουν στοιχεία για την καθαρή προστιθέμενη αξία των κρατών μελών σε ποσοστό της ΕΕ15 και της ΕΕ25 αντίστοιχα, μετρημένο σε ευρώ ανά κάτοικο.

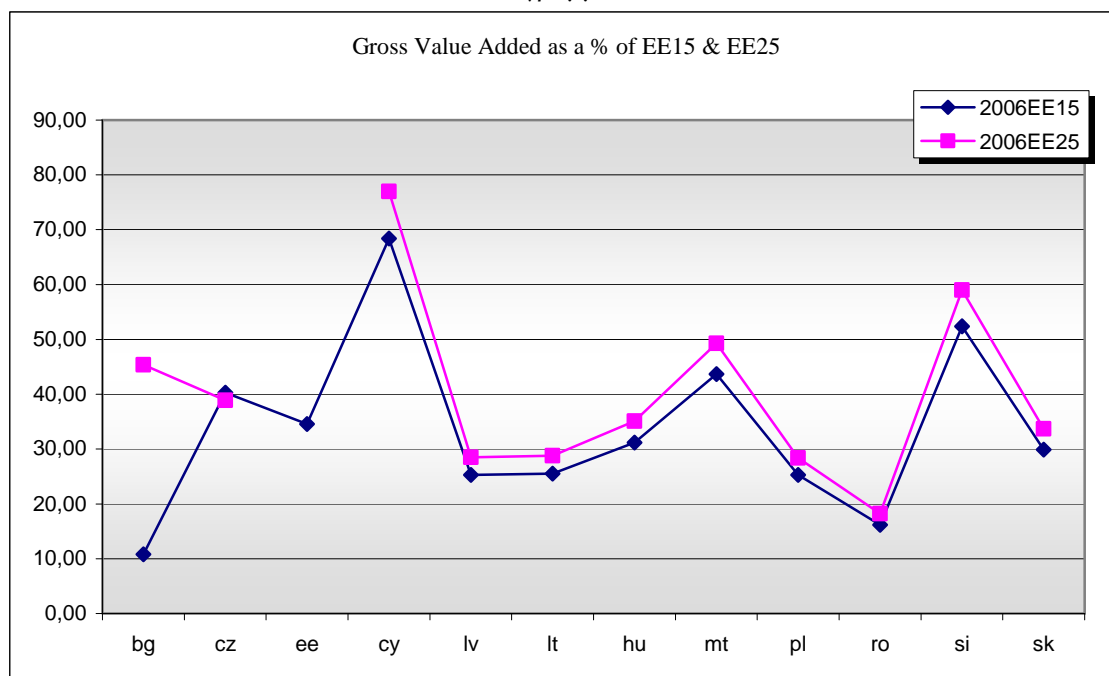
Διάγραμμα 19

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το Διάγραμμα 19 παρουσιάζει συγκριτικά την ανάπτυξη των νέων κρατών-μελών με έτος αναφοράς το 1998 σε σχέση με την ΕΕ15 και την ΕΕ25. Παρατηρούμε πως η αναπτυξιακή πορεία των νέων κρατών-μελών σαν ποσοστό της ΕΕ15 είναι σε χαμηλότερα επίπεδα από ότι σε σχέση με την ΕΕ25. Αυτό είναι λογικό καθώς, η ΕΕ15 περιλαμβάνει κράτη ανεπτυγμένα οπότε οι δείκτες της είναι αυξημένοι σε σχέση με τους αντίστοιχους δείκτες της ΕΕ25. Η προσχώρηση των νέων κρατών-μελών μείωσε τους οικονομικούς δείκτες, οπότε στο διάγραμμα, σε σύγκριση με την ΕΕ25 παρουσιάζεται ανάπτυξη.

Διάγραμμα 20

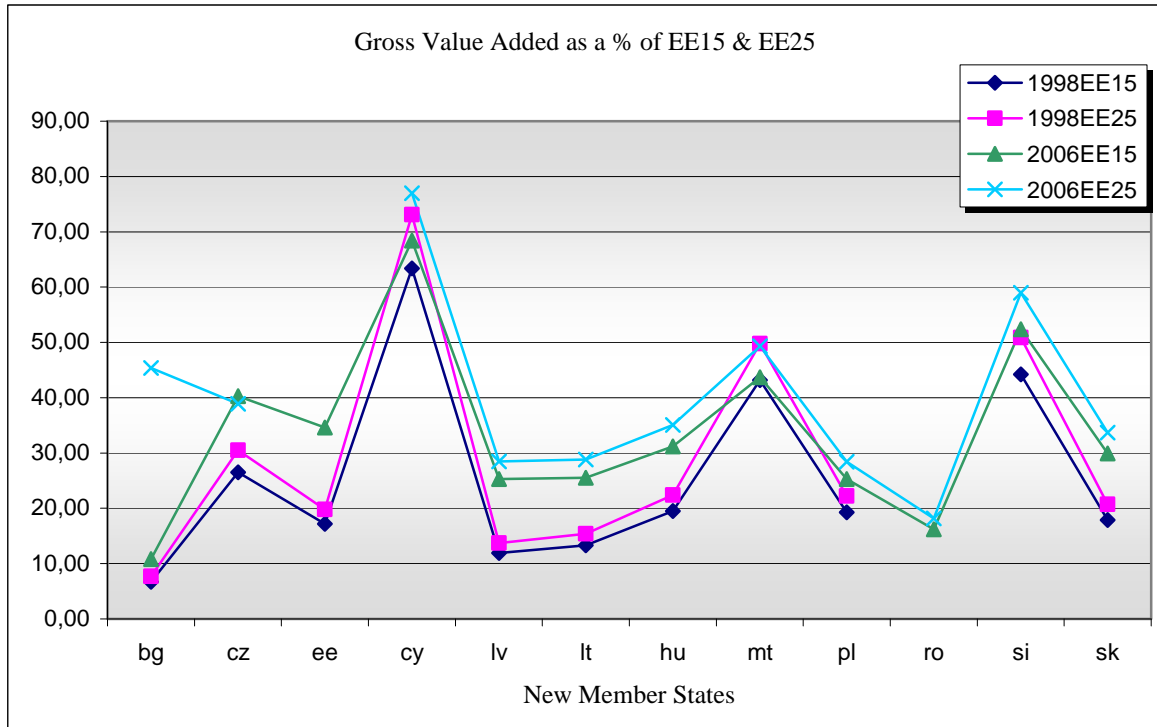

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Αντίστοιχα αποτελέσματα παρατηρούμε αν εφαρμόσουμε το ίδιο γράφημα, χρησιμοποιώντας όμως στοιχεία του έτους αναφοράς 2006. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε αν εξετάζαμε ένα συνολικό συγκριτικό διάγραμμα για να αξιολογήσουμε την αναπτυξιακή πορεία των νέων κρατών-μελών στο σύνολο τους τα έτη αναφοράς 1998 και 2006. Εξάγοντας αντίστοιχα στοιχεία από τους Πίνακες Α6 και Α7, δημιουργούμε το Διάγραμμα 21 που περιλαμβάνει όλες τις καμπύλες. Παρατηρούμε πως με εξαίρεση την Εσθονία, η οποία το 2006EE25 φαίνεται να παρουσιάζει μηδενική ανάπτυξη, τα

υπόλοιπα κράτη-μέλη βρίσκονται σε ρυθμό ανάπτυξης, όχι μόνο συγκρίνοντας τα σε σχέση με την ΕΕ15 και ΕΕ25 αλλά εξετάζοντας επίσης τα έτη αναφοράς τους δείγματος.

Διάγραμμα 21

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

4.6. CLUSTER ANALYSIS

Ο όρος Cluster Analysis περιλαμβάνει έναν αριθμό διαφορετικών αλγορίθμων και μεθόδων για να κατηγοριοποιήσουμε ομοειδή αντικείμενα σε αντίστοιχες ομάδες. Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές σε πολλές περιπτώσεις είναι πώς να οργανώσουν τις παρατηρήσεις έτσι ώστε να έχουν κάποιο νόημα. Με άλλα λόγια, η Cluster Analysis είναι ένα διερευνητικό εργαλείο το οποίο έχει σαν στόχο να ξεχωρίσει τα διαφορετικά αντικείμενα και να τα κατηγοριοποιήσει με τέτοιο τρόπο ώστε η συσχέτιση των δύο ομάδων να είναι μέγιστη αν ανήκουν στο ίδιο group και ελάχιστη σε αντίθετη περίπτωση. Για τους λόγους αυτούς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ομαδοποιήσουμε δεδομένα χωρίς όμως να εξηγεί τους λόγους της ομαδοποίησης αυτής.

4.6.1. k-means METHOD

Εάν θεωρήσουμε πως έχουμε κάποιες υποθέσεις για τον αριθμό των cluster που θα δημιουργηθούν ζητάμε από το στατιστικό πρόγραμμα που θα χρησιμοποιήσουμε να τα δημιουργήσει και να είναι όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά. Ο τύπος αυτής της ανάλυσης γίνεται με τη μέθοδο του k-means. Γενικά η μέθοδος αυτή θα παραθέσει ακριβώς k διαφορετικά cluster με όσο το δυνατόν πιο εμφανείς διαφορές. Δεν πρέπει να παραληφθεί πως ο βέλτιστος αριθμός cluster k που θα οδηγήσει στην καλύτερη ομαδοποίηση δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων αλλά πρέπει να βρεθεί από το πρόγραμμα.

Το πρόγραμμα ξεκινάει με k τυχαία clusters και μετακινεί στοιχεία έτσι ώστε στο τέλος να πετύχει 1) να ελαχιστοποιήσει την μεταβλητότητα μέσα στα cluster και 2) να μεγιστοποιήσει την μεταβλητότητα μεταξύ των cluster. Δηλαδή, η ομοιότητα θα εφαρμοστεί στο μέγιστο στα στοιχεία του ενός cluster ενώ στα υπόλοιπα cluster στο ελάχιστο.

Στην προσπάθεια να ερμηνεύσουμε τα αποτελέσματα του k-means, θα εξετάσουμε τους μέσους κάθε cluster για να δούμε πόσο ευδιάκριτα είναι τα k cluster που έχουν δημιουργηθεί. Σε μια ιδανική περίπτωση θα έχουμε πολύ διαφορετικούς μέσους για κάθε cluster.

4.6.2. Εφαρμογή της Cluster Analysis σε Επιλεγμένο Υπόδειγμα Α

Θα εφαρμόσουμε cluster analysis για να εξετάσουμε ομάδες χωρών με κοινά χαρακτηριστικά συσχετίζοντας την ανάπτυξη των κρατών-μελών, μετρημένα σε όρους ΑΕΠ, με τις δαπάνες που πραγματοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης. Τα στοιχεία

που θα χρησιμοποιήσουμε έχουν συλλεγεί από τη βάση δεδομένων της Eurostat¹. Το στατιστικό πακέτο που θα χρησιμοποιήσουμε για τη λήψη των αποτελεσμάτων θα είναι το SPSS15.0.

Οι μεταβλητές που θα χρησιμοποιήσουμε θα είναι GDP per capita in pps όπου EE25=100 και Δαπάνες per capita in pps όπου EE25=100 για τα έτη 1997-1998 και 2001-2002 & 2003. Το αρχείο με αυτές τις μεταβλητές εισάγεται στο πρόγραμμα SPSS και επιλέγεται η ανάλυση των δεδομένων με K-Means Cluster Analysis. Χρησιμοποιήθηκε αναγωγική μέθοδος για να εκτιμηθούν οι δαπάνες όταν τα δεδομένα δεν ήταν διαθέσιμα. Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν τρεις χώρες και συγκεκριμένα το Βέλγιο, τη Γερμανία και τη Σλοβενία για τις χρονιές 1997 και 1998.

Ξεκινώντας θα χρησιμοποιήσουμε την επιλογή Analyze, ενώ στη συνέχεια την επιλογή Classify. Στο παράθυρο διαλόγου που προκύπτει στο Variables εισάγονται οι μεταβλητές GDPpc και EXPpc για τα έτη που εξετάζονται ενώ στο Label Cases by εισάγεται η μεταβλητή geo που περιλαμβάνει τα κράτη-μέλη. Στη συνέχεια επιλέγεται η μέθοδος Iterate and Classify όπου ορίζεται ένας μέγιστος αριθμός δοκιμών μέχρι να επιτευχθεί η δημιουργία των clusters.

Το πρόγραμμα στην εξαγωγή των αποτελεσμάτων μας παρέχει ένα πίνακα Iteration History που μας ενημερώνει για το πόσες δοκιμές έγιναν μέχρι να καταλήξει το πρόγραμμα στη βέλτιστη επιλογή cluster. Ακολουθεί ο πίνακας cluster membership, ο οποίος παρουσιάζει ποιες μεταβλητές ανήκουν στα επιλεγμένα cluster δίνοντας τους τιμές 1,2,3 κλπ ανάλογα με τα clusters.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τα Final Cluster Centers, δηλαδή τα τελευταία αποτελέσματα και τους τελικούς μέσους όρους των μεταβλητών. Ακολουθεί ο πίνακας Distances Between Final Cluster Centers, ο οποίος παρουσιάζει την απόσταση μεταξύ των clusters. Κλείνοντας την ανάλυση των αποτελεσμάτων έχουμε τον πίνακα Number of cases in each Cluster, όπου αναφέρει ποσοτικά πόσες μεταβλητές είναι σε κάθε cluster και πόσες από αυτές δεν έχουν ληφθεί υπόψη στο δείγμα.

Η ανάλυση θα ξεκινήσει με τη χρήση των μεταβλητών GDP97 & EXP97 και θα επιλεγεί δημιουργία 3 clusters. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιήσει 100 Iteration μέχρι να βρει τη βέλτιστη κατάταξη των στοιχείων σε ομάδες. Στην προκειμένη περίπτωση πραγματοποιήθηκαν 5 Iteration. Τα clusters περιλαμβάνουν 10, 8 και 6 χώρες αντίστοιχα.

¹http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL

Διάγραμμα 22: Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	10,000
	2	8,000
	3	6,000
Valid		24,000
Missing		,000

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα τελικά κέντρα των clusters όπως αυτά παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 23 δείχνουν πως συσχετίζονται οι ομάδες των χωρών που δημιουργούνται με την ΕΕ25. Οπότε, η πρώτη ομάδα βρίσκεται στο μέσο όρο της ΕΕ25 με ΑΕΠ και Δαπάνες στον τομέα της εκπαίδευσης περίπου στο 100. Η δεύτερη ομάδα βρίσκεται στα μισά της ΕΕ25 με δοθείσες τιμές γύρω στο 50, περιλαμβάνοντας τα φτωχότερα κράτη-μέλη και τέλος η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τις ανεπτυγμένες περιοχές, αφού παρουσιάζει τιμές μεγαλύτερες του μέσου όρου.

Διάγραμμα 23: Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
GDP97	96,8	48,8	117,5
EXP97	96,1	45,5	154,4

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι χώρες που περιλαμβάνονται στα 3 clusters εξάγονται από το Διάγραμμα 24 και είναι για το cluster1 η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κύπρος, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, η Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το cluster2 περιλαμβάνει τις Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία. Τέλος το cluster3 περιλαμβάνει το Βέλγιο, τη Δανία, τη Γαλλία, την Αυστρία, τη Φιλανδία και τη Σουηδία.

Τα αποτελέσματα όπως παρουσιάζονται από την ανάλυση ερμηνεύονται πλήρως αφού οι χώρες της τρίτης ομάδας είναι οι ανεπτυγμένες χώρες, οι χώρες της δεύτερης ομάδας είναι τα νέα κράτη-μέλη που υπολείπονται των υπολοίπων χωρών, ειδικά σε μια χρονολογία όπως το 1997 και τέλος η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τα ανεπτυγμένα κράτη-μέλη τα οποία βρίσκονται περίπου στο μέσο όρο(μο) της ΕΕ25.

Διάγραμμα 24: Cluster Membership

Case Number	Countries	Cluster	Distance
1	Belgium	3	25,388
2	Czech Republic	2	25,509
3	Denmark	3	44,454
4	Germany (including ex-GDR from 1991)	1	21,602
5	Estonia	2	10,919
6	Ireland	1	24,254
7	Greece	2	22,558
8	Spain	1	20,232
9	France	3	19,205
10	Italy	1	19,227
11	Cyprus	1	17,557
12	Latvia	2	19,793
13	Lithuania	2	13,098
14	Hungary	2	1,351
15	Malta	1	26,303
16	Netherlands	1	30,853
17	Austria	3	11,088
18	Poland	2	4,922
19	Portugal	1	24,192
20	Slovenia	1	27,325
21	Slovakia	2	1,880
22	Finland	3	14,207
23	Sweden	3	20,966
24	United Kingdom	1	17,665

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Παρατηρούμε πως χώρες όπως η Γερμανία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισπανία αλλά και η Κύπρος συμβαδίζουν, ενώ αντίστοιχα η Ελλάδα βρίσκεται στην ομάδα με τις μη ανεπτυγμένες χώρες, αφού το 1997 βρίσκεται στο 71% του μο. Αντίστοιχα η Τσεχία, παρουσιάζεται ως το πιο ανεπτυγμένο από τα νέα κράτη-μέλη αφού πλησιάζει το 70% του κοινοτικού μέσου όρου σε όρους ΑΕΠ.

Η ανάλυση θα συνεχιστεί με τη χρήση των μεταβλητών GDP98 & EXP98 και θα επιλεγεί δημιουργία 3 clusters. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιήσει 3 Iteration ενώ τα clusters περιλαμβάνουν 13, 9 και 2 χώρες αντίστοιχα.

Διάγραμμα 25: Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	13,000
	2	9,000
	3	2,000
Valid		24,000
Missing		,000

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα τελικά κέντρα των clusters όπως αυτά παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 26 δείχνουν πως συσχετίζονται οι ομάδες των χωρών που δημιουργούνται με την ΕΕ25. Οπότε, η πρώτη ομάδα βρίσκεται λίγο πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ25 με ΑΕΠ και Δαπάνες στον τομέα της εκπαίδευσης πάνω από 100. Η δεύτερη ομάδα βρίσκεται στα μισά της ΕΕ25 με δοθείσες τιμές γύρω στο 50, περιλαμβάνοντας τα φτωχότερα κράτη-μέλη και τέλος η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τις ανεπτυγμένες περιοχές, αφού παρουσιάζει τιμές μεγαλύτερες του μέσου όρου σε όρους ΑΕΠ αλλά κυρίως σε όρους δαπανών.

Διάγραμμα26:Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
GDP98	105,2	52,4	119,0
EXP98	111,1	49,7	190,9

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι χώρες που περιλαμβάνονται στα 3 clusters εξάγονται από το Διάγραμμα 27 και είναι για το cluster1 το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Κύπρος, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία, η Φιλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το cluster2 περιλαμβάνει τις Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία και Σλοβακία. Τέλος το cluster3 περιλαμβάνει, τη Δανία και τη Σουηδία.

Τα έτη 1997 και 1998 παρουσιάζουν μια διαφοροποίηση αφού οι ομάδες των χωρών αλλάζουν. Στην τρίτη ομάδα παραμένουν η Σουηδία και η Δανία με εξαιρετικά αποτελέσματα, αφού παρουσιάζουν σχεδόν τις διπλάσιες δαπάνες σε εκπαίδευση από το μο της ΕΕ. Η δεύτερη ομάδα παραμένει σχεδόν ως είχε αφού η μόνη διαφορά είναι η εισοδος της Μάλτας. Αντίθετα η πρώτη ομάδα δέχεται νέες χώρες όπως τη Γαλλία, την Αυστρία, το Βέλγιο και τη Φιλανδία.

Διάγραμμα 27: Cluster Membership

Case Number	Countries	Cluster	Distance
1	Belgium	1	22,962
2	Czech Republic	2	14,788
3	Denmark	3	15,954
4	Germany (including ex-GDR from 1991)	1	11,722
5	Estonia	2	13,731
6	Ireland	1	12,056
7	Greece	2	18,558
8	Spain	1	35,901
9	France	1	24,492
10	Italy	1	10,576
11	Cyprus	1	29,688
12	Latvia	2	20,022
13	Lithuania	2	13,968
14	Hungary	2	3,320
15	Malta	2	35,990
16	Netherlands	1	17,421
17	Austria	1	37,023
18	Poland	2	7,741
19	Portugal	1	38,266
20	Slovenia	1	37,851
21	Slovakia	2	8,282
22	Finland	1	31,530
23	Sweden	3	15,954
24	United Kingdom	1	10,500

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Η ανάλυση θα συνεχιστεί με τη χρήση των μεταβλητών GDP01 & EXP01 και θα επιλεγεί δημιουργία 3 clusters. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιήσει 2 Iteration ενώ τα clusters περιλαμβάνουν 13, 9 και 2 χώρες αντίστοιχα.

Διάγραμμα 28: Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	13,000
	2	9,000
	3	2,000
Valid		24,000
Missing		,000

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα τελικά κέντρα των clusters όπως αυτά παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 29 δείχνουν πως συσχετίζονται οι ομάδες των χωρών που δημιουργούνται με την ΕΕ25. Η πρώτη ομάδα συνεχίζει να βρίσκεται λίγο πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ25 με ΑΕΠ και Δαπάνες στον τομέα της εκπαίδευσης γύρω στο 110. Η δεύτερη ομάδα βρίσκεται στα μισά της ΕΕ25 με δοθείσες τιμές γύρω στο 52, περιλαμβάνοντας τα φτωχότερα κράτη-μέλη και τέλος η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τις ανεπτυγμένες περιοχές, αφού παρουσιάζει τιμές μεγαλύτερες του μέσου όρου σε όρους ΑΕΠ αλλά κυρίως σε όρους δαπανών.

Διάγραμμα 29:Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
GDP01	106,8	54,0	120,0
EXP01	112,7	51,0	189,9

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι χώρες που περιλαμβάνονται στα 3 clusters εξάγονται από το Διάγραμμα 30 και είναι για το cluster1 το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Κύπρος, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία, η Φιλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το cluster2 περιλαμβάνει τις Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία και Σλοβακία. Τέλος το cluster3 περιλαμβάνει, τη Δανία και τη Σουηδία.

Το έτος 2001 παρατηρούμε πως τα αποτελέσματα παραμένουν ως έχουν. Οι διαφοροποιήσεις είναι ελάχιστες. Οι τρεις ομάδες παραμένουν αυτούσιες ενώ μικρο-διαφορές παρατηρούνται στα ποσοστά του ΑΕΠ και των δαπανών.

Διάγραμμα 30:Cluster Membership

Case Number	Countries	Cluster	Distance
1	Belgium	1	30,516
2	Czech Republic	2	12,345
3	Denmark	3	22,610
4	Germany (including ex-GDR from 1991)	1	13,886
5	Estonia	2	11,007

6	Ireland	1	21,224
7	Greece	2	19,837
8	Spain	1	35,716
9	France	1	17,050
10	Italy	1	6,187
11	Cyprus	1	25,633
12	Latvia	2	19,282
13	Lithuania	2	14,455
14	Hungary	2	6,798
15	Malta	2	25,242
16	Netherlan ds	1	22,400
17	Austria	1	31,204
18	Poland	2	8,040
19	Portugal	1	35,043
20	Slovenia	1	35,483
21	Slovakia	2	13,000
22	Finland	1	28,757
23	Sweden	3	22,610
24	United Kingdom	1	11,507

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Στη συνέχεια θα χρησιμοποιήσουμε τις μεταβλητές GDP02 & EXP02 και θα επιλεγεί δημιουργία 4 clusters. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιήσει 5 Iteration ενώ τα clusters περιλαμβάνουν 7, 9, 2 και 6 χώρες αντίστοιχα.

Διάγραμμα 31: Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	7,000
	2	9,000
	3	2,000
	4	6,000
Valid		24,000
Missing		,000

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα τελικά κέντρα των clusters όπως αυτά παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 32 δείχνουν πως συσχετίζονται οι ομάδες των χωρών που δημιουργούνται με την ΕΕ25. Η πρώτη ομάδα συνεχίζει να βρίσκεται λίγο πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ25 με ΑΕΠ και Δαπάνες στον τομέα της εκπαίδευσης γύρω στο 123. Η δεύτερη ομάδα βρίσκεται στα μισά της ΕΕ25 με δοθείσες τιμές γύρω στο 54, περιλαμβάνοντας τα φτωχότερα κράτη-μέλη, η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τις ανεπτυγμένες περιοχές, αφού παρουσιάζει τιμές μεγαλύτερες του μέσου όρου σε όρους ΑΕΠ αλλά κυρίως σε όρους δαπανών, που

πλησιάζουν το 186% του κοινοτικού μέσου όρου και τέλος η τελευταία, τέταρτη, ομάδα βρίσκεται περίπου στο μισό της Ένωσης.

Διάγραμμα 32: Final Cluster Centers

	Cluster			
	1	2	3	4
GDP02	119,7	56,1	117,5	91,8
EXP02	126,7	53,2	185,9	93,8

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι χώρες που περιλαμβάνονται στα 4 clusters εξάγονται από το Διάγραμμα 33 και είναι για το cluster1 το Βέλγιο, η Ιρλανδία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Φιλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το cluster2 περιλαμβάνει τις Τσεχία, Εσθονία, Ελλάδα, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία και Σλοβακία. Το cluster3 περιλαμβάνει τη Δανία και τη Σουηδία ενώ το cluster4 τη Γερμανία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Κύπρο, την Πορτογαλία και τη Σλοβενία.

Διάγραμμα 33: Cluster Membership

Case Number	Countries	Cluster	Distance
1	Belgium	1	14,970
2	Czech Republic	2	12,673
3	Denmark	3	16,281
4	Germany (including ex-GDR from 1991)	4	18,386
5	Estonia	2	9,535
6	Ireland	1	18,723
7	Greece	2	21,758
8	Spain	4	13,883
9	France	1	8,525
10	Italy	4	19,289
11	Cyprus	4	16,119
12	Latvia	2	19,724
13	Lithuania	2	15,008
14	Hungary	2	9,442
15	Malta	2	23,327
16	Netherlands	1	8,478
17	Austria	1	7,477
18	Poland	2	10,806
19	Portugal	4	14,579

20	Slovenia	4	17,910
21	Slovakia	2	11,330
22	Finland	1	14,272
23	Sweden	3	16,281
24	United Kingdom	1	12,017

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το έτος 2002 παρατηρούνται αλλαγές στην δημιουργία ομάδων. Τα αποτελέσματα που εξάγονται για 4 clusters είναι καλύτερα από ότι για 3. Η δεύτερη ομάδα διατηρείται στα ίδια επίπεδα αφού οι χώρες σε πλειοψηφία παραμένουν ίδιες. Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται τα φτωχά κράτη-μέλη με μο γύρω στο 55% της ΕΕ25. Η τρίτη ομάδα επίσης παραμένει με τη Σουηδία και τη Δανία να εμφανίζουν τα από καλύτερα αποτελέσματα σε ΑΕΠ αλλά κυρίως σε δαπάνες. Στη συνέχεια η πρώτη ομάδα που παραδοσιακά συγκέντρωνε τις ανεπτυγμένες χώρες, διασπάται σε δύο τμήματα. Το cluster1 περιλαμβάνει τις πιο ανεπτυγμένες από τις παραδοσιακές χώρες της ΕΕ15, με ΑΕΠ 120% και δαπάνες 126%, ενώ το cluster4 περιλαμβάνει τις λιγότερο ανεπτυγμένες από τις χώρες της ΕΕ15 με ΑΕΠ στο 92% και δαπάνες στο 94%.

Τέλος θα χρησιμοποιήσουμε τις μεταβλητές GDP03 & EXP03 και θα επιλεγεί δημιουργία 4 clusters. Το πρόγραμμα θα πραγματοποιήσει 3 Iteration ενώ τα clusters περιλαμβάνουν 10, 5, 2 και 7 χώρες αντίστοιχα.

Διάγραμμα 34: Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	10,000
	2	5,000
	3	2,000
	4	7,000
Valid		24,000
Missing		,000

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Τα τελικά κέντρα των clusters όπως αυτά παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 35 δείχνουν πως συσχετίζονται οι ομάδες των χωρών που δημιουργούνται με την ΕΕ25. Η πρώτη ομάδα συνεχίζει να βρίσκεται πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ25 με ΑΕΠ και Δαπάνες στον τομέα της εκπαίδευσης γύρω στο 115%. Η δεύτερη ομάδα βρίσκεται στα μισά της ΕΕ25 με δοθείσες τιμές γύρω στο 47%, περιλαμβάνοντας τα φτωχότερα κράτη-μέλη, η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει τις ανεπτυγμένες περιοχές, αφού παρουσιάζει τιμές μεγαλύτερες του μέσου όρου σε όρους ΑΕΠ με 117% αλλά κυρίως σε όρους

δαπανών, που πλησιάζουν το 180% του κοινοτικού μέσου όρου και τέλος η τελευταία, τέταρτη, ομάδα βρίσκεται χαμηλότερα από το μο της Ένωσης με ΑΕΠ στο 77% και δαπάνες στο 73%.

Διάγραμμα 35: Final Cluster Centers

	Cluster			
	1	2	3	4
GDP03	113,5	47,8	117,0	76,6
EXP03	120,1	47,6	179,4	72,8

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι χώρες που περιλαμβάνονται στα 4 clusters εξάγονται από το Διάγραμμα 36 και είναι για το cluster1 το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Κύπρος, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Φιλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το cluster2 περιλαμβάνει τις Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία και Σλοβακία. Το cluster3 περιλαμβάνει τη Δανία και τη Σουηδία ενώ το cluster4 την Ισπανία, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία, την Τσεχία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία και τη Μάλτα.

Διάγραμμα 36: Cluster Membership

Case Number	Countries	Cluster	Distance
1	Belgium	1	19,972
2	Czech Republic	4	12,624
3	Denmark	3	12,857
4	Germany (including ex-GDR from 1991)	1	17,963
5	Estonia	2	6,906
6	Ireland	1	21,101
7	Greece	4	12,123
8	Spain	4	21,821
9	France	1	6,929
10	Italy	1	23,717
11	Cyprus	1	28,534
12	Latvia	2	8,609
13	Lithuania	2	1,050
14	Hungary	4	16,135
15	Malta	4	4,168
16	Netherlands	1	10,568
17	Austria	1	14,534
18	Poland	2	3,318
19	Portugal	4	6,964

20	Slovenia	4	17,177
21	Slovakia	2	6,202
22	Finland	1	15,278
23	Sweden	3	12,857
24	United Kingdom	1	5,061

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Το έτος 2003 υπάρχει διαφορά στην ομαδοποίηση, αφού δημιουργούνται 4 clusters αλλά με αλλαγμένη συγκέντρωση. Εκτός από το cluster3 που σε όλη τη διάρκεια της ανάλυσης περιλαμβάνει τη Σουηδία και τη Δανία με εξαιρετικά υψηλό μο, το cluster1 τις χώρες του Σκληρού Πυρήνα της ΕΕ15 με μο σε όρους ΑΕΠ 114% και 120% σε δαπάνες, ποσοστά ιδιαίτερα ικανοποιητικά αλλά αρκετά χαμηλότερα από το cluster3. Τέλος, τα άλλα δύο clusters που δημιουργούνται περιλαμβάνουν τα κράτη της Διεύρυνσης και ορισμένα από τα κράτη της Συνοχής, τα λιγότερο ανεπτυγμένα. Διαχωρίζονται στο cluster2 που περιέχει τα πιο φτωχά και στο cluster4 που περιέχει τα πιο ανεπτυγμένα αλλά που υστερούν αρκετά από τον κοινοτικό μο.

Παρακάτω θα παραθέσουμε συγκριτική ανάλυση των μο των clusters στο σύνολο των χρονολογιών. Αρχικά για το έτος 1997 εξάγουμε τα αποτελέσματα από το Διάγραμμα 23, ενώ για το έτος 1998 από το Διάγραμμα 26 και τέλος για το έτος 2001 από το Διάγραμμα 30.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το τοπίο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα αλλάζει διαρκώς, καθώς το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα συνεχώς διευρύνεται. Νέες χώρες με διαφορετική διάρθρωση, διαφορετικές δομές, διαφορετικά ήθη και έθιμα πλαισιώνουν το τοπίο, δημιουργώντας νέα δεδομένα. Τα κράτη της Διεύρυνσης έχουν πολλά κοινά και δίνουν νέο χρώμα στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα αλλά έχουν παράλληλα μεγάλη ανάγκη για ανάπτυξη καθώς είναι πολύ πίσω από τον Κοινοτικό μέσο όρο.

Ελπίδα προς αυτή την κατεύθυνση έδωσε η Στρατηγική της Λισσαβόνας καθώς δημιουργεί νέες προοπτικές. Το 2000 τα κράτη-μέλη δεσμεύτηκαν να μετατρέψουν την ΕΕ στην πιο δυναμική και ανταγωνιστική κοινωνία της γνώσης σε ένα κόσμο ικανό για βιώσιμη ανάπτυξη με περισσότερες ευκαιρίες για απασχόληση, κοινωνική συνοχή και προστασία του περιβάλλοντος.

Η νέα πρόκληση που δημιουργήθηκε στην Κοινότητα, περιλαμβάνει την σύγκλιση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, ειδικά μετά τη διεύρυνση, την τεχνολογική εξέλιξη, τη δημιουργία της κοινωνίας της γνώσης, τον έλεγχο του αθέμιτου ανταγωνισμού που δημιουργήθηκε στις αγορές λόγω της παγκοσμιοποίησης, χωρίς να παραληφθούν τα κοινωνικά προβλήματα που μαστίζουν τη "Γηραιά Ήπειρο", όπως το δημογραφικό πρόβλημα και η αυξανόμενη μετανάστευση.

Το οικονομικό σύστημα της ΕΕ και οι πολιτικές που εφαρμόζονται είναι πολύπλοκες και συνδυάζουν όχι μόνο ποικιλία στα όργανα άσκησης πολιτικών αλλά και στα επίπεδα που εστιάζουν οι πολιτικές, τα οποία μπορεί να είναι είτε τοπικά, είτε εθνικά, είτε υπερεθνικά, ενώ, οι πολιτικές εφαρμόζονται σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Οι πολιτικές που εφαρμόζονται μέσω των διαρθρωτικών ταμείων επικεντρώνονται πλέον σε θεματικές προτεραιότητες, στο πλαίσιο των τριών νέων στόχων της περιφερειακής πολιτικής.

Τα αποτελέσματα των πολιτικών μακροχρόνια και βραχυχρόνια γίνονται αντικείμενο έντονης κριτικής καθώς ορισμένους τους ικανοποιούν και άλλους τους απογοητεύουν. Οι οπαδοί των πολιτικών της Κοινότητας θεωρούν πως ανάπτυξη έχει επιτευχθεί και πως τα κράτη-μέλη βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο, αφού παρατηρείται αύξηση του ΑΕΠ. Στον αντίποδα οι πολέμιοι αντικρούουν λέγοντας πως μπορεί να παρατηρείται αύξηση των οικονομικών δεικτών αλλά αυτό δεν οδηγεί σε ευημερία καθώς το επίπεδο παρατήρησης είναι NUTS1. Σε NUTS2 επίπεδο τα

αποτελέσματα διαφέρουν καθώς οι πολιτικές δεν είναι επικεντρωμένες στις ανάγκες των περιφερειών.

Η Στρατηγική της Λισσαβόνας έδωσε ελπιδοφόρα μηνύματα καθώς ενισχύει νέους τομείς και προωθεί την ανάπτυξη στοχεύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο, που είναι και ο ουσιαστικός παράγοντας της Κοινότητας. Η δημιουργία της Κοινωνίας της Γνώσης, με επενδύσεις και δαπάνες, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και της ανάπτυξης, με την προώθηση της κινητικότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου, με τη δια βίου μάθηση, την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος, διευρύνει τους ορίζοντες και δημιουργεί προοπτικές για τη χρηματοδότηση και ανάπτυξη νέων στόχων.

Παρά τις αντιρρήσεις και τις διαφωνίες σχετικά με τις πολιτικές της Κοινότητας, όλοι οι αναλυτές συμφωνούν πως η Στρατηγική της Λισσαβόνας είναι η κατάλληλη Στρατηγική για την Ένωση αλλά η εφαρμογή της δεν δίνει τα αναμενόμενα αποτελέσματα ακόμα σε επίπεδο NUTS2. Οι περιφέρειες έχουν ανάγκη από υποδομές για να απορροφήσουν τις χρηματοδοτήσεις, να μην σπαταλήσουν πόρους και έτσι να αποκτήσουν συγκριτικά πλεονεκτήματα ώστε να αναπτυχθούν.

Η Ένωση φαίνεται να συνεχίζει την ίδια πολιτική, η οποία αν και θεωρείται πως μακροχρόνια θα αποδώσει προς όφελος όλων των κρατών, βραχυχρόνια δε φαίνεται να επαρκεί. Τα κράτη-μέλη της ΕΕ15 ανησυχούν πως με τα κράτη της διεύρυνσης το σκηνικό στην Κοινότητα θα αλλάξει ενάντια στα συμφέροντά τους.

Τα κράτη της Διεύρυνσης, εκτός από πολυμορφία στο Ευρωπαϊκό σκηνικό, άλλαξαν τα οικονομικά δεδομένα της Ένωσης. Ο εξαιρετικά χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης τους μείωσε αισθητά το μέσο όρο με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ανακατατάξεις των κρατών-μελών σε σχέση με το μέσο όρο της Κοινότητας. Εξαιτίας αυτού δημιουργήθηκε το πρόβλημα του στατιστικού αντίκτυπου, το οποίο, παρά τα μέτρα που πήρε για την αντιμετώπιση του η ΕΕ, όξυνε την ανησυχία των μελών της. Η δημιουργία δίπολου «Ανατολής-Δύσης» είναι ο νέος φόβος των κατοίκων, ειδικά εκείνων των κρατών που βρίσκονται στα όρια των επιλέξιμων περιοχών.

Όσον αφορά τον Ελλαδικό χώρο, το σκηνικό δεν φαίνεται να αλλάζει. Η νέα προγραμματική περίοδος προχωράει με αργούς ρυθμούς, αφού η ελληνική πραγματικότητα δεν φαίνεται να έχει τις δυνατότητες να απορροφήσει τα κονδύλια. Αν και ανήκει στις χώρες της Συνοχής, αναπτυξιακά βρίσκεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο, αφού δεν παρουσιάζει την ίδια ωριμότητα με την ΕΕ15.

Με την εγκαθίδρυση του ενιαίου νομίσματος και της ενιαίας αγοράς η Κοινότητα δημιούργησε μηχανισμούς συνολικού ελέγχου της οικονομίας. Εξαιτίας των επιβεβλημένων ανώτατων ορίων του 3% σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει περιθώριο ελιγμού και άσκησης πολιτικής. Για το λόγο αυτό θα έπρεπε να δημιουργηθούν αναδιανεμητικοί μηχανισμοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφού σε εθνικό είναι αδύνατη η άσκηση δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Επιτακτική είναι η μετατόπιση του στόχου και των πολιτικών από NUTS1 σε NUTS2. Μέχρι στιγμής έχει παρατηρηθεί πως το μέγεθος της ενίσχυσης έχει δοθεί σε μητροπολιτικές περιφέρειες και σε μεγάλες περιφέρειες που είχαν περιθώρια ανάπτυξης και αξιοποίησης των χρηματοδοτήσεων με αποτέλεσμα να αποκλίνουν με τις υπόλοιπες υποανάπτυκτες περιφέρειες. Ο στόχος πρέπει να μετατοπιστεί σε συγκεκριμένα προγράμματα που θα βοηθήσουν τις περιφέρειες εκείνες να συγκλίνουν με το κοινοτικό μέσο όρο. Για να επιτευχθεί αυτό πρέπει οι πολιτικές να ασκηθούν παράλληλα από περιφερειακούς και εθνικούς φορείς σε άρρηκτη συνεργασία για να προσεγγιστεί το πρόβλημα ολοκληρωμένα.

Ο τομέας της εκπαίδευσης και αντίστοιχα της έρευνας και ανάπτυξης έρχεται δυναμικά στο προσκήνιο και όπως παρουσιάστηκε είναι άρρηκτα συνυφασμένος με την ανάπτυξη και τη σύγκλιση. Η αναμόρφωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, η ελευθερία της κινητικότητας του και η δια βίου μάθηση εξασφαλίζουν μια Ευρώπη έτοιμη να δεχτεί κάθε αλλαγή και καινοτομία και να την εκμεταλλευτεί προς όφελός της για να οδηγηθεί σε ανάπτυξη.

Το όνειρο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης θα μπορούσε να μεταφραστεί σε δυναμικές και αυτόνομες περιφέρειες με συγκριτικά πλεονεκτήματα που θα έλκουν την οικονομική δραστηριότητα, θα προσελκύουν πληθυσμό, βοηθώντας την αποκέντρωση των μητροπόλεων και θα αναμορφώνουν το τοπίο.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρικοπούλου Ε.-Καυκαλάς Γ.(επ), 2000 *Ο νέος Ευρωπαϊκός Χώρος: Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης* Εκδόσεις Θεμέλιο

Bache,I. 1998 *The politics of European Union Regional Policy. Multilevel Governance or flexible Gate keeping?* Sheffield Academic Press

Batterbury,C.E. Sarah 2005 December 'Evaluation Concepts and Methods Principles and Purposes of European Union Cohesion Policy Evaluation' *Regional Studies, Vol.40.2,pp 179-188, April 2006*

Bradley,John 2005 November 'Evaluating the Impact of European Union Cohesion Policy in Less-Developed Countries and Regions' *Regional Studies Vol.40.2, pp189-199, April 2006*

Commission Brussels 2003 November *'Η Ευρώπη εν εξελίξει: Περισσότερη ποικιλότητα, μεγαλύτερη ενότητα. Η μεγαλύτερη διεύρυνση της ΕΕ'*

Commission Brussels 2004(492)τελικό *'Κανονισμούς του Συμβουλίου περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής'*

Commission Brussels 2005 February (24) *'Working together for growth and jobs. A new start for the Lisbon Strategy'*

Commission Brussels 2006 (54/08) *'Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013'*

Commission Brussels 2006 (281)τελικό *'Η στρατηγική για τη μεγέθυνση και την απασχόληση και τη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής. Τέταρτη έκθεση προόδου για τη συνοχή'*

Commission Brussels 2007 January ‘*Cohesion Policy 2007-2013 Commentaries and Official Texts*’

Dunford,Michael 2004 November ‘Growth, Inequality and Cohesion: A comment on the Sapir Report’” *Regional Studies, Vol.39.7, pp972-978*, October 2005

Gardiner,Ben, Martin,Ron, Tyler,Peter 2005 July ‘Regional Dimensions on Europe’s Growth Problem: Some brief Reflections on the Sapir Report’ *Regional Studies, Vol.39.7, pp979-986*, October 2005

Hall,Ronald 2005 July ‘The future of European Regional Policy: Issues surrounding An Agenda for a Growing Europe’ *Regional Studies Vol.39.7 pp966-971* October 2005

Hardy,Sally, Hart,Mark, Albrecht,Louis, Katos,Anastasios 1995 *An enlarged Europe. Regions in Competition?* Regional Studies Association

Leonardi,Robert 2005 December ‘The Impact and Added Value of the Cohesion Policy. Cohesion in the European Union’ *Regional Studies Vol.40.2, pp.155-166*, April 2006

Μούσης Ν., 2001 *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική* Εκδόσεις Παπαζήση

Maraite,Andrea 2005 December ‘The ‘Added’ Value of European Union Cohesion Policy’ *Regional Studies, Vol.40.2, pp.167-177*, April 2006

Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ. 2004 *Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα* Εκδόσεις Κριτική

Petrakos,G. ,Maier,G. Gorzelak,G. (ed) 2000 *Integration and Transition in Europe* Routledge Taylor & Francis Group

Sapir 2004 July ‘An Agenda for a growing Europe: The Sapir report’ *Regional Studies Vol. 39.7, pp958-965* October 2005

Tumpel-Gugerell Gertrude, Mooslechner Peter (ed) 2003 *Economic Convergence and Divergence in Europe: Growth and Regional Development in an enlarged European Union*, EE

Welfens, JJ Paul 2001 *Stabilizing and Integrating the Balkans* American and European Economic and Political Studies Springer EIIW

ΥΠΕΘΟ 2006 Οκτώβριος *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013*

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions6_el.htm

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/e50008.htm>

http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions3_el.htm#reformer

<http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/e50025.htm>

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf

<http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/mobility.pdf>

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/higher/higher_en.html

<http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/earlyleave.pdf>

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

http://ec.europa.eu/education/policies/ntech/ntechnologies_en.html

<http://ec.europa.eu/education/programmes/tempus/doc/linking.pdf>

http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/index_en.html

http://ec.europa.eu/education/policies/lang/policy/index_en.html

http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/index_en.html

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf

http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0779en01.pdf

http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2002/com2002_0779en01.pdf

http://ec.europa.eu/information_society/europe/i2010/docs/studies/final_report_3.pdf

http://ec.europa.eu/information_society/europe/i2010/docs/studies/final_report_3.pdf

<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/lang2004.pdf>

http://europa.eu/eur-lex/en/com/cnc/2003/com2003_0058en01.pdf

<http://www.enqa.eu/eventitem.lasso?id=74>

http://ec.europa.eu/education/policies/life/communication/com_el.pdf

http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/doc/icttf_report.pdf

SCADPlus The challenge of enlargement.htm

SCADPlus European Regional Development Fund.htm

<http://www.statsoft.com/textbook/stcluan.html>